

**SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE
DEĞERLER EĞİTİMİNE YÖNELİK UYGULAMALARIN
ETKİLİLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEKİR ÖĞRETİCİ

EKİM 2011

**SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE
DEĞERLER EĞİTİMİNE YÖNELİK UYGULAMALARIN
ETKİLİLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEKİR ÖĞRETİCİ

**DANIŞMAN:
YRD. DOÇ. DR. YUSUF KESKİN**

EKİM 2011

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

Bekir ÖĞRETİCİ

JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI

Bu yüksek lisans tezi İlköğretim anabilim dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi bilim dalında jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan..........(İmza)

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan OKUR

Üye..........(İmza)

Yrd. Doç. Dr. Yusuf KESKİN

Üye..........(İmza)

Yrd. Doç. Dr. Sevgi Coşkun KESKİN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

24/10/2011

(İmza)

Akademik Unvanı, Adı-Soyadı

Doç. Dr. İsmail GÜLEÇ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Hızla gelişen ve değişen dünyada, toplumların değer yargılarının sağlıklı bir şekilde korunması ve gelecek nesillere aktarılması giderek zorlaşmaktadır. Ortaya çıkan bu zor durumun üstesinden gelebilmek için eğitim faaliyetlerine büyük iş düşmektedir. Zira eğitimin amaçlarından birisi toplumun değer yargılarının gelecek nesillere aktarılmasıdır.

2005 yılında uygulamaya konulan yeni ilköğretim programlarında değerler eğitime yer verilmiş ve toplumun değer yargıları gelecek nesillere aktarılması çalışılmıştır. Bu yeni programda davranışçı yaklaşım terk edilmiş ve yapılandırmacı anlayışa geçilmiştir. Bu anlayışa göre; öğretimde, etkinlik merkezli öğretim yöntem ve teknikleriyle öğrenci merkeze alınmıştır.

Bu yeni programlar içinde yer alan sosyal bilgiler dersi programı incelendiğinde - diğer programlarda olduğu gibi- değerler eğitime önem verildiği görülmektedir. Yeni hazırlanan program çerçevesinde değerler eğitime yer verilmiş olası sevindiricidir. Fakat alanda yapılan çalışmalar uygulamadaki durum ile program arasında farklılıklar olduğu göstermiştir. Alanda yapılan çalışmalar göstermiştir ki değerler eğitiminde mevcut uygulamalar yetersiz kalmaktadır.

Bu çalışmada programın yapısından ve alanla ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen mevcut bilgilerle, etkinliklere dayalı ders işlenişinin değerler eğitimindeki etkisinin görülmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda duyarlılık ve sorumluluk değerlerine yönelik geliştirilen ve uygulanan etkinliklerin değer farkındalık düzeylerinde meydana getireceği etki görülmeye çalışılmıştır.

Araştırma süresince yardımlarıyla destek olan tez danışman hocam Yard. Doç. Dr. Yusuf KESKİN'e; bilgi ve tecrübeleriyle her zaman katkıda bulunan Yard. Doç. Dr. Sevgi Coşkun KESKİN'e teşekkürü bir borç bilirim. Uygulamayı gerçekleştirdiğim ilköğretim okulu, Sosyal Bilgiler öğretmeni Yücel YÜKSEL'e de göstermiş olduğu ilgiden ve sağladığı destekten dolayı ayrıca teşekkür ederim.

Bekir ÖĞRETİCİ

ÖZET

İLKÖĞRETİM 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DEĞERLER EĞİTİMİNE YÖNELİK UYGULAMALARIN ETKİLİLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI

Öğretici, Bekir

Yüksek Lisans Tezi, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Yusuf KESKİN

Ekim, 2011, 112 Sayfa

Bu araştırmada ilköğretim 6. sınıf öğrencilerine sosyal bilgiler derslerinde uygulanan duyarlılık ve sorumluluk değerlerine ilişkin etkinliklerden hareketle, değerler eğitiminde etkinliklere dayalı uygulamaların etkililiğini görmek amaçlanmıştır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden temellendirilmiş kuram ile yapılmıştır. Bu amaçla bir devlet okulunda öğrenim gören 21 ilköğretim 6. sınıf öğrencisiyle, sosyal bilgiler derslerinde araştırma sürdürülmüştür. Araştırma sürecinde araştırmacı, öğretmen rolüyle araştırma sahasında bulunmuş ve araştırmayı sürdürmüştür.

Araştırmada temellendirilmiş kuramın doğası gereği veri toplama ve veri analizi iç içe yapılmaya çalışılmıştır. Etkinlik uygulamalarının öncesinde ve sonrasında yapılan görüşmelerden elde edilen görüşme formları ve değerler eğitimine dayalı etkinliklerden oluşan çalışma yapılarıyla araştırmanın verileri elde edilmiştir.

Veri toplama sürecinde elde edilen veriler nitel içerik analizine tabi tutularak söylem ve temalara ulaşılmıştır.

Araştırma sonunda duyarlılık ve sorumluluk değerlerine ilişkin uygulanan sınıf içi etkinliklerin bu değerlere ilişkin farkındalığı arttırdığı savına ulaşılmıştır. Bunun yanında araştırma sürecinde elde edilen bulgular mevcut değerler eğitimi uygulamalarının yetersiz olduğunu, ders kitapları ile programın yapısının değerler eğitimi için çok da uygun olmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, Sosyal bilgiler

ABSTRACT

RESEARCH OF THE EFFECTUALITY OF IMPLEMENTATIONS TOWARDS THE EDUCATION OF VALUES IN SOCIAL STUDIES LESSONS OF THE PRIMARY EDUCATION 6TH GRADE

Öğretici, Bekir

Post-Graduate Thesis, Department of Primary Education, Social Studies Education
Section

Counselor: Assist. Prof. Dr. Yusuf KESKİN

October, 2011, 112 Page

In this research, the effectuality of implementations based on the activities in education of values is aimed to be regarded from the point of view of the activities related to values of sensibility and responsibility that are implemented to the primary education 6th grade students in social studies lessons.

The research has been carried out via the hypothesis founded by qualitative research patterns. For that purpose, the research was maintained in social sciences lessons in a state school with 21 primary education 6th grade students. During research process, the researcher maintained the research by attending the research area through the teacher role.

In the research, by founded hypothesis' nature, data acquisition and data analysis were tried to be done as one within the other. The data of the research were obtained by both the interview forms acquired from the interviews made before and after the activity implementations, and the worksheets consisting of the activities based on the education of values.

Expressions and themes were approached by subjecting the data obtained during data acquisition process to qualitative content analysis.

At the end of the research, the argument has been attained that the in-class activities related to values of sensibility and responsibility raise the awareness of those values. Besides, the findings acquired during the research process has pointed out that current implementations of the education of values are insufficient, and course books and the structure of the program is not relevant enough for the education of values.

KeyWords: Valueseducation, SocialStudies

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	I
JÜRİ ÜYELERİ İMZA SAYFASI	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar LİSTESİ	VII
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU.....	1
1.2. ÖNEM.....	4
1.3. SINIRLILIKLAR.....	4
BÖLÜM II: ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ	
ARAŞTIRMALAR	6
2.1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	6
2.1.1. Değer(ler) Kavramı.....	6
2.1.2. Değer Türleri.....	7
2.1.3. Değerler Eğitimi Yaklaşımları.....	9
2.1.3.1. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin).....	9
2.1.3.2. Değerlerin Belirginleştirilmesi (Değer Ayrımı).....	10
2.1.3.3. Değer Analizi.....	10
2.1.3.4. İkilem Tartışması: Öğrencilerin Bilişsel Ahlaki Gelişim Düzeyini Yükseltme.....	11
2.1.4. Sosyal Bilgiler ve Değerler Eğitimi.....	12
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	14
2.3. LİTERATÜR TARAMASININ SONUCU.....	19
BÖLÜM III: YÖNTEM	21
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	21
3.2. ÇALIŞMA GRUBU.....	23
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	23
3.3.1. Görüşme.....	23
3.3.2. Doküman Analizi.....	24
3.4. ARAŞTIRMA SÜRECİ.....	25
3.4.1. Duyarlılık Değerine İlişkin Etkinlikler.....	26
3.4.1.1. Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık.....	26
3.4.1.2. Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık.....	27
3.4.1.3. Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık.....	28
3.4.1.4. Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık.....	29
3.4.1.5. Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık.....	30
3.4.2. Sorumluluk Değerine İlişkin Etkinlikler.....	31
3.4.2.1. Kendimize Karşı Sorumluluklarımız.....	31
3.4.2.2. Ailemize Karşı Sorumluluklarımız.....	31
3.4.2.3. Devletimize Karşı Sorumluluklarımız.....	32
3.4.2.4. Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız.....	33
3.4.2.5. Çevremizde Bulunan Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız.....	33
3.5. VERİLERİN YORUMLANMASI.....	34
3.6. KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER.....	36
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM	38
4.1. DUYARLILIK DEĞERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	38
1. Alt Boyut: Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık.....	39
2. Alt Boyut: Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık.....	42
3. Alt Boyut: Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık.....	45
4. Alt Boyut: Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık.....	47
5. Alt Boyut: Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık.....	50

4.2. SORUMLULUK DEĞERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	52
1. Alt Boyut: Kendimize Karşı Sorumluluklarımız	53
2. Alt Boyut: Ailemize Karşı Sorumluluklarımız	55
3. Alt Boyut: Devletimize Karşı Sorumluluklarımız	58
4. Alt Boyut: Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız	60
5. Alt Boyut: Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız	63
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	66
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	66
5.2. ÖNERİLER.....	71
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	71
5.2.2. İleride Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Öneriler.....	72
KAYNAKÇA.....	73
EKLER	76
Ek 1: Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik	77
Ek 2: Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik.....	83
Ek 3: Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik	86
Ek 4: Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik.....	89
Ek 5: Türk Tarihi'ne ve Türk Büyükleri 'ne Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik.....	92
Ek 6: Kendimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik.....	94
Ek 7: Ailemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik	97
Ek 8: Devletimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik.....	100
Ek 9: Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik.....	103
Ek 10: Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik	106
Ek 11: Öğrenci Görüşme Formu.....	109
Ek 12: İzin Yazıları	110
ÖZGEÇMİŞ.....	112

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Konu Olan Değerler ve Alt Boyutları	26
Tablo 2. Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları .	39
Tablo 3. Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları	40
Tablo 4. Doğal Çevreye Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları.....	42
Tablo 5. Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları.....	43
Tablo 6. Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları.....	45
Tablo 7. Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları	46
Tablo 8. Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları	48
Tablo 9. Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları.....	49
Tablo 10. Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları.....	50
Tablo 11. Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları.....	51
Tablo 12. Kendimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları..	53
Tablo 13. Kendimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları	54
Tablo 14. Ailemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları.....	56
Tablo 15. Ailemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları ...	57
Tablo 16. Devletimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları	58
Tablo 17. Devletimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları.....	59
Tablo 18. Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları....	60
Tablo 19. Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları ..	62
Tablo 20. Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları	63
Tablo 21. Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları.....	64

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, öncelikle araştırma konusuyla ilgili problem durumu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise araştırmanın önem, varsayım ve sınırlılıklarına değinilmiştir.

1.1. PROBLEM DURUMU

Küreselleşme olgusunun ortaya çıkışıyla birlikte derinden etkilenen yaşamımızın, ahlaki ve manevi değerlerini kapsayan insani boyutunda, birçok değişimin süregeldiği görülmektedir (Sevinç, 2006). Bu değişimle beraber, insan hayatını etkileyen olumlu veya olumsuz pek çok yeni durum oluşmaktadır. Bunların ortaya çıkmasının kaçınılmaz bir gerçek olduğu söylenebilir. Yeni yetişen nesiller beslenme, eğitim ve sağlık hizmetleri açısından geçmişe kıyasla daha iyi bir duruma gelmişlerdir. Fakat bunun yanında pek çok ahlaki sorunla baş başa oldukları da bir gerçektir (Köylü, 2006). Bireylerin ve toplumların hayatında meydana gelen bu değişimlere bakıldığında ahlaki ve manevi değerlerin ve bunları öğretiminin çağımızda daha da önem kazandığı söylenebilir. Zira eğitim, çoğu ülkede hala içine düşülen sosyal çıkmazdan kurtulmanın en önemli aracı olarak görülmeye devam etmektedir (Öztürk, 2007).

Eğitim, her felsefi sisteme ve psikolojik yaklaşıma göre farklı tanımlanabilir. İdealistler eğitimi, Tanrı'ya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler, realistler insanı toplumun başat dengelerine göre yetiştirme süreci, marksistler çelişkiyi en aza indirip üretimde bulundurma süreci, pragmatistler yaşantılar yoluyla kişide istendik davranış değişikliği oluşturma süreci, varoluşçular ise, insanı sınır durumuna getirme süreci olarak tanımlar (Sönmez, 1998; Sönmez, 2001). Ertürk (1997) tarafından yapılan tanımda eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişim meydana getirme süreci olarak kabul edilir. Sönmez (2001) ise eğitimi,

fiziksel uyarımlar sonucu beyinde istendik biyo-kimyasal değişiklikler oluşturma süreci olarak tanımlar (İşcan, 2007).

Bütün bu tanımlarda görülen ortak noktalardan biri eğitimin amaçlı bir etkinlikler bütünü olmasıdır. Eğitimin amaçları düşünöldüğünde; bu amaçlardan birincisi ve belki de en önemlisi toplumun değer yargılarını bir sonraki nesle aktarmaktır (Keskin, 2008). İşte bu noktada *değerler eğitimi* kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Geçmişteki eğitim programlarında ahlâk eğitimi ve karakter eğitimi şeklinde karşımıza çıkan değer kazandırma işleminin günümüzdeki yaygın ismi *değerler eğitimidir*. Değerler eğitimi kısaca “*değerleri öğretmek için açık bir girişim*”dir(Keskin, 2008: 51).

Ülkemizde öğrencilere, hayatları boyunca kullanacakları bilgi, beceri ve değerlerin önemli kısmı ilköğretim okullarında okutulan, Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi dersleri yoluyla kazandırılır. Bu nedenle Sosyal Bilgiler dersi, ilköğretim okullarında yer alan en önemli derslerden biridir.

2005 yılında uygulamaya konulan yeni ilköğretim programları ile birlikte davranışçı yaklaşımla hazırlanan program anlayışı terk edilerek yapılandırmacı anlayışa geçilmiştir. Bu anlayışa göre; öğretimde, etkinlik merkezli öğretim yöntem ve teknikleriyle öğrenci merkeze alınmıştır. Ayrıca öğrencilerde düşünme, yaratıcılık, iletişim ve empati becerileri ön plâna çıkarılmaya çalışılırken, bilgiyi ortaya çıkarma, bilgiyi öznelleştirme ve öğrenmeyi öğrenme hedeflenmiştir. Bununla birlikte öğretmen, öğretim ortamını düzenleyerek öğrenme sürecine etkin bir şekilde katılmaktadır. Yani öğretmen bilginin yapılandırılmasına zemin hazırlayan bir mimardır (Coşkun Keskin, 2007).

Bu yeni programlar içinde yer alan Sosyal Bilgiler dersi programı incelendiğinde -diğer programlarda olduğu gibi- değerler eğitimine çok önem verildiği gözlenmektedir. Cumhuriyet döneminde yayınlanmış diğer Sosyal Bilgiler programlarında da değerlerin yer aldığı bilinmektedir. Fakat bu programlarda değerler daha çok örtölü olarak verilmiştir (Keskin, 2008). Değerler eğitimine doğrudan yer veren ilk program yukarıda değinilen 2005 tarihli programdır.

Yeni hazırlanan sosyal bilgiler programında -diğer öğretim programlarıyla birlikte- değerler eğitimine yer verilmiş olası sevindiricidir. Fakat uygulamadaki durum nedir? Yapılan çalışmalar kâğıt üzerindeki durum (program) ile uygulama arasında

farklılıklar olduğunu göstermektedir.* Yine alanla ilgili yapılan çalışmalar göstermiştir ki, değerler eğitimine yönelik mevcut uygulamalar yetersiz kalmaktadır. İlköğretim 5. sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler dersinde verilen değerler eğitiminin yetersiz ve ders kitaplarında yer alan etkinliklerin değerler eğitimi açısından elverişli olmadığı Çengelci (2010) tarafından, ilköğretim 6. sınıf ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerler eğitimi açısından yetersiz olduğu ise Sezer (2008) tarafından ortaya konulmuştur.

Araştırmalarda ortaya konulduğu üzere, Sosyal Bilgiler ders kitapları değerler eğitimi noktasında yetersiz kalmaktadır. Yine ders kitaplarında yer alan etkinlikler değerler eğitimi için elverişli değildir. Bu olumsuzlukların giderilmesi için değerler eğitimine yönelik yeni uygulamalara başvurulması kaçınılmaz gibi durmaktadır.

Değerler eğitiminde olumlu sonuç alınabilmesi için başvurulabilecek yeni uygulamalar arasında etkinliklere dayalı ders işlenişinin önem arz ettiği söylenebilir. Zira hem uygulamaya konulan yeni programın anlayışı gereği, hem de alanda yapılan çalışmalar bu görüşü destekler niteliktedir. 2005 yılında uygulanmaya başlanan yapılandırmacı program anlayışına göre öğretimde, öğrenciyi merkeze alan etkinliklerin kullanılması gerekmektedir (Coşkun Keskin, 2007). İşcan (2007) ve Keskinoğlu'nun (2008) yaptıkları çalışmalar da göstermiştir ki, değerler eğitimine yönelik geliştirilen program ve etkinlikler öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Dolayısıyla değerler eğitimine yönelik geliştirilen ve uygulanan etkinliklerin olumlu sonuç alınmasında önem arz ettiği söylenebilir.

Bu çalışmada, yukarıda özet olarak verilen alanla ilgili çalışmalar ve yeni Sosyal Bilgiler programının yapısından hareketle değerler eğitimine yönelik etkinlikler geliştirilmesi planlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda uygulamaya konu olmak üzere *duyarlılık* ve *sorumluluk* değerleri seçilmiştir.

Duyarlılık ve sorumluluk değerleri seçilirken bu iki değer II. Meşrutiyet'ten günümüze kadar yayınlanmış olan sosyal bilgiler öğretim programlarının tamamında yer alan değerler olması (Keskin, 2008) ve 2005 yılında yayınlanan son Sosyal Bilgiler programının vizyonunda "...insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye *duyarlı*, haklarını ve *sorumluluklarını* bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını

* Kuram ve uygulama arasındaki bu farklılığa yönelik yapılan araştırmalar bir sonraki bölümde tanıtılmıştır.

yetiştirmek” (MEB, 2009) ifadeleri ile bu iki değere atıfta bulunulması dikkate alınmış ve bu iki değer araştırmaya konu olmuştur.

Özet olarak, mevcut Sosyal Bilgiler ders kitaplarında değer etkinliklerinin sınırlı oluşu ve mevcut uygulamaların yetersiz kalması nedeniyle programdan seçilen iki değerin (sorumluluk ve duyarlılık) öğrencilere kazandırılmasına yönelik etkinlikler hazırlanmıştır. Bu çalışmada, 2005 tarihli sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan *sorumluluk* ve *duyarlılık* değerlerinin etkinlikler yoluyla öğretilmesinin, öğrencilerin değer farkındalık düzeylerinde değişime neden olacağı savı temele alınmıştır.

1.2. ÖNEM

Hızla gelişen ve değişen dünyada bireylere kazandırılacak değerlerin önemi her geçen gün artmaktadır. Bu önemden dolayı yenilenen eğitim programlarında değerler eğitimine önemli bir öge olarak yer verilmektedir. Ancak kâğıt üzerindeki durum (program) ile uygulamalar arasında farklar olduğu yapılan araştırmalarda görölmektedir. Eğitim sürecinde, özellikle bilişsel davranışların kazandırılmasına önem verilmekte, duyuşsal özellikler ise hem daha uzun süre gerektirdiğinden hem de bu tür özellikleri kazandırmanın ve gözlemlenmenin nispeten güç olmasından dolayı göz ardı edilmektedir (İşcan, 2007).

Bu araştırma, sosyal bilgiler programında yer alan *sorumluluk* ve *duyarlılık* değerlerine ilişkin gerçekleştirilen etkinliklerin kâğıt üzerindeki durum (teori) ile uygulama arasındaki farklılığın giderilebileceğini göstermesi açısından önemlidir. Zira yapılan etkinlikler yoluyla hem kazanımlar aktarılmaya çalışılmış, hem de değerler eğitimi uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ortaya koyacağı sonuçlar bu nedenle önemlidir.

1.3. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma sonuçları;

1. Bilgi toplamaya yönelik olarak, araştırmacı tarafından değerler eğitimine yönelik etkinlikler kullanılarak hazırlanan ders plânları ile bunların uygulanması sonucunda elde edilen yazılı doküman verileriyle;

2. Düzce İli Gümüşova İlçesinde, orta sosyo-ekonomik düzeyde bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 11 kız 10 erkek öğrenci ile;
3. İlköğretim okulu 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde işlenen beş öğrenme alanı ve beş ünite kapsamında yer alan konularla;
4. 2010-2011 eğitim öğretim yılı içinde iki döneme yayılan dört aylık bir süreyi kapsayan etkinliklere öğrencilerin katılımlarıyla;
5. Öğrencilerin yapıp araştırmacıya ulaştırdığı 399 çalışma yaprağı ve görüşmeler sonunda elde edilen 84 görüşme formu ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öncelikle değerler eğitime yönelik kuramsal bir çerçeve çizilmeye çalışılmış, daha sonra ise tez konusuyla ilgili daha önce yapılmış araştırmalar tanıtılmıştır.

2.1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu başlık altında öncelikle değer, değerler eğitimi, değer eğitimi yaklaşımları vb. tanıtılmış, daha sonra ise değerler eğitiminin sosyal bilgiler öğretimindeki yeri ve önemi konusuna değinilmiştir

2.1.1. Değer(ler) Kavramı

Sosyal bilimlerin hemen hemen hepsinde değerler üzerinde durulmuştur. Felsefe, sosyoloji ve psikoloji başta olmak üzere birçok sosyal bilim bu kavramı kendi açısından inceleme sahasına almıştır (Keskin, 2008).

Felsefeye baktığımızda tek bir değer tanımı yapmak imkânsızdır. Bunun nedeni ise “Değerlerin kaynağı nedir?” sorusudur. Bu soruya verilecek cevap ise iki başlık altında toplanabilir: Nesnelci ve öznelci değer anlayışları. Nesnelci anlayışa göre değerler öznenen bağımsızdır. Öznelci anlayışa göre ise değerler, onu kuran bir özne sayesinde vardır. Bu özne bir birey olabileceği gibi bir toplum da olabilir (Gündoğan, 2007).

Sosyolojik açıdan değer “kişiye ve gruba yararlı, istenilen ve beğenilen şey” olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji ise değer problemini felsefeden farklı bir şekilde ele almaktadır. Psikolojide değerın önemi, onun objektif bir esasa dayanıp dayanmamasında değil, insan davranışlarına yol gösterici olarak oynadığı rodedir (Güngör, 1998).

Hökelekli ve Gündüz (2007: 373) yukarıda değerlere bakışlarına değinilen üç sosyal bilimi (felsefe, sosyoloji ve psikoloji) esas alarak verilen değer(ler) tanımlarını şöyle özetlemektedir:

İnsanların davranışlarını yönlendirmede ve belirlemede, kendileri de dâhil olmak üzere insanları ve olayları değerlendirmede kullandıkları ölçütler, ideal ve arzu edilen davranış ve yaşam biçimlerini ifade eden, belirli somut koşulları ve nesnelere aşan üst-düzey kavramlar veya doğru kararlara varılmasında bireylere yardımcı olan genel ilkeler.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te değer sözcüğü, "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan, soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet" (Doğanay, 2007) olarak tanımlanmıştır.

Özgüven (1999) değeri, "bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlâkî ilke ya da inançlardır." şeklinde tanımlamıştır (akt. MEB, 2009).

Schwartz'a göre değerler insanların kendileri de dâhil olmak üzere insanları ve olayları değerlendirmek, eylemlerini seçmek ve meşrulaştırmak için kullandıkları ölçütlerdir (akt. Özensel 2003).

Welton ve Mallan (1999) ise değer kavramını "davranışın, güzelliğin, etkililiğin, ya da kıymetin standartları olarak hizmet eden düşünceler (akt. Doğanay, 2007: 130)olarak tanımlamışlardır.

Dilmaç ve Ekşi'nin (2007) belirttiği üzere, değer kavramı çok değişik disiplinlere konu olduğu için, bu kavramın tanımı oldukça güçleşmiştir (akt. Yılmaz, 2009). Zaten, değerlerin yapısı ve farklı değişkenlerle olan ilişkileri sıkça araştırılmış olmasına rağmen değerlerin tam olarak neyi içerdiğine ilişkin henüz bir netlik sağlanmış değildir. Değer tanımlarında değerlerle bağlantısı en sık vurgulanan kavramlar, inanç ve eğilimler, normatif standartlar ve amaçlardır (Mehmedoğlu, 2006).

2.1.2. Değer Türleri

Peterson (1970) tüm değerleri kapsayan ve herkes tarafından kabul edilen bir değer sınıflandırmasından söz etmenin mümkün olmadığını, çünkü değerlerin boyutlarının

açıkça ifade edilemeyeceğini belirtmiştir (akt. Can, 2008). Bu nedenden ötürü değer sınıflamalarında tek bir tasniften söz etmek zordur.

Spranger ve daha sonra ondan ilham alarak çalışma yapan Allport, Vernon ve Lindzey'den (1960) sonra değerleri altı grup halinde toplamak adet olmuştur: Estetik, Teorik (veya ilmi), İktisadi, Siyasi, Sosyal ve Dini değerler (Güngör, 2000).

Güngör (2000) "*Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*" adlı çalışmasında yukarıda belirtilen altı değere bir de "ahlaki değeri" eklemiştir. Şirin (1983) ise ahlaki değerleri, ahlaki değer ve beceri değer şeklinde ikiye ayırmıştır (akt. Dilmaç, 1999).

M. Rokeach (1973) yukarıdaki altı değere "Gaye Değerler" adını vermektedir. Onun sınıflandırmasında bir de "Vasıta Değerler" vardır ki terimden anlaşılacağı gibi bunlar gaye değerlerin elde edilmesi yolunda gerekli görülen vasıfları temsil eder. Örneğin eşitlik, aile güvenliği, kendine saygı, sosyal itibar birer gaye değerdir. Bunların dışında nezaket, sorumluluk, zekâ birer vasıta değer teşkil eder (Güngör, 2000).

Şirin (1983) temel ve aracı olarak sınıflandırılan değerleri, yine kendi aralarında bazı hususiyetlerine göre ayırma tabi tutmuştur. Temel değerleri şahsi ve sosyal olarak ikiye ayırmıştır. Temel değerleri sınıflandırmada esas; değerlerin şahsa dönük veya topluma dönük olması ya da şahsa özgü veya şahıslar arası olmasıdır. Mesela iç huzur, selamet gibi değerler şahsa özgüyken, barış içinde bir dünya, kardeşlik gibi nihai durumlar şahıslar arası bir nitelik taşırlar(akt. Dilmaç, 1999).

Kılıoğlu (1988) ise değerleri araç değerler ve yüksek değerler olmak üzere iki grupta ele almıştır. Köktaş (1988) araç değer denildiğinde, fayda, ilgi, çıkar ve her türlü maddi değerler, tutkular, güç ve iktidar etkenleri, ün ve şans hırsı vb. kast edildiğini, yüksek değerleri ise idealler, inançlar, dürüstlük, dostluk, sadakat, saygı, sevgi ve nefret gibi değer yargılarının oluşturduğunu belirtmektedir (akt. Yılmaz, 2009).

Değerler güzel-çirkin gibi estetik değerler, iyi-kötü gibi ahlaki değerler, günah-sevap gibi dini değerler, doğru- yanlış gibi mantıksal değerler olarak gruplanabilir (Sevinç, 2006).

2.1.3. Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Değerler eğitimi ile ilgili literatür incelendiğinde geçmişten günümüze bu alanda çok farklı yaklaşımların kullanıldığı görülmektedir (Doğanay, 2007). Bu yaklaşımların arka planlarında çeşitli düşünsel kabuller ve bilimsel bulgular yatmaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2011).

Değerler eğitiminde her ne kadar farklı yaklaşımlar kullanılmış olsa da, alan yazındaki yaklaşımlara baktığımızda, bazı yaklaşımların öne çıktığını söyleyebiliriz. Bunlar:

1. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin)
2. Değerleri Belirginleştirme (Değer Ayrımı)
3. Değer Analizi
4. İkilem Tartışması: Öğrencilerin Bilişsel Ahlâkî Gelişim Düzeyini Yükseltme yaklaşımlarıdır.

Değerler eğitimine yönelik bu dört yaklaşım, ana hatlarıyla aşağıda tanıtılmaya çalışılmıştır.

2.1.3.1. Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin)

Halstead ve Taylor (2000) bu yaklaşımın temelinde yetişkinlerin çocuklara ahlaki değerleri doğrudan öğretmek onların davranışlarını şekillendirme ve iyi alışkanlıklar kazandırma görev ve sorumluluğu olduğu inancı yatmakta olduğunu benimsemişlerdir (akt. Doğanay, 2007). Hunt'a (1981: 14) göre bu yaklaşımın amacı "okul ve toplum tarafından istenilen değerleri daha fazla yansıtılmaları için öğrencilerin değerlerini değiştirmek veya korumaktır".

Yaklaşımın en belirgin özelliği değerlerin çocuklara açık açık söylenmesi ve onların bu değerleri edinmeleri için teşvik edici hikâyeler, biyografiler, filmler vb. malzemeler kullanılmasıdır. Telkin yaklaşımı genellikle şu işlem basamaklarından oluşur (Ekşi ve Katılmış, 2011):

1. Telkin edilecek değer belirlenir.
2. Değerler kendi aralarında seviyelendirilir, önem ve öncelik sırasına konur.
3. Değerin davranışlardaki tezahürlerinin neler olacağı belirlenir.
4. Uygun metotlar ve araçlarla değerlerin ve davranışlardaki yansımalarının çocuk tarafından anlaşılması sağlanır

5. Ulaşılan sonuçların (düşünce, tutum, davranış vb.) hedeflerle mutabık olup olmadığı değerlendirilir.

2.1.3.2. Değerlerin Belirginleştirilmesi (Değer Ayrımı)

1960'lerden 1990'lara kadar değer edindirmede en çok tercih edilen yaklaşımlardan biridir. Bireysel kimliği her şeyin üstünde tutan bu yaklaşımda bireye, kendi değerlerini keşfetmesi için herhangi bir etkilemede bulunmadan yardımcı olunur (Ekşi ve Katılmış, 2011). Doğrudan yaklaşımın tersine bu yaklaşımda bireyin neye değer verip veremeyeceğine başkalarının telkiniyle değil, alternatifler ve olası doğurgularını inceledikten sonra, özgürce kendisinin karar vermesi esastır (Doğanay, 2007).

Bu yaklaşımda süreç ana hatlarıyla şu şekilde işler (Ekşi ve Katılmış, 2011):

1. Öğrenciler özgürce seçim yapmaya teşvik edilir, tüm seçeneklerle ve her bir seçeneğin muhtemel sonuçlarıyla yüzleştirilerek alternatifleri görmelerine yardım edilir.
2. Öğrenciler düşünmeye, düşündüklerini ifade etmeye teşvik edilir, diğer öğrenciler tarafından da anlaşılıp onaylanması sağlanmaya çalışılır.
3. Öğrencilerin seçimlerine göre hareket etmeleri ve bu davranışlarını benzer her durumda sergilemeleri için cesaretlendirilir.

2.1.3.3. Değer Analizi

Değer analizi yaklaşımı sosyal bilimler eğitimcileri tarafından geliştirilmiş bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın temel amacı öğrencilere, karşılaştıkları değerlerle ilgili sorunlar hakkında karar verebilmek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanabilmelerine yardımcı olmaktır. Diğer bir deyişle değer içeren soru ya da sorunları mümkün olduğunca duyguları katmadan akıl yürütmeye dayalı olarak inceleyerek karara varmadır. Bu süreçte üst düzey bilişsel süreçler sıklıkla kullanılır (Doğanay, 2007).

Süreç ana hatlarıyla şöyledir (Ekşi ve Katılmış, 2011):

1. Sorun tanımlanır. Bu aşamada "Değer sorunu nedir? sorusunun cevabı verilir.
2. Değer sorununu daha anlaşılır kılmak için mevcut kanıtların dışında yeni kanıtlar toplanır.
3. Alternatif çözüm yolları belirlenir ve bunlarla ilgili kanıtlar toplanır.
4. İhtimal dâhilindeki her çözümün neden olabileceği problemler üzerinde düşünülür.

5. Alternatif çözümlerden biri seçilir ve bu seçim doğrultusunda hareket için karar alınır.

Görüldüğü gibi bu yaklaşım öğretmenin telkin ve dayatmasından çok, ilgili olgu ve kanıtları değerlendirerek çocukların kendi kendilerine karara varmalarına dayanmaktadır (Doğanay, 2007).

2.1.3.4. İkilem Tartışması: Öğrencilerin Bilişsel Ahlaki Gelişim Düzeyini Yükseltme

Lawrence Kohlberg ahlaki değerlerin kazanımının değerlerin başkaları tarafından değil, kişinin bilişsel ahlaki gelişim düzeyine göre şekillenen akıl yürütmesi sonucunda olduğunu belirtmiştir. Uzun süreli ve kültürler arası yaptığı yoğun çalışmalar sonucu Kohlberg ikişer düzeyden oluşan üç evreli toplam altı basamaklı zihinsel ahlaki gelişim kuramını geliştirmiştir (Doğanay, 2007).

Bu aşamalar ve belli başlı özellikleri aşağıda verilmiştir (Savage ve Armstrong 1996: 277–279).

1. *Ceza ve İtaat Evresi*: İnsanlar bu aşamada salt otoriteye saygılarına binaen karar verirler. Otoritelerin görüşlerine aykırı bir karar verirlse korkunç bir şey olabileceğini hissederler. Bu aşamadaki bir ilkökul çocuğu şuna benzer bir şey söyleyebilir: “Bu sabah yatağımı yaptım, çünkü eğer yapmamış olsaydım, babam beni döverdi.”
2. *Araçsal İlişkiler Evresi (Saf Çıkarıcı Evre)*: Bu aşamadaki insanlar eğer belirli bir seçim yaparlarsa mutlak bir fayda alabileceklerine dair hislere binaen kararlarını verirler. Karşılıklı olarak birbirini yağlama mantığıdır: “Eğer sen bana aritmetikte yardım edersen, ben de sana yazı ödevini yazmana yardım edeceğim.”
3. *Kişilerarası Uyum Evresi (İyi Çocuk Eğilimi Evresi)*: Bu aşamada, bireyler özdeşleştikleri (içinde buldukları) grubun hislerine uygun karar verirler: “Eğer yardım kampanyası düzenlersek, sonrasında bizim zümre yüzde yüz katılım sağlar ve biz özel giriş pankartımızı sergileyebiliriz.”
4. *Kamun ve Düzen Evresi*: İnsanlar bu aşamada yerleşik kurallara, düzenlemelere ve geleneksel sosyal pratiklere saygılarına binaen meselelere karar verirler. Sorumluluğa ve yasal otoriteye değer verirler: “Hız sınırından hoşlanmayabilirim, fakat eğer bu bir yasaysa, hızlı sürmeyeceğim.”
5. *Soysal (Toplumsal) Sözleşme Evresi*: Bu aşamadaki kararlar yalnızca yasalara dayanmamaktadır. Daha çok resmi kuralların ve bütün toplumun ilkelerinin ve kişisel değer ve düşüncelerin değerlendirilmesini içerir. Belirli bir duruma uygun ilkeler olmadığında, insanlar bu aşamada kişisel

anlayışlarına güvenirlirler: “Okul bölgesinin bu devam sınırlarını çizme biçimiyle mücadele edeceğim. Onlar bazı insanlara karşı adaletsizdir.”

6. *Evrensel Ahlak İlkeleri Evresi*: Bu aşamada, insanlar; insan yaşamı, sevgisi ve onuruna saygı gibi bazı evrensel prensipleri de hesaba katarak bireysel bilinçlerine istinaden karar verirler. Resmi kurallara, geleneklere ve diğer ilkelere olan güven gerekli değildir. Kararlara yön veren evrensel prensipler kararları verenler tarafından seçilir; başkaları tarafından fikir önerilmesine ihtiyaç duymazlar: “Söyleyeceklerimin çok popüler olmayacağını biliyorum, fakat sözlerim benim gerçek mesajım değildir. Konuşma özgürlüğü fikrini desteklediğimi belirtmek isterim. Her ne kadar kısa dönemde sözlerim insanları kızdırsa da, uzun dönemde bu prensibe duyulan saygı insanları mutlu kılacak.”

Öğrencilerin buldukları ahlaki gelişim düzeyini yükseltmek amacıyla kullanılan ahlaki ikilem tartışması yaklaşımı uygulamada şu aşamaları içermektedir (Ekşi ve Katılmış, 2011):

1. Ahlaki ikilemi anlatan giriş yapılır.
2. Öğrencilerin ikilemle ilgili geçici cevapları alınır.
3. Küçük gruplarda cevapların nedenlerinin tartışılması sağlanır.
4. Tüm gruplarda ortaya çıkan bakış açılarının nedenleri tartışılır.
5. Sınıfta bulunan tüm öğrencilerin kendi bakış açılarını ve bu bakış açılarını destekleyen nedenleri belirtmesiyle tartışma sonlandırılır.

2.1.4. Sosyal Bilgiler ve Değerler Eğitimi

Sosyal Bilgiler hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır. Ayrıca sosyal bilgiler doğrudan vatandaşlık eğitimine odaklanmış tek ders olma özelliğinden dolayı ayrıca bir öneme sahiptir (Öztürk, 2007).

Sosyal bilgiler eğitiminin genel amacı, bireylere öncelikle kendini ve fiziksel ve sosyal çevresini anlamalarına yardımcı olmaktır. Ayrıca bireylerin kendilerine ve sosyal – fiziksel çevrelerine karşı olumlu değer ve tutumlar geliştirmektir. Daha sonra ise, bireylerin sahip oldukları bu bilgi ve değerleri eyleme dönüştürebilmelerine yardımcı olmaktır (Doğanay, 2007).

Öğrenciler kendi değer yönelimleri ile kültür ve kurumları çevreleyen değerleri anlamak ihtiyacındadırlar. Öğrencilerin değerler zıtlaşmaları ve çatışmalarıyla etkili bir biçimde baş etme kabiliyetini geliştirmelerine; değer kararlarının sonuçları

olduğunun farkında olmalarına ve başkalarının sahip olduğu ve kendilerinininkinden farklı olan değerlere saygılı ve toleranslı olmaları gerektiğini bilmeye ihtiyaçları vardır. Bu nedenle, değerler eğitimi sosyal bilgilerin gerekli ve önemli bir parçasıdır (Naylor ve Diem, 1987).

Ülkemizde 2005 yılından itibaren uygulanmaya başlayan Sosyal Bilgiler programında bu dersin vizyonu şöyle tanımlanmaktadır (MEB, 2009):

21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılablarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik *değerlerle* donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmek.

Yeni sosyal bilgiler programımızın girişinde verilen yukarıdaki ifadeler, değerler eğitiminin ne kadar önemli görüldüğünün en büyük kanıtıdır. Araştırmanın giriş bölümünde de belirtildiği üzere, bu program Cumhuriyet tarihimizde değerler eğitimine doğrudan yer veren ilk programdır.

Yeni sosyal bilgiler programında verilen değerler şunlardır:

- Aile birliğine önem verme
- Adil olma
- Bağımsızlık
- Barış
- Özgürlük
- Bilimsellik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Duyarlılık
- Dürüstlük
- Estetik
- Hoşgörü
- Misafirperverlik
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Temizlik
- Vatanseverlik
- Yardımseverlik

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İşcan(2007) tarafından yapılan, “*İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*” adlı çalışmada, ilköğretim düzeyinde, “evrensellik” ve “iyilikseverlik” değerlerini kazandırmaya yönelik hazırlanan değerler eğitimi programının; öğrencilerin değerlerle ilgili bilişsel davranışlarına, duyuşsal özelliklerine ve değerleri gösterme düzeylerine etkisinin saptanması amaçlanmıştır. Çalışmada, nitel ve nicel araştırma desenlerinin bir arada kullanılması sonucu oluşan “karma yöntem” kullanılmıştır. Deney grubunda, çeşitli derslerle bütünleştirilerek oluşturulan değerler eğitimi programı 17 hafta boyunca uygulanmıştır. Bu program, deney grubunda uygulanırken, kontrol grubuna herhangi bir müdahalede bulunulmamış, var olan süreç gözlenmiştir. İlköğretim düzeyinde Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji dersleriyle bütünleştirilerek uygulanan programda, bu programa katılan öğrencilerin değerlere ilişkin puanları ile söz konusu derslere ait yılsonu notları arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ilişki ortaya çıkmıştır. Araştırma sonunda öğrencilerin değerleri kazanma düzeyleri ile söz konusu derslere ilişkin başarıları arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Yıldırım (2007) “*İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitimi Programı Model Önerisi ve Uygulanabilirliği*” adlı çalışmasında, Türkiye için ilköğretim düzeyinde karakter eğitimi programı ile ilgili bir model önerisi geliştirilmesi ve geliştirilen modelin uygulanabilirliğinin ilgililerin görüşlerine göre sınanmasını amaçlamıştır. Araştırmada çok aşamalı tabakalı örnekleme yöntemi ile örneklem seçilmiş ve 21 ilden toplam 1255 (370 yönetici, 424 öğretmen ve 461 veli) katılımcıya araştırmacı tarafından geliştirilen “Karakter Eğitimi Modeli Anketi” uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler, SPSS programında çözümlenmiştir. Önerilen karakter eğitimi modelinin ilkeleri, yapılanması, işleyişi ve örnek etkinlikleri, araştırmaya katılanlar tarafından yüksek düzeyde uygulanabilir bulunmuştur.

Aslan (2009) “*Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma*” adlı çalışmasında öncelikle Sosyal Bilgiler programı ve 2007-2008 eğitim-öğretim yılında ilköğretim okullarımızda okutulan 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının rol model olarak kahramanları içerme durumu incelenmiş, programda yer alan 20 değer in öğretiminde rol model olarak 38 kahraman kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde okuyan öğretmen adaylarının

kahraman seçimleri uygulanan anket aracılığıyla tespit edilmiştir. Anket sonuçlarından 20 değer için en fazla rol model gösterilen 8 farklı kahraman çıkmıştır. Öğretmen adaylarının seçimlerinde ve ders kitaplarında yer alan kahramanlar bilim, din, edebiyat, ekonomi, güzel sanatlar, medya, müzik, savaş, spor ve yönetim olmak üzere kahramanların mesleklerine göre belirlenen ana kategorilere göre sınıflandırılmıştır. Ders kitaplarında rol model olarak en fazla Atatürk yer alırken, öğretmen adaylarının seçimlerinin Atatürk ile dini kahramanlardan oluştuğu görülmüştür. Bulgular, Sosyal Bilgiler ders kitaplarıyla öğretmen ve öğretmen adaylarının kahramanlarının örtüşme düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir.

Keskinoğlu (2008) "İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Mesnevi Temelli Değerler Eğitimi Programının Ahlaki Olgunluğa ve Saldırganlık Eğilimine Etkisi" adlı çalışması ile ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerine değerler eğitimi vermeği ve "Ahlaki Olgunluk ve Saldırganlık Ölçekleri" ile bu programın etkililiğini sınamayı amaçlamıştır. Bu amaca yönelik olarak Değerler Eğitim Programı Mevlana'nın Mesnevisinden yararlanarak hazırlanmış olup araştırma İstanbul İli Tuzla İlçesi Halil Türkan İlköğretim Okulu'nda gerçekleşmiştir. Uygulanacak Ahlaki Olgunluk ve Saldırganlık Ölçekleri tespit edildikten sonra öğrenci grubu seçilmiştir. Deney ve kontrol grubu yansız olarak oluşturulmuştur. Grupların denk olduğu istatistiksel olarak sınanmıştır. Deney grubunda yer alan 15 öğrenciye birer saatten haftada 3 ders ve toplam 33 oturum süren İnsani Değerler Eğitimi verilmiştir. Çalışmanın sonucunda, İnsani Değerler Eğitimi verilen ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyinin geliştiği ve saldırganlık eğiliminin azaldığı tespit edilmiştir.

Sılay (2010) "Yükseköğretimde Karakter Eğitiminin İncelenmesi" adlı çalışmasında, genel amaç olarak Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında yetiştirilmekte olan öğrencilerin karakterlerinin eğitilmesinin öğretim elemanları ile üniversite öğrencilerinin görüşlerine göre ne şekilde gerçekleşmekte olduğunu öğrenmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın temel amacı ise öğretim elemanları ile üniversite öğrencilerinin, yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilere verilen karakter eğitimine yönelik tutumlarını bulmaya çalışmak ve yaş, cinsiyet, unvan, fakülte, sınıf değişkenleri açısından tutumlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamaya çalışmaktır. Belirtilen bu amaçlara ulaşmak için uygulamada 3760 öğrenciye anket formu ulaştırılmış, 2155 geçerli anket formu geri dönmüştür. Araştırma sonucunda

öğrenciler arasında yaş, fakülte, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık belirlenmiştir. Yaş değişkeni bağlamında 16 ile 18 yaş arasındaki öğrenciler diğer yaş gruplarındaki öğrencilere göre karakter eğitiminin daha fazla gerçekleştiği düşüncesindedirler. Fakülte değişkeni açısından eğitim fakültelerindeki öğrenciler diğer fakültelerdeki öğrencilere göre karakter eğitiminin daha fazla yer aldığı inancındadırlar. Tematik analiz bulguları elde edildikten sonra araştırma konusunun daha derinine inebilmek amacıyla öğretim elemanları ile yüz yüze görüşmeler yapılmış, ham veriler içerik analizi ile çözümlenmiş ve sorulara verilen yanıtlar bazında alıntılar eşliğinde yorumlar yapılmıştır.

Can (2008) "Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri" adlı çalışmasında, dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi ile ilgili yaptıkları uygulamalara ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2007-2008 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Ankara ili Çankaya Merkez ilçesinde yer alan; OKS sınavı sonrasında herhangi bir ortaöğretim kurumuna yerleştirdikleri öğrenci yüzdelerine göre ayrılmış ilköğretim okullarında görev yapan 102 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Betimsel yöntemle gerçekleştirilen araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarında en çok sorumluluk sahibi olmaya ilişkin etkinlikler düzenledikleri yönündedir. Değer eğitiminde öğretmenlerin telkin, model olma, empati kurma ve değer aydınlatması gibi değer kazandırma yollarını etkin bir şekilde kullandıkları ancak değerler analizi ve ahlaki muhakeme gibi yöntemleri yeterince kullanmadıkları bulunmuştur. Öğretmenler değerler eğitiminde en çok işbirliğine dayalı öğrenme ve yaratıcı drama yöntemlerini kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarında gözlem, örnek olay yöntemi, tartışma yöntemi, soru cevap tekniği ve velilerle görüşme yöntemi yardımıyla öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmadıklarını anladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmadıklarını en çok öğrencilerin davranışlarını gözlemleyerek anladıklarını açıklamışlardır. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında fark anlamlı bulunmuştur. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında

anlamli bir fark bulunmamıştır. Öğretmenlerinin kıdem durumlarına göre değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Görev yaptıkları okulların başarı yüzdelerine göre öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çengelci (2010)“İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması” adlı çalışmasında, ilköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminin nasıl gerçekleştiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma yapılandırılmamış gözleme dayalı betimsel durum çalışması biçiminde desenlenmiştir. Araştırma 2008-2009 öğretim yılında, Eskişehir ili Ahmet Olcay İlköğretim Okulu 5/A sınıfı ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde kullanılan yaklaşımların telkin, soru-yanıt, değer belirginleştirme yaklaşımı ve örtük program yoluyla değerler eğitimi olduğu belirlenmiştir. Öğretmenin değerler eğitimi yaklaşımlarını sistemli bir şekilde izlemediği, ders sürecinde plansız bir şekilde yeri geldikçe değerler eğitime yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak Sosyal Bilgiler dersinin değerler eğitiminde son derece önemli bir yere sahip olduğu; ancak Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminin, daha etkili biçimde gerçekleştirilebilmesi için okul, öğretmen, aile ve çevrenin işbirliğinde sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Sezer (2008)“İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmasında, ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde sorumluluk değerinin öğretimi ve sosyal bilgiler eğitim setinde (ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuzu) sorumluluk değerinin öğretiminin yerine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini 2007-2008 öğretim yılında Aksaray ilinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Aksaray ilinde görev yapan ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenleri arasından tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen 95 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin; cinsiyetine, meslekteki hizmet süresine, mezun oldukları bölüme, yeni müfredat programı ile ilgili bilgilendirme çalışmalarına katılma sayısına ve görev yaptıkları yerleşim yerine göre; sorumluluk

değerinin öğretimine ilişkin görüşleri ve sosyal bilgiler eğitim setinde sorumluluk değerinin öğretiminin yerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Öğretmenler sorumluluk değerini öğretebilme konusunda kendilerini yeterli bulmaktadır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun sorumluluk değerinin öğretiminde değer öğretimindeki yeni yaklaşımları kullandığını söyleyebiliriz. Öğretmenlerin %55'i, ders kitabının sorumluluk değerinin öğretiminde yetersiz olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin %30'u ise, ders kitabının sorumluluk değerinin öğretiminde yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin %33'ü ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının sorumluluk değerinin öğretiminde birbirini tamamlayıcı nitelikte olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin %41'i ise ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının sorumluluk değerinin öğretiminde birbirini tamamlayıcı nitelikte olduğu yönünde görüş bildirmiştir.

Keskin (2008) "Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması" adlı çalışmasında, Türkiye'de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitiminin tarihsel gelişiminin ve -yayınlanan son iki program esas alınarak- bugünkü durumunun ortaya konulmasını amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Türkiye'de II. Meşrutiyet'ten günümüze kadar yayınlanmış olan sosyal bilgiler öğretim programlarında açık veya gizli şekilde yer alan "değerler" analiz edilmiştir. Nicel boyutta ise survey yöntemi içinde yer alan genel tarama modeli kullanılmıştır. II. Meşrutiyet'ten günümüze kadar yayınlanmış olan sosyal bilgiler öğretim programlarında doğrudan ve dolaylı yer verilen değerlerin analizi neticesinde ulaşılan genel bazı sonuçlar şunlardır:

1. Sosyal bilgiler öğretim programlarında doğrudan veya dolaylı, az ya da çok değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu değerlerde dönemlere göre farklılıklar görülmekle birlikte ortak olan nokta; değerlerin ve değerler eğitiminin tüm programlarda önemli görüldüğüdür.
2. Sosyal bilgiler öğretim programlarının hemen hemen tamamında ahlâk ve karakter eğitime vurgu yapılmıştır.
3. Tüm programlarda ortak olarak vurgu yapılan ana değerler dayanışma/yardımlaşma, duyarlılık, bağımsızlık ve sorumluluktur.

"Değerler Eğitimi Ölçeği"nin 2005 ve 2006 yıllarında gerçekleştirilen iki uygulamasına ait genel sonuçlar ise şöyledir:

1. Her iki uygulamada da kızların değerlere sahip olma düzeyleri erkeklerden daha yüksektir.
2. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça öğrencilerin değerlere yönelik puanları da artmaktadır.
3. Her iki program -ilköğretim beşinci sınıf düzeyinde- değerleri öğrencilere aynı düzeyde kazandırmaktadırlar.

2.3. LİTERATÜR TARAMASININ SONUCU

Değerler eğitimi son yıllarda tüm dünya ile paralel olarak ülkemizde de üzerinde önemle durulan bir alan haline gelmiştir. Özellikle değerlerin öğrencilere ne şekilde kazandırılması gerektiğine yönelik uygulamalı çalışmaların son zamanlarda arttığı gözlenmektedir.

Değerler eğitimi tüm öğretim kademelerinde yapılabilir. Ancak ilköğretim kademesi değerler eğitimi için kritik bir dönemdir. İlköğretim düzeyinde yer verilen hemen her derste değerlerin öğrencilere kazandırılabilceği bilinmektedir. Özellikle Sosyal Bilgiler dersi öğrencilere değer kazandırmada çok önemli bir mevkiye sahiptir. Çünkü bu ders çocuğun toplumsallaşması adına önemli görülmekte ve vatandaşlık eğitiminde bir araç olarak kullanılmaktadır. 2005 yılında yayınlanan son sosyal bilgiler programının vizyonunda verilen (MEB, 2009)“...temel demokratik *değerlerle* donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan... haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmek” ifadeleri bu durumu doğrulayan ifadelerdir.

Özellikle Sosyal Bilgiler dersi ile bağlantılı olarak yukarıda tanıtılan çalışmalar incelendiğinde ilk ortak tema değerler eğitimine yönelik gerçekleştirilen program ve etkinliklerin öğrencilerin gelişimlerini (başarı, farkındalık, ahlaki olgunluk vb.) olumlu yönde etkilediğidir. İşcan (2007) uyguladığı değerler eğitiminin öğrenci başarısını olumlu etkilediğini, Keskinöğlü (2008) ise ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine uyguladığı insani değerler programının, onların ahlaki olgunluğunu arttırdığını tespit etmiştir.

Literatürdeki araştırmalardan çıkarılabilecek ikinci ortak tema Sosyal Bilgiler derslerinde değerler eğitimini olumsuz etkileyen bazı durumların varlığıdır. Bu olumsuzluklardan ilki öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığı gerçeğidir. Can (2008) gerçekleştirdiği çalışmada ilköğretim

öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik yaklaşım, yöntem ve teknikleri bilmediği sonucuna ulaşmıştır. Çengelci (2010) ise İlköğretim 5. sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler derslerinde verilen değerler eğitiminin yetersiz olduğunu belirtmiştir. İkinci olumsuzluk ise ders kitaplarında yer verilen etkinliklerin değerler eğitimi açısından yetersiz oluşudur. Aslan (2009) Sosyal Bilgiler ders kitaplarında değerler eğitimi amacıyla seçilen kahramanların uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sezer (2008) ise ilköğretim 6. sınıf ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerler eğitimi açısından yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Literatür taraması sonucunda ulaşılan son tema ise değerler eğitiminde bazı değerlerin tarihsel süreçte ve günümüzde daha önemli görüldüğüdür. Keskin (2008) araştırmasında Cumhuriyet dönemi ilköğretim sosyal bilgiler programlarının tamamında değerlere yer verildiğini ve değerler eğitiminin önemli görüldüğünü tespit etmiştir. Araştırmanın bulgularına göre tüm sosyal bilgiler programlarında ortak olarak vurgu yapılan ana değerler dayanışma/yardımlaşma, *duyarlılık*, bağımsızlık ve *sorumluluktur*. Son yayınlanan sosyal bilgiler programında da bu değerler -alt boyutlarıyla birlikte- önemli görülmektedir.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında ilköğretim Sosyal Bilgiler derslerinde gerçekleştirilen değerler eğitimi uygulamalarının yetersiz olduğu, öğretmenlerin değerler eğitimini bilmediği ve ders kitaplarının da bu konuda eksik olduğu anlaşılmaktadır. Son yayınlanan sosyal bilgiler programı -daha önce de belirtildiği üzere- değerler eğitimi açısından oldukça işlevsel ve yeterli gözükmektedir. Ama bu kâğıt üzerinde kalmakta, uygulamada eksiklik ve aksaklıklar devam etmektedir. Bu eksiklik ise ancak uygulamalı araştırmalarla giderilebilir. Bu araştırmanın temel amacı da bu eksikliğe bir nebze olsun çözüm üretebilmektir.

Son sosyal bilgiler programının gerek vizyonunda ve gerekse içeriğinde özellikle üzerinde durulan iki değer *sorumluluk* ve *duyarlılık*dir. Keskin (2008) de bu iki değer daha önce yayınlanmış tüm programlarda önemli görüldüğünü belirtmektedir. Bu nedenlerden dolayı bu iki değere yönelik etkinlikler hazırlanarak ilköğretim altıncı sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması, analizi, yorumlanması ve araştırma sürecine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada nitel araştırma deseni içinde yer alan *temellendirilmiş kuram (Grounded Theory)* yönteminden faydalanılmıştır.

Nitel araştırmanın herkes tarafından kabul edilen bir tanımını yapmak güçtür. Ancak bir tanım yapmak gerekirse nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu tanımdaki “kuram oluşturma” kavramını Glaser (1978) “toplanan verilerden yola çıkarak daha önceden bilinmeyen bir takım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan bir modelleme çalışması anlamına gelmektedir” şeklinde açıklamıştır. Değerler eğitiminde etkinliklere dayalı ders işlenişinin değer farkındalığına yapacağı etkiyi görmeyi amaçlayan bu çalışmada da, temellendirilmiş kuram gereği sınıf içinde yapılan etkinliklerden elde edilen söylem ve temalarla daha önceden bilinmeyen sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Nitel araştırma yöntemlerinden olan temellendirilmiş kuram Glaser ve Strauss’un (1967) sağlık bilimleri alanında yaptığı çalışmalardan ortaya çıkmıştır (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu yöntem için vurgulanması gereken ilk nokta, temellendirilmiş kuramın hiçbir surette kuram olmadığı; bunun bir yöntem, bir yaklaşım, bir strateji

olduğudur. Buna göre temellendirilmiş kuram en iyi biçimde verilerden kuram türetme amacı taşıyan bir araştırma stratejisi olarak tanımlanabilir. “Temellendirilmiş” ifadesi kuramın veriler temelinde geliştirileceği, dolayısıyla verilerle temellendirileceği anlamına gelir. Kuram ise araştırma verilerinin toplanması ve bu verilerin çözümlenmesinin amacının, kuram türetmek olduğunu ifade eder (Punch, 2005). Temellendirilmiş kuramın ana fikri, kuramın verilerden tümevarımsal olarak geliştirileceğidir. Dolayısıyla bu çalışmada da sava ulaşıncaya dek verilerden elde edilen söylem ve temalarla tümevarımsal bir yol izlenmiştir.

Geleneksel olarak çoğu araştırma, özellikle de nicel araştırma, alışıldık biçimde kuram doğrulama modelini-hipoteze atfettiği önemde de görüldüğü üzere- izlemiştir. Temellendirilmiş kuram yaklaşımında ise, önceden hiçbir kuramla işe başlanmaz, araştırma öncesinde sınanmak üzere hipotezler oluşturulmaz. Kuram geliştirme amaçlanarak açık bir kafayla işe başlanır (Punch, 2005).

Araştırmaya başlanırken önceden hazırlanmış görüşme formları ile öğrencilerle ön görüşme yapılmıştır. Hazırlanan görüşme formunda birkaç başlangıç sorusu ile öğrencilerin konuya ilişkin ön bilgileri saptanmaya çalışılmıştır. Ardından toplanan veriler analiz edilmiş ve bu analizin ardından etkinlik uygulamaları ile tekrar veri toplanmaya çalışılmıştır. Zira temellendirilmiş kuramda araştırmacı, birkaç başlangıç sorusunun rehberliğinde tercihen oldukça sınırlı miktarda, bir dizi veri toplayacaktır. Toplanan bu veriler çözümlendikten sonra ikinci dizi veri toplama işlemi gerçekleştirilir. İkinci dizi veri toplama, ilk verilerin çözümlenmesinden sonra, çözümlemeye ortaya çıkan yönelimlere göre gerçekleştirilir. Bu kuramsal örnekleme ilkesidir. Sonraki verilerin toplanması işleminin, daha önceki verilerin çözümlenmesi sırasında ortaya çıkan kuramsal gelişmeler tarafından yönlendirilmesi gerekir. Bu süreç kuramsal olgunluğa ulaşana dek, yani yeni veriler yeni kuramsal öğeler ortaya çıkarmayıp onları onaylar nitelikte oluncaya kadar devam eder (Punch, 2005).

Bu yaklaşımın en önemli özelliklerinden biri veri toplama ve analizin birlikte yürütülmesidir. Glaser ve Strauss bu sürece “sürekli karşılaştırmalı analiz” adını vermişlerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Aslında temellendirilmiş kuram stratejisinden bahsedilirken, temellendirilmiş kuram çözümlemesinden de -verilerle temellendirilmiş bir kuram geliştirmek için işlemlerin gerçekleştirildiği bir çözümleme tarzından- bahsediliyor demektir (Punch, 2005).

Sonuç olarak temellendirilmiş kuramın tümevarımsal bir yolla, verilerden hareket ederek daha önceden bilinmeyen bir takım sonuçları birbiri ile ilişkisi içinde açıklayan, sosyal olguları bağlı bulunduğu çevre içinde araştıran bir kuram olması ve kuram geliştirmek üzere açık bir kafayla işe başlanılan bir yöntem olması sebebiyle araştırmanın doğasına uygun olduğu düşünülmüştür. Çünkü yapılan çalışmada daha önceden birbiri ile ilişkisi tam olarak ortaya konulmamış olan sınıf içi etkinliklerin değerler eğitimiye olan etkisi görülmeye çalışılmıştır. Bu etkiyi görmek için araştırmacı kuramda belirtildiği üzere açık bir kafayla işe başlamış, başlangıç soruları ile elde ettiği sınırlı verilerden hareketle, uygulanan etkinliklerle beraber tümevarımsal olarak sonuca ulaşmaya çalışmıştır. Sonuca ulaşmaya çalışırken de bir taraftan etkinliklerle veri toplanmış, bir taraftan da toplanan verilerin analizi yapılmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla kuramın araştırmaya uygun olduğu düşünülmektedir.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu seçilirken amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan daha az maliyetli bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu yöntem doğrultusunda araştırmanın çalışma grubunu Düzce ili Gümüşova ilçesi Fatih İlköğretim Okulu'nda öğrenim gören 21 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan 21 öğrencinin 11 tanesi kız, 10 tanesi ise erkek öğrencidir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Kuram oluşturma yaklaşımında görüşmeler ve gözlemler en çok kullanılan veri toplama araçlarıdır. Bunların yanında doküman analizi de gerekli görülebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada doküman analizi ve görüşme veri toplama aracı/yolu kullanılmıştır.

3.3.1. Görüşme

Görüşme, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmıştır

(Karasar, 2008). Nitel araştırmada görüşme, temel veri toplama araçlarındandır (Punch, 2005). Literatürde çeşitli görüşme türlerinden bahsedilmiştir. Minichiello ve arkadaşları (1990) yapılandırma derecesine bağlı olarak görüşme yöntemlerini sıralayarak aralarında bir süreklilik olduğundan bahsetmektedir. Bu sıralama Fielding'in (1996) standartlaştırılmış, yarı standartlaştırılmış ve standartlaştırılmış olmayan terimlerini kullanarak tarif ettiği tipolojiye benzerlik göstermektedir (akt. Punch, 2005). Patton ise (1987) görüşme türlerini, sohbet tarzı görüşme, görüşme formu yaklaşımı ve standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tarzı olarak e ayırmıştır. Hangi tipoloji kullanılırsa kullanılsın bu çeşitliliğin temelinde, görüşmenin yapılandırılmış olma düzeyi, görüşmenin ne ölçüde derinlemesine yapıldığı, farklı durum ve kişilere göre ne düzeyde standartlaştırılmış olduğu yatar (Punch, 2005).

Bu araştırmada *standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu* kullanılmıştır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşmeyi Patton (1987) "dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşur ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulur" şeklinde tanımlamıştır (akt. Yıldırım ve şimşek, 2008). Bu görüşme tarzında, bütün sorular tüm yanıtlayıcılara aynı sırada ve standartlaştırılmış bir biçimde yöneltilir ve görüşmeyi yapan tarafsız kalmalıdır (Punch, 2005).

Görüşme formu hazırlanırken kolay anlaşılabilir sorular yazmaya çalışılmıştır. Ayrıca sorularda yönlendirme yapmamaya dikkat edilmiş ve sorular mantıklı bir düzen içinde sunulmuştur. Hazırlanan görüşme formu (bkz. ek 11) alanında uzman  kişiye gösterilmiş ve onların eleştirileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Temellendirilmif kuramda araştırmacı, birkaç başlangıç sorusunun rehberliğinde tercihen oldukça sınırlı miktarda, bir dizi veri toplar (Punch, 2005). Hazırlanan görüşme formu ile sınırlı miktardaki veriye ulaşılmış, elde edilen veriler doküman analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın doğası gereği kurama (sava) ulaşıncaya kadar veri toplamak için görüşmelere devam edilmiştir.

3.3.2. Doküman Analizi

Doküman analizi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, nitel araştırmalarda etkili bir şekilde kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Aynı zamanda gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında "verinin

çeşitlendirilmesi” (datatriangulation) amacına hizmet edecektir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmada görüşme formları ve etkinliklerin uygulanması sonucu elde edilen toplam 399 adet çalışma yaprağı doküman analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen dokümanlar nitel içerik analizine tabi tutularak kodlara ve kodlardan da temalara varılmaya çalışılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır.

3.4.ARAŞTIRMA SÜRECİ

Araştırma konusu belirlendikten sonra alanla ilgili literatür taraması yapılmış konuya ilişkin ön bilgilere ulaşılmıştır. Araştırmanın yapılacağı *sorumluluk* ve *duyarlılık* değerlerine ilişkin etkinlik örnekleri gözden geçirilmiştir.

Sorumluluk ve *duyarlılık* değerleri seçilirken araştırmanın ikinci bölümünde de değinildiği üzere bir takım etkenler göz önüne alınmıştır. 2005 yılında yayınlanan son sosyal bilgiler programının vizyonunda (MEB, 2009) duyarlılık ve sorumluluk değerlerine yer verilmesi, Keskin’in (2008) bu iki değer daha önce yayınlanmış tüm programlarda önemli görülmüş olduğunu belirtmesi, araştırmaya konu olan bu iki değer seçimini etkilemiştir.

Literatürdeki araştırmalar göstermektedir ki, Sosyal Bilgiler derslerinde gerçekleştirilen değerler eğitimi uygulamaları yetersiz kalmaktadır. Öğretmenlerin değerler eğitimini bilmediği (Can, 2008) ve ders kitaplarının bu konuda eksik olduğu (Çengelci, 2010), ilköğretim 6. sınıf ders kitaplarının değerler eğitimi açısından yetersiz olduğu (Sezer, 2008) yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur. Yine alanla ilgili araştırmalar göstermiştir ki, değerler eğitime yönelik geliştirilen program ve etkinlikler (İşcan, 2007; Keskinoglu, 2008) öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir. Bütün bu araştırmaların varmış olduğu sonuçlardan yola çıkarak araştırmaya konu olan değerlere ilişkin etkinlikler geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Araştırmaya konu olan değerler belirlendikten sonra her iki değer beş ana başlığa ayrılmış, her başlığa ilişkin bir etkinlik geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Duyarlılık ve sorumluluk değerleri beş başlığa ayrılırken uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Sorumluluk ve duyarlılık değerlerine ait beş alt boyutu gösteren tablo (Tablo 1) aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Konu Olan Değerler ve Alt Boyutları

DEĞER		
ALT BOYUT	DUYARLILIK	SORUMLULUK
		Toplumsal Sorunlara Karşı Doğal Çevreye Karşı Kültürel Mirasa Karşı Küresel Sorunlara Karşı Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı

Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra, araştırmanın yapılacağı Fatih İlköğretim Okulu 6. sınıf öğrencileri ile 3 Kasım 2010 tarihinde ilk görüşme yapılmış ve tanışma gerçekleştirilmiştir. Aynı tarihte okul yönetimi ve ders öğretmeni ile görüşülüp gerekli bilgilendirilme yapılmıştır.

17 Kasım 2010 tarihinde, araştırmada uygulanan kuramın doğası gereği, birkaç başlangıç sorusu ile ilk veriler toplanmış ve bu verilerden hareketle çalışma grubuna uygulanacak etkinlikler hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra etkinlikler hazırlanırken, programda yer alan kazanımlar dikkate alınmış ve ders öğretmenin bilgi ve tecrübelerinden yararlanılmaya çalışılmıştır.

Duyarlılık ve sorumluluk değerlerinin kazandırılmasına yönelik olan gerçekleştirilen etkinlikler, uygulama sırası esas alınarak aşağıda kısaca tanıtılmıştır.

3.4.1. Duyarlılık Değerine İlişkin Etkinlikler

Daha öncede belirtildiği üzere *duyarlılık* değeri literatür taraması ve uzman görüşleri uyarınca beş alt boyuta ayrılmıştı. Bu beş alt boyuta ilişkin gerçekleştirilen etkinlikler aşağıda tanıtılmıştır.

3.4.1.1. Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık

Günümüzde toplumları tehdit eden pek çok sorunun varlığı, bu sorunların çözüm yollarının karmaşıklığı ve zorluğu herkesçe bilinen bir gerçektir. Dünya genelinde insanlığın geleceğini tehdit eden açlık, fakirlik, çevre kirliliği, doğal afetler, ahlaki çöküntü, madde bağımlılığı, tarihi ve kültürel değerlerin yok edilmesi, şiddet, terör ve benzeri sorunlarla iç içeyiz. Aslında bütün bu toplumsal sorunların başında sahip olduğumuz değerleri fark edememek ve bu değerleri hayata geçirememek

yatmaktadır (Akbaş, 2008). Dolayısıyla toplumsal sorunlara karşı duyarlılığın geliştirilmesinin, sorunların çözümünde etkili olabileceği söylenebilir.

“*Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık*” ile ilgili hazırlanan etkinlik, 1 Aralık 2010 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlik hazırlanırken güncel haberlerden yararlanılmış ve ayrıca öğrencilerin dikkatini çekecek çeşitli slaytlar hazırlanmıştır. Bunların yanında hazırlanan çalışma yaprakları öğrencilere verilmiş ve cevaplamaları istenmiştir.

Etkinliğin uygulanmasına başlarken, beyin fırtınası yöntemi ile öğrencilerden toplumsal sorunları bulması istenmiştir. Daha sonra toplumsal sorunların yol açtığı zararları göstermek amacıyla öğrencilere hazırlanmış olanslâytlar izlettirilmiş, öğrencilerden gördükleri görüntüleri yorumlamaları istenmiştir. Öğrencilerden seçilen bazı resimlere baktıklarında hissettiklerini anlatmaları istenmiştir. Aynı zamanda yazılı basında yer alan haberlerden konu ile alakalı bazı haberler öğrencilerle birlikte yorumlanmıştır.

Bu sorunlar öğrencilere tanıtıldıktan sonra onlardan çeşitli çözüm önerileri istenmiş, ancak önerilerin hak, sorumluluk ve özgürlükler çerçevesinde olup olmadığı da tartışılmıştır.

Dersin son aşamasında ise öğrencilere çalışma yaprakları verilip dersin değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

3.4.1.2. Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık

İnsanoğlu tarih sahnesine çıktığı andan itibaren doğal çevreyle sürekli bir etkileşim içinde olmuş, ancak varlığının başlangıcından bu yana içinde bulunduğu doğal ortamı hep kendi yararına kullanagelmiştir (Ergezen, 2007). Bu süreçte insanoğlunun doğaya karşı sorumsuzca davranmaya başlaması beraberinde çevre sorunlarını getirmiştir. Eğer insanlar doğaya verdikleri zararları durdurmazlarsa gelecekte dünya üzerinde soluk alıp verecek hava, ekilip biçilecek toprak ve içilecek su kalmayacaktır (Altun, Doğan ve Uzun, 2010).

Küresel ölçekte insanlığı tehdit eden doğal çevreye ilişkin bu sorunlar, çevreye karşı duyarlı vatandaş yetiştirme çabası içine girilmesine sebep olmuştur. Nitekim 1977 yılında Tiflis’te yapılmış olan Uluslararası Çevre Eğitimi Konferansı’nda çevreye sorumlu bir sosyal topluluğun ya da bireyin davranış özellikleri arasında “çevresine

ve oradaki problemlere duyarlı olması” özelliğine de yer verilmiş ve çevreye karşı duyarlılığın önemine dikkat çekilmiştir (Ergezen, 2007).

“*Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık*” ile ilgili hazırlanan etkinlik 8 Aralık 2010 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlikte öğrencilere sunulmak üzere bir hikâye ve video filmi kullanılmıştır.

Etkinliğe başlarken öğrencilerin doğal çevrenin karşı karşıya olduğu sorunlara ilişkin görüşleri alınmıştır. Daha sonra öğrencilerle hikâye paylaşılmış, hikâyede yer alan olaylar, karakterler ve bu karakterlerin doğruları ve yanlışları tartışılmıştır. Öğrencilere verilen hikâyenin sonu yarım bırakılmış ve öğrencilerden hikâyenin sonunu tamamlamaları istenmiştir.

Hikâye üzerine tartışmalar bittikten sonra öğrencilere çalışma yaprağı verilmiş, çalışma yaprağında yer alan sorular çözülmüştür. Öğrencilerin bir kaçına hikâyenin sonuna ilişkin yazdıkları okutulmuştur. Daha sonra “Yarın hava nasıl olacak” adlı reklam filmi izletilerek hikâyenin sonu öğrencilerle paylaşılmıştır.

3.4.1.3.Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık

Tarih boyunca çok çeşitli uygarlıklara ve kültürlere ev sahipliği yapmış olan Anadolu coğrafyası, üzerinde birçok halkın bize emanet ettiği kültürel miras unsurlarını barındırmaktadır. Böyle zengin bir mirasa sahip olmanın yanında, bu mirasın korunması da büyük önem arz etmektedir. Bu itibarla kültürel mirasa karşı duyarlılığın geliştirilmesi gerekmektedir.

Kültürel mirasa duyarlılık sadece mimari eserlerin, höyüklerin, anıtların korunması anlamına gelmemelidir. Kültürel mirasa duyarlılık Oğuz Kağan Destanı, Uygur minyatür sanatı, Nevruz kutlamaları, mesir macunu şenlikleri gibi somut olmayan zenginliklere de duyarlı olmayı gerektirir. Hem yaşadığımız coğrafyadaki zenginliği hem de somut olmayan kültürel mirası korumak, gelecek nesillere yaşadığımız coğrafyanın ve kültürel birikimimizin tapusunu bırakmak anlamına gelmektedir (Altun, Doğan ve Uzun, 2010).

“*Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık*” ile ilgili hazırlanan etkinlik 22 Aralık 2010 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlik hazırlanırken konuya ilişkin slaytlardan ve video filmlerden faydalanılmıştır.

Etkinliğin sunumuna, öğrencilerle kültürel miras kavramı üzerinde tartışarak başlanmıştır. Tartışma esnasında, hazırlanan sunu eşliğinde kavramlar ve tanımlar üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Kültürel miras tanımına giren ve Türk tarihine geçmiş bir takım eserler öğrencilere gösterilmiş, daha sonra kültürümüzde yer alan mesir macunu şenlikleri ile ilgili bir video öğrencilere izlettirilmiş ve öğrencilerin kültürel miras tanımını anlamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Dersin son aşamasında hazırlanan çalışma yaprakları ile pekiştirme yapılmaya çalışılmıştır.

3.4.1.4.Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık

Uzun yıllardan beri karmaşık ve kaotik hale gelen sorunlar, her geçen gün artan bir biçimde, dünyanın sosyal yapısını zorlamaktadır. Yazılı veya görsel basında sık sık rastladığımız üzere kitlesel açıklıklar, dini veya etnik gruplar arası çatışmalar, hoşgörüden yoksun tartışmalarla yüz yüze kalmaktayız (Öztürk, 2007).

Küresel sorunlar dünyanın tamamını etkileyen problemlerdir. Bunların başında günümüzde küresel ısınma geliyor denilebilir. Ancak başka önemli sorunlarımız da vardır: Ozon tabakasındaki delik, savaşlar, kıtlık, enerji kaynaklarının tükenmesi, yer altı ve yer üstü kaynaklarının azalması gibi. Bunların bir kısmı günümüzün, bir kısmı ise geleceğin küresel sorunlarıdır. Ancak geleceği değiştirmek de bizim elimizdedir. Gelecekte bu sorunların yaşanmasını eğitim yoluyla engelleyebiliriz.

“*Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık*” ile ilgili hazırlanan etkinlik 29 Aralık 2010 tarihinde uygulanmıştır. Konuya ilişkin etkinlik hazırlanırken karikatürlerden ve slaytlardan faydalanılmıştır.

Dersin giriş bölümünde küresel sorunların ne olduğu hakkında tartışma başlatılmış, öğrencilerden bu sorunların zararları hakkında görüş bildirmeleri istenmiştir.

Önceden hazırlanan karikatürler ile küresel sorunlarla ilgili sunum yapılmış, sunulan karikatürlerde ne anlatılmaya çalışıldığı öğrenciler tarafından yorumlanmıştır. Öğrencilerden en sevdikleri karikatürü seçmeleri istenmiştir.

Daha sonra ortaya konulan sorunların çözümünde izlenecek yollarla ilgili öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Sorunların çözümünde ülkeler arası işbirliğinin

önemi tartışıldıktan sonra, uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin rolü üzerinde durulmuştur.

Ders sonunda çalışma yaprakları dağıtılıp öğrencilerden soruları cevaplamaları istenmiştir.

3.4.1.5. Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık

Bir milletin tarihi o milletin dünya üzerindeki yaptıklarıyla doğrudan ilişkilidir. Yüzlerce yıldır dünya tarihine, siyasetine, sanatına yön veren milletimizin tarihi bütün insanlarımızın göğsünü kabartmaktadır. Dünya tarihine kazandırdığımız bilim, sanat, siyaset, devlet adamlarıyla karanlık orta çağı aydınlattık. Maalesef günümüze uygarlığın gelmesinde büyük emekleri olan atalarımızın yaptıklarını bizler yeterince yapamamaktayız. 20 yüzyılda kaç bilim insanı ya da sanatçıyı dünya insanlarına armağan etmişiz? Son büyük deha olarak bütün dünya Atatürk'ü göstermektedir.

Geçmişinde önemli değerleri yetiştiren bir milletin evlatları olarak günümüzde bizler atalarımızın bıraktığı hizmet bayrağını daha yükseklerle çekmemiz gerekmektedir. Büyük Atatürk'ün dediği gibi “muhtaç olduğum kudret damarlarımdaki asil kanda mevcuttur”. Yarın bilimde, sanatta, sporda, siyasette, ekonomide, eğitimde dünyaya yön veren binlerce Türk aydını çıkacaktır. Bizlere bu güzel yurdu armağan eden bütün büyüklerimizin anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.

“*Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık*” ile ilgili hazırlanan etkinlik 5 Ocak 2011 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlik hazırlanırken Mehmet Akif Ersoy’u tanıtan bir video ve bazı Türk büyüklerini gösteren resimlerden yararlanılmıştır.

Etkinliğin uygulamasına M. Akif Ersoy’u tanıtan videonun izlenmesi ile başlanmış ardından öğrencilerle Türk tarihi ve bu tarihe yön vermiş büyükler hakkında konuşulmuştur. Büyük isimlerin kim olduğu ile ilgili öğrenci görüşleri alınmış ve bu kişilerin nasıl bu konuma geldikleri hakkında öğrencilerden yorum yapmaları istenmiştir.

M. Akif Ersoy’un “Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırtmasın.” sözünün öğrenciler tarafından yorumlanması istenmiştir. Bu sözden yola çıkarak Türk tarihine ilişkin öğrencilerden çeşitli yorumlar alınmıştır.

Daha sonra çalışma yaprakları öğrencilere verilmiş ve ders tamamlanmıştır.

3.4.2.Sorumluluk Değerine İlişkin Etkinlikler

Daha öncede belirtildiği üzere *sorumluluk* değeri literatür taraması ve uzman görüşleri uyarınca beş alt boyuta ayrılmıştı. Bu beş alt boyuta ilişkin gerçekleştirilen etkinlikler aşağıda tanıtılmıştır.

3.4.2.1.Kendimize Karşı Sorumluluklarımız

Sorumluluk toplum içinde yaşayan her bireyin sahip olması gereken değerlerden biridir. Sorumluluk değerine sahip olan kişi, kendi üzerine düşen görevleri zamanında ve istenilen şekilde yerine getirmek zorunda olduğunun bilincinde olacaktır.

Sorumlu insan; bir yandangörevlerini hakkıyla yerine getirirken; bir yandan da, geleceğin nitelikleri üzerinde düşünmekte ve bunun ağırlığını duymaktadır. Bundan dolayı da, bu tür bireylerin çoğunlukta olduğu toplumlarda gelişmeler düzensiz, plansız, parlayıp sönücü ve fikri temelden yoksun bir şekilde değil; düzenli, bilinçli ve kontrollü bir şekilde yapılmaktadır (Tozlu, 1997; Sezer, 2008).

“*Kendimize Karşı Sorumluluklarımız*” ile ilgili etkinlik 12 Ocak 2011 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlik hazırlanırken 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan bir örnek olaydan yararlanılmıştır.

Derse geçildiğinde öğrencilerden kendimize karşı sorumluluklarımız hakkında görüş bildirmeleri istenmiştir. Ardından örnek olay bir öğrenci tarafından sınıfa okunmuştur. Olayda geçen bazı kelimeler ve çeşitli sayısal veriler öğrencilerce yorumlanmış, olayda geçen kişilerin başarı öyküleri ile sorumluluk bilinci arasında bir bağ kurulmaya çalışılmıştır.

Çalışma yaprakları öğrencilere dağıtılarak konuya ilişkin soruları cevaplamaları istenmiştir.

3.4.2.2.Ailemize Karşı Sorumluluklarımız

Toplumun en önemli yapı taşını oluşturan ailede, aile bireylerinin karşılıklı ilişkilerinde sorumluluk değeri önemli bir yere sahiptir. Zira toplumun ailelerden teşekkül etmiş bir yapısı olduğundan, ailelerin huzurunun toplum huzuruna direkt etki etmesi kaçınılmazdır. Bu itibarla huzurlu aile yapısının huzurlu toplum yapısı anlamına geldiğini söylememiz yanlış olmayacaktır.

Ailenin; neslin devamı, bireylerin bakım, beslenme, sevgi, aidiyet ve sosyal çevre gibi ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumsal, kültürel, dini ve geleneksel değerlerin aktarılması ve korunması gibi önemli görevleri vardır (Sula, 2008).

“*Ailemize Karşı Sorumluluklarımız*” ile ilgili hazırlanan etkinlik 19 Ocak 2011 tarihinde uygulanmıştır. Uygulanacak etkinlik için bir hikâye hazırlanmış ve hikâyede geçen olayın canlandırılması için drama tekniğinden yararlanılmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerle ailemize karşı sorumluluklarımız üzerine tartıştıktan sonra, “Biri Onu Durdursun” adlı hikâye sınıfa okunmuş ve hikâye üzerinde yorumlar yapılmıştır.

Daha sonra hikâyede adı geçen kişilerin canlandırılacağı bir drama sahnesi için sınıf temsili olarak mahkeme salonuna çevrilmiş ve öğrencilere çeşitli roller verilerek hikâyeye canlandırılmaya çalışılmıştır.

Ders sonunda dağıtılan çalışma yaprakları ile öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

3.4.2.3.Devletimize Karşı Sorumluluklarımız

Güvenlik içinde yaşamak isteyen her toplum kendince devlet denilen bir gücü oluşturmuştur. Tarih boyunca gelişme gösteren insan ihtiyaçları ve doğa koşulları insanları örgütlenmeye itmiştir (Akbaşlı, 2009). Bu örgütlenme yapısı içerisinde hem devlet otoritesine, hem de onu oluşturan toplum üyelerine çeşitli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Toplumu oluşturan bireylerin devlete karşı olan sorumluluklarının bilincinde olmaları hem devlete hem de devleti oluşturan bireylere yarar sağlayacaktır.

“*Devletimize Karşı Sorumluluklarımız*” ile ilgili hazırlanan etkinlik 26 Ocak 2011 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlik hazırlanırken, konuyla ilgili bir hikâyeden ve öğrencilerin dikkatini çekecek resimlerden yararlanılmıştır.

Etkinliğin uygulanmasına öğrencilerin devletimize karşı sorumluluklarımız hakkındaki görüşlerini sunmasıyla başlanmış, ardından konuya ilişkin hikâye bir öğrenci tarafından yüksek sesle okunmuştur. Hikâyede geçen olay ve kişilerle bu kişilerin tutumları hakkında öğrenci yorumları alınmıştır.

Hikâyenin sonu tamamlanmamış ve dağıtılan çalışma yaprakları ile öğrencilerden hikâyenin sonu hakkında görüş bildirmeleri ve diğer soruları da yanıtlamaları istenmiştir.

3.4.2.4.Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız

Günümüz dünyası, küreselleşme ve post-modern durumun birlikte yaşanmasıyla çok kültürlü siyasal ve toplumsal organizasyonların varlığını iyice hissetmeye başlamıştır. Bu yeni durum evrensel olanla yerel olanın birlikte yaşadığı ve her türlü gümrük duvarlarının yıkıldığı farklı olanların yan yana yaşamak zorunda olduğu bir yapıyı ortaya çıkarmıştır (Gündoğan, 2009).

Böyle bir yapının ortaya çıktığı günümüzde ülkemize karşı olan sorumluluklarımız daha da artmıştır. Ülkemizi tanımalı ve sevmeliyiz. Gidecek ikinci bir vatanımız olmadığını düşünürsek, ülkemize sahip çıkmanın önemini idrak ederiz. Ülkemize sahip çıkmalı ve onu korumak adına elimizden gelen her şeyi yapmalıyız.

“*Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız*” ile ilgili hazırlanan etkinlik 16 Şubat 2011 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlik hazırlanırken gazete haberlerinden ve çeşitli müzik eserlerinden faydalanılmıştır.

Ülkemize karşı sorumluluklarımızın neler olduğunu tartıştıktan sonra gazetelerde yer alan haberler yardımıyla, ülkemizin madenleri hakkında öğrencilerin fikirleri alınmış ve bunların ekonomimizdeki yeri tartışılmaya çalışılmıştır. Daha sonra kültürel zenginliğimizden bahsetmek için öğrencilere Lazca, Çerkezce, Kürtçe şarkılar ve ardından Türkiye’ın şarkısı dinlettirilmiştir. Şarkıların ardından öğrencilerle sahip olduğumuz bu zenginliklere karşı sorumluluklarımız üzerine görüş bildirmeleri istenmiştir.

Dersin sonunda çalışma yaprakları öğrencilere verilmiş ve cevaplamaları istenmiştir.

3.4.2.5.Çevremizde Bulunan Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız

Her şeyin büyük bir hızla değiştiği günümüz dünyasında, modern hayatın yeni kalıpları ve davranışları ile aile yapısında da bir takım değişimlerin olduğu bir gerçektir. Ortaya çıkan bu değişimlerin olumsuz etkilerinden korunmak, aileye ve topluma vereceği zararları en aza indirmek için bireylerin büyüklerine ve akrabalarına karşı sorumluluklarını bilmeleri gerekmektedir.

“Çevremizde Bulunan Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız” ile ilgili hazırlanan etkinlik 21 Şubat 2011 tarihinde uygulanmıştır. Etkinlik hazırlanırken konuyla ilgili bir hikâyeden ve “Eski Dostlar” adlı Türk sanat müziği eserinden faydalanılmıştır.

Eski Dostlar adlı hikâyeye sınıfa okunmuş ve çevremizdeki büyüklere ve akrabalara ilişkin sorumluluklarımız hakkında öğrencilerin yorumları alınmıştır. Bu sırada müzik de hafif bir sesle öğrencilere dinletilmiştir. Hikâyede geçen kişiler ve hikâyenin belli bölümleri öğrenciler tarafından yorumlanmıştır.

Dersin sonunda verilen çalışma yaprakları ile uygulama tamamlanmıştır.

21 Şubat 2011 tarihinde uygulanan etkinliğin ardından, 23 Şubat 2011 tarihinde öğrencilerle son görüşme gerçekleştirilmiş ve araştırmanın uygulama safhası tamamlanmıştır.

3.5. VERİLERİN YORUMLANMASI

Nitel araştırmada veri analizi çeşitlilik, yaratıcılık ve esneklik anlamına gelmektedir. Strauss (1987) nitel araştırmadaki veri analiz yöntemlerinin standart hale getirilemeyeceğini ve veri analizini standartlaştırmanın nitel araştırmacıyı sınırlandıracağını vurgulamaktadır. Coffey ve Atkinson (1996) veri analiz sürecinin kapsamlı ve sistematik olması gerektiğini, ancak bu sürecin her araştırmacı için standart bir hale getirilemeyeceğini belirtmektedirler. Wolcott (1994) veri analizinde üç yol önermektedir. Gerek Wolcott’ın sınıflaması, gerekse literatürdeki diğer sınıflamalar “betimleme, analiz ve yorumlama” kavramlarını vurgulamaktadırlar. Her ne kadar literatürde farklı analiz yaklaşımları ortaya konulsa da Strauss ve Corbin’in (1990) önerdiği betimsel analiz ve içerik analizi dikkat çekmektedir. Betimsel analiz içerik analizine göre daha yüzeyseldir ve daha çok araştırmanın kavramları önceden açık biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılır. İçerik analizi ise toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırmada, verilerin yorumlanmasında *nitel içerik analizi* yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek

kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. İçerik analizinin ilk aşaması verilerin kodlanmasıdır. Verilerin kodlanması sürecinde araştırmacı verilerin anlamlı bütünlük halinde nasıl bölümlere ayrılabilirliğini, bu anlamlı bütünlüğe nasıl bir kod verilebileceğini ve bu farklı yerlerde yer alan bölümlerin benzer kodlarla düzenlenip düzenlenemeyeceğini dikkate almak zorundadır(Yıldırım ve Şimşek,2008).

Araştırmada verilerin kodlanmasında “*verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama*” tekniği kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizine rehberlik edecek bir kavramsal yapı olmadığı için, bu yapı toplanan verilerin tümevarımsal bir analize tabi tutulması sonucu araştırmacı tarafından ortaya çıkarılır. Tümevarımsal analizde kodlar doğrudan verilerden üretilir. Toplanan verilerin kodlanması ve bu kodlara göre sınıflandırılması yeterli olmadığından kodlardan yola çıkarak temalar bulunmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Temaların bulunması için önce kodlar bir araya getirilir ve incelenir. Kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılır. Bu bir anlamda tematik kodlama işlemidir. Tematik kodlama aşamasını verilerin ortaya çıkan kodlara ve temalara göre düzenlenmesi aşaması takip eder.

Bu çalışmada yukarıda tanıtılan “*verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama*” tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin nasıl kullanıldığını gösteren örnek (Tablo 2) aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Nitel İçerik Analizine İlişkin Örnekler

Görüşme soruları ve öğrenci cevapları	Kodlamalar
<p><i>Duyarlılık Değeri Son Görüşme Formu:</i> Soru 5. Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine karşı duyarlılık sizin için ne ifade ediyor?</p> <p>Öğrenci KBK: Türk Büyüklerini <u>saymak</u>, <u>sevmek</u>, <u>hatırlamak</u>, <u>sahip çıkmak</u>, onlara <u>ihanet etmemek</u>. Örneğin Mustafa Kemal, Mimar Sinan Kaşgarlı Mahmut'a sahip çıkmak</p>	<p>Görev ve sorumluluk Saygı Sevgi Sahip çıkmak Günümüze taşımak Hatırlamak (anmak) İhanet etmemek</p>
<p><i>Sorumluluk Değeri Son Görüşme Formu:</i> Soru 1. Kendimize karşı sorumluluklarımız sizce nelerdir?</p> <p>Öğrenci ESK: üzerimize düşen görevleri yerine getirmesi ve kendine ait bir olayın başkaları üzerindeki etkilerinin sonucunu üstlenme. <u>Odayı düzenleme</u>, <u>ödev yapma</u>, <u>temiz olma</u>, <u>bakımlı olma</u>, <u>düzenli olma</u>, özgüven.</p>	<p>Düzenli/Tertipli olmak Odamı toplamak Temiz olmak Düzenli olmak Bakımlı olmak Görevimi/İşimi Yapmak Ödev yapmak</p>

Görüşme ve doküman analizi yöntemleri ile elde edilip içerik analizine tabi tutulan verilerin toplanması aşamasında uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Gerek görüşme formlarının, gerekse uygulanacak etkinliklerin hazırlanmasında alanında uzman kişilerin görüş ve uyarıları dikkate alınmıştır.

3.6. KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Araştırma sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Bu zorluklardan ilki araştırmanın uygulanacağı okulun bulunması ve gerekli izinlerin alınması aşamasında görülmüştür. Bunun yanında araştırmanın yapıldığı alanla ilgili çalışmalarda, uygulamalı örneklerin çok az olması araştırmacıya geniş bir perspektif sunamamıştır.

Araştırmanın uygulama kısmını gerçekleştirmek için hazırlanan etkinliklerin ortaya çıkartılmasında ders kitabından fazla yararlanılamamış ve başka kaynaklara müracaat

edilmek zorunda kalınmıştır. Bunun yanında ders programında yer alan etkinlik örneklerinin tamamen kazanımlara yönelik olması da değerler eğitime yönelik hazırlanan etkinliklerin ortaya çıkmasında bir takım güçlükler sebep olmuştur.

Veri toplama aşamasında da bazı güçlükler ortaya çıkmıştır. Yapılandırmacı yaklaşımla ders yapılan sınıflarda gürültünün kaçınılmaz olması ve bu durumu öğrencilerin alışkanlık haline getirmesi veri toplama aşamasını zorlaştırmıştır. Yine uygulama yapılan sınıfta etkinliklere dayalı ders işlenmiş olması öğrencilere yabancı gelmiş ve öğrencilerin derse ısınması zaman almıştır. Ayrıca veri toplamada önemli bir yere sahip olan çalışma yapraklarının öğrencilere uygulanmasında ve dönütünde öğrencilerle birebir ilgilenilmeye çalışılmış, bu da araştırmacıyı yormuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde öğrencilere değerler eğitimine dair uygulanan etkinliklerden elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda ulaşılan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Bu çalışmayla ilgili toplam 2 sava ulaşılmıştır. Bunlardan birisi duyarlılık değeri, ikincisi ise sorumluluk değeri ile ilgilidir. Bu nedenle bulgular iki ana başlık altında incelenmiş ve bahsedilen savlara aşağıda ilgili başlıkların altında yer verilmiştir:

4.1. DUYARLILIK DEĞERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Duyarlılık yaşadığımız dünyayla ve yaşadığımız olaylarla ilişki kurmak ve bu konuda sorumluluk almaktır. Bir birey olarak yaşadığımız çevre ve dünya ile sürekli bir temasımızın olduğu gerçektir. Birey olmamızın yanında toplumsal hayatın da içinde olduğumuz gerçeği, bizi yaşadığımız çevrenin ayrılmaz bir parçası haline getirmektedir. Bu durum da beraberinde o çevreyle ilişki kurmamızı ve çevremizdeki olaylara duyarlı olmamızı zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle duyarlılık değerine ilişkin farkındalığın geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu önemden dolayı bu değere ve daha önce bahsedilen bu değerın alt boyutlarına yönelik geliştirilen ve uygulanan etkinliklerden aşağıdaki sava varılmıştır.

Sav 1: Duyarlılık değeri ile ilgili yapılan sınıf içi etkinlikler, öğrencilerin bu değere ilişkin farkındalığını arttırmaktadır.

Aşağıda bu savı oluşturan her bir alt boyutla ilgili açıklamalara ve bulgular ile bu bulgulara ulaşma yolları açık bir şekilde gösterilmiştir.

1. Alt Boyut: Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık

Daha önce de belirtildiği gibi toplumsal sorunlara duyarlılık değerine ilişkin olarak etkinlik uygulamasından önce öğrencilerle ön görüşme yapılmış, ardından etkinlik uygulanmış ve etkinliklerin akabinde öğrencilerle son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 3. Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları*

“Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık” Ön Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Kavga edenleri uyarmak	1	-	1	Çözüm önerileri	4
	Hırsızları ihbar etmek	-	1	1		
	Topluma zarar verenleri uyarmak	1	-	1		
	Sorunları çözmeye çalışmak	1	-	1		
!	Çöp atanları, çevreyi kirletenleri uyarmak	4	3	7	Çevresel sorunlar	9
	Tükürenleri uyarmak	2	-	2		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı yukarıdaki tabloya bakıldığında, öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı farkındalık düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ilgili söylemlerinin tamamının *çözüm önerileri* temasına ait olması, toplumsal sorunların tanımına ilişkin bilgi sahibi olmadıkları şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca ilgili söylemleri sadece 4 öğrencinin belirtmiş olması, daha önceki sınıf düzeyinde (5. sınıf) bu değer yeterince ele alınmadığını ya da ders kitaplarına bağlı derslerin değer vermede yetersiz olduğunu göstermektedir.

İlgisiz söylemler de ise öğrencilerin *çevresel sorunlar* temasına ait sorunları, toplam 9 kez tekrarlamaları toplumsal sorunlara ilişkin yanlış bir anlaşılmanın olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Toplamda da ilgisiz söylemlerin, ilgili söylemlerden daha fazla ifade edilmiş olması sınıf genelinde toplumsal sorunlara duyarlılık değerine karşı yeterince farkındalık olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Aşağıda bu tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

* Öğrencilerin *ilgili* söylemleri sığmayan durumlarda yıldız (*) *ilgisiz* söylemleri ise ünlem (!) işareti ile gösterilmiştir. Tablodaki “K” kızları, “E” erkekleri, “T” kız-erkek toplam öğrenci sayısını ve “GT” ise temayla ilgili genel söylem toplamını ifade etmektedir.

Öğrenci KGPön görüşme formunda toplumsal sorunlara duyarlılıkla ilgili olarak şu ifadelere değinmiştir:

1. “Toplumsal sorunlara duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?

Topluma zarar verenleri uyarıyoruz.

Öğrencilerden EBA'nın ifadeleri ise şunlardır:

1. Yere GÖP atan insanları veya kişileri uyarıyorum ve yere GÖP atanları anlatıyorum ve yere GÖP atanları obölge kirli ve pis olur

Savda da belirtildiği gibi bu değere yönelik yapılan etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 4. Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

“Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık” Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	İçki (alkol) içme	7	6	13	Zararlı alışkanlıklar	31
	Sigara içme	6	5	11		
	Uyuşturucu kullanma	5	2	7		
	Trafik kazaları	8	5	13	Kanun dışı davranışlar	31
	Terör olayları	7	4	11		
	Cinayet	2	-	2		
	Savaş	1	-	1		
	Hırsızlık yapma	1	-	1		
	Mafyalar	1	-	1		
	Tefecilik	1	-	1		
	Organ kaçakçılığı	1	-	1		
	Zararlı maddeleri üretmemek	1	1	2	Çözüm önerileri	10
	Sorunları dikkate almak	1	1	2		
	Sigara içenleri şikâyet etmek	-	1	1		
	Trafik polislerini arttırmak	-	1	1		
	Zararlı alışkanlıkları ortadan kald. çalışma	-	1	1		
	Kullananları uyararak	-	1	1		
	Zararlı maddeleri kullanmamak	-	1	1		
	İyi araba kullanmak	1	-	1	Sorunların çözümsüz	6
	Sorunlarla ilgilenme	1	-	1		
Sorunlara çözüm aramak	2	1	3			

Sorunlara karşı çıkmak	1	1	2	farkındalığı
Toplumun sorunları	1	-	1	-

Etkinliğin uygulanmasının ardından yapılan son görüşmelerde öğrencilerin toplumsal sorunlara ilişkin farkındalık düzeylerinin nitelik ve nicelik bakımından arttığı görülmüştür. Bu durum etkinlik odaklı derslerle, ders kitabına bağlı derslerden daha nitelikli değer eğitimi verileceğinin göstergesidir. Son görüşme sonuçlarında öğrencilerin toplam 22 ilgili, 1 ilgisiz söylem geliştirdikleri görülmektedir. İlgili söylem sayılarına bakarak, ön görüşme sonuçlarına nazaran 5 kattan daha fazla bir gelişimin olduğu görülmektedir. Zira ön görüşme sonuçlarındaki ilgili söylemlere 21 öğrenciden sadece 4'ünün değindiği daha önce belirtilmişti. Ayrıca ilgili söylemlerin sadece *çözüm önerileri* temasına ait olmaması da öğrencilerin farkındalık düzeylerinin geliştiğini göstermektedir. Öğrencilerin *kanun dışı davranışlar* ve *zararlı alışkanlıklar* temalarına ait söylemleri geliştirmiş olmaları toplumsal sorunların tanımlarına ve ne olduklarına dair farkındalığı edindiklerini göstermektedir. Yine *çevresel sorunlar* temasına ait söylemlerin tekrar edilmemiş olması, ön görüşme sonuçlarında ortaya çıkan olumsuz durumun giderildiğini göstermektedir. Ayrıca son görüşme sonuçlarındaki verilerin 21 öğrencinin 16'sından elde edilmiş olması, söylemlerin sınıf genelinin tamamına yakın bir kısmı tarafından üretilmiş olduğunun göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir.

Öğrenci EEK son görüşme formunda toplumsal sorunlara duyarlılıkla ilgili olarak şu ifadelere yer vermiştir:

..
 1) İçki içmek bir toplumsal sorunumuzdur
 Bugibi alışkanlıklardan uzak durmalıyız.
 2)

Öğrenci KGP'nin ifadeleri ise şöyledir:

1. Alkol, sigara, terör ve trafik kazaları "Toplumsal sorunlara duyarlılığa" örnektir. Bu gibi sorunlara çözüm bulmak gerekiyor.

2. Alt Boyut: Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık

Doğal çevreye karşı duyarlılık değerine ilişkin etkinlik uygulanmadan önce öğrencilerle ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmenin ardından etkinlik uygulanmış ve ardından son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrenci söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 5. Doğal Çevreye Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

"Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık" Ön Görüşme						
Söylemler		K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Çevreyi kirletmemek	2	5	7	Çözüm önerileri	10
	Çöp ataları uyarmak	1	1	2		
	Kâğıtları geri dönüşüme yollamak	-	1	1		
İlgili (*)	Çevreyi korumak	2	-	2	Çevreyi Korumak	4
	Doğayı sevmek	1	-	1		
	Ağaç dikmek	-	1	1		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında öğrencilerin 6 ilgili söylem geliştirdikleri, geliştirilen bu söylemlerin de *çözüm önerileri* ve *çevreyi korumak* temalarına ait olduğu görülmektedir. Elde edilen söylemlerin 13 öğrenci tarafından dile getirildiği, 8 öğrencinin ise herhangi bir söylem belirtmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. 13 öğrencinin sadece 6 söylem üretmesi ve 8 öğrencinin de hiçbir söylemden bahsetmemesi sınıf genelinin doğal çevreye karşı duyarlılıkla ilgili farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Ön görüşme sonuçlarına bakıldığında, doğal çevreye duyarlılık değerinin bir önceki sınıf (5. Sınıf) düzeyi programında yer almasına rağmen, yeterince ele alınmadığını veya ders kitaplarına bağlı derslerin değer vermede yetersiz kaldığını göstermektedir.

Aşağıda bu tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

EEÖ'nün ifadeleri:

2. "Doğal çevreye duyarlılık" sizin için ne ifade ediyor?

Çevreye çöp atmamak yerleri temiz tutmak.

EŞK'nin ifadeleri:

2. "Doğal çevreye duyarlılık" sizin için ne ifade ediyor?

Yerlere çöp atılmamalıdır. Ağaç kesmemek.
Ağaç dikmek.

Savda da belirtildiği gibi, bu değere yönelik yapılan etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 6. Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

"Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık" Son Görüşme								
Söylemler		K	E	T	Temalar	GT		
İlgili (*)	Çevreyi korumak	6	4	10	Çevreyi korumak	39		
	Ağaçları kesmemek (korumak)	5	3	8				
	Hayvanları korumak	2	3	5				
	Denizleri, vadileri korumak	1	3	4				
	Yeşil alanları korumak	2	1	3				
	Ağaç dikmek	-	2	2				
	Havayı korumak	2	-	2				
	Saygı duymak	1	-	1				
	Çevreyi sevmek	1	-	1				
	Oyun parkı yapmak	-	1	1				
	Ormanları yakmamak	1	-	1				
	Doğal unsurları korumak	1	-	1				
	Çöp atmamak	2	5	7			Çevreyi temiz tutmak	19
	Temiz tutmak (pisletmemek)	4	2	6				
Yerlere tükürmemek	2	1	3					
Suları kirletmemek	2	-	2					
Ormanları kirletmemek	-	1	1					
Yapanları uyarmak	2	-	2	Çözüm önerileri	5			
Herkesi uyarmak	1	-	1					
Tükürenleri uyarmak	-	1	1					
Kirletenlere ceza vermek	-	1	1					

Etkinliğin uygulanmasının ardından yapılan son görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında söylem sayılarındaki artış dikkat çekmektedir. Öğrenciler toplam 21 söylem dile getirmişlerdir. Bu da ön görüşme sonuçlarında yer alan söylemlere nazaran 3 kattan daha fazla bir artışın olduğunu göstermektedir. Bu söylemler *çevreyi korumak*, *çevreyi temiz tutmak* ve *çözüm önerileri* temalarına aittir. Elde edilen bu söylemlerin 19 öğrenci tarafından ifade edilmiş olması, sadece 2 öğrencinin söylem belirtmemiş olması sınıf geneline ilişkin ön görüşme sonuçlarında ortaya çıkan olumsuz durumun giderildiğini göstermektedir. Son görüşme sonuçlarında görülen söylem sayılarındaki artış, tema sayısının artması ve söylem belirten öğrenci sayısının artışı etkinlik odaklı ders işlenişi ile ders kitaplarına bağlı işlenen derslerden daha etkili bir değer eğitimi verilebileceğinin göstergesidir.

Çevreyi korumak temasına ait söylemlerin ön görüşme sonuçlarında toplam 4 kez, son görüşme sonuçlarında ise toplam 39 kez ifade edildiği görülmektedir. Bu da öğrencilerin çevrenin korunmasına ilişkin görüşlerinde 9 kattan daha fazla olumlu bir gelişme olduğunu göstermektedir. Yine ön görüşmede hiç değinilmemiş olan *çevreyi temiz tutmak* temasına ait söylemlerin son görüşmede toplam 19 kez ifade edilmesi, olumlu bir gelişimin göstergesidir. *Çözüm önerileri* temasına ait söylemlerin ön görüşme sonuçlarında 10 kez, son görüşme sonuçlarında ise 5 kez ifade edilmiş olması bu temada bir düşüş olduğunu gösterse bile, *çevreyi korumak* ve *temiz tutmak* temalarındaki artış bu durumu ortadan kaldırarak, farkındalığın arttığını göstermektedir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KSD'nin ifadeleri:

2. Hayvanları, çiçekleri Bitkileri veya yeşillik yerleri korumak savunmak gerekir.

EAD'nin ifadeleri:

2. Yerlere çöp atmamak denizlere petrol dökmemek lazımdır. Yerlere çöp atmazsak denizlerimizi daha temiz tutabiliriz.

3. Alt Boyut: Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık

Kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öncelikle ön görüşme yapılmış, ardından etkinlik uygulanmış ve son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 7. Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

“Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık” Ön Görüşme						
Söylemler		K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Sahip çıkmak	2	-	2	Kültürel mirasın korunması	7
	Eserleri korumak	1	1	2		
	Zarar verenleri uyarmak	2	-	2		
	Müdahale etmek	-	1	1		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında öğrencilerin *kültürel mirası korumak* temasına ait 4 söylem geliştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin kültürel mirasın tanımına dair herhangi bir söylem geliştirmemeleri kültürel miras kavramının bilinmediği şeklinde değerlendirilebilir. Bunun yanında belirtilen söylemleri yalnızca 7 öğrencinin ifade ettiği, 14 öğrencinin herhangi bir söylem belirtmediği sonucuna varılmıştır. Ön görüşme sonuçlarına bakıldığında, tarihsel mirasa duyarlılık değerinin bir önceki sınıf (5. Sınıf) düzeyi programında yer almasına rağmen, yeterince ele alınmadığı veya ders kitaplarına bağlı derslerin değer vermede yetersiz kaldığı söylenebilir.

Aşağıda bu tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

ESK'nın ifadeleri:

3. “Kültürel mirasa duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?
1887 den kalma bir ev yıkılıyor
kişise müdala etmiyor ben edirim

KBD'nin ifadeleri:

3. “Kültürel mirasa duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?
Onlara iyi bakmak, Onlara sahip çıkmak

Ön görüşmenin ardından yapılan etkinlik uygulaması ile öğrencilerin bu değere yönelik farkındalığının geliştiği görülmüştür. Aşağıdaki tabloda yer alan ve

etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 8. Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

“Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık” Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
	Mesir macunu	5	3	8	Kültürel mirası tanımlama	25
	Eskilerin bıraktıkları	3	5	8		
	Altın elbiseli adam	2	3	5		
	Haydarpaşa Garı	2	-	2		
	Güreş	1	-	1		
	Aşure günü	1	-	1		
İlgili (*)	Eserlere sahip çıkmak, korumak	4	4	8	Kültürel mirası korumak	24
	Maddi manevi eserleri korumak	3	2	5		
	Saygı göstermek	1	1	2		
	Kültürümüzü korumak	-	2	2		
	Eserleri tanıtmak	-	1	1		
	Kültürel mirasımızı öğrenmek	-	1	1		
	Kültürel mirasımızı öğretmek	-	1	1		
	Onları satmamak	-	1	1		
	Çocuklarımıza vermek	-	1	1		
	Kampanya başlatılmalı (korumak için)	-	1	1		
	Zarar vermemek	1	-	1		
!	Türk büyüklerine saygı	1	-	1	-	2
	Rafting	1	-	1	-	

Son görüşme sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin *kültürel mirası tanımlama* ve *kültürel mirası koruma* temalarına ait 17 söylem geliştirdikleri görülmektedir. Bu da ön görüşme sonuçlarına nazaran 4 kattan daha fazla bir gelişimin olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin *kültürel mirası tanımlama* temasına ait 6 söylemi, 25 defa dile getirmiş olmaları, ön görüşmede ortaya çıkan kültürel miras tanımını bilmeme durumunun giderildiğini göstermektedir. Yine tanımlamaya ilişkin söylemlerde *mesir macunu*, *aşure günü* gibi söylemlerin olması somut olmayan kültürel miras kavramı hakkında bilgi sahibi olduğunu göstermektedir.

Kültürel mirası korumak temasına ait 11 söylemin toplam 24 defa tekrar edilmiş olması ve bütün bu söylemlerin 17 öğrenci tarafından ortaya atılmış olması sınıf

genelinin farkındalık düzeyindeki gelişmeyi göstermektedir. Yine bu tema altında öğrencilerin *maddi manevi eserleri korumak* söylemini belirtmiş olmaları kültürel mirasın hem somut hem de soyut yönlerinin düşünüldüğünü göstermektedir. Son görüşme sonuçlarında görülen söylem sayılarındaki artış, tema sayısının artması ve söylem belirten öğrenci sayısının artışı etkinlik odaklı ders işlenişi ile ders kitaplarına bağlı işlenen derslerden daha etkili bir değer eğitimi verilebileceğinin göstergesidir.

Öğrenciler tarafından sadece iki tane ilgisiz söylem geliştirilmiştir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

EMŞ'nin ifadeleri:

3. Kültürümüzü korumak mirasın sahip çıkmak örneğin
Altın elbise Sahip çıkmak, mesin macunu.

KBK'nın ifadeleri:

3. Büyüklerimizden bize kalan hazine ve kültürümüzdür.
Mesin macunu altın elbise güleş, aşure, raftig şenlikleri.

4. Alt Boyut: Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık

Küresel sorunlara karşı duyarlılık değerine ilişkin etkinlik uygulanmadan önce ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmenin ardından etkinlik uygulanıp son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 9. Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

“Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık” Ön Görüşme						
Söylemler		K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Tasarruf yapmak	1	2	3	Çözüm önerileri	8
	Suyu idareli kullanmak	2	1	3		
	Sorunlarla ilgilenmek	1	-	1		
	Zor durumdakilere yardım etmek	1	-	1		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında çözüm önerileri temasına ait 4 adet söylemin var olduğu görülmektedir. Söylemler içinde sadece çözüm önerilerinden bahsedilmesi, sorunların ne olduğuna yönelik tanımlayıcı söylemlerin olmayışı öğrencilerin sorunlara ilişkin farkındalığa sahip olmadıkları şeklinde değerlendirilebilir. Yine elde edilen 4 söylemin toplam 8 öğrenci tarafından geliştirilmiş olması sınıf genelinin farkındalık düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ön görüşme sonuçlarından elde edilen söylemlerin çok sınırlı olması ve söylem belirten öğrenci sayısının çok az olması daha önceki sınıf düzeyinde bu değer yeterince ele alınmadığını ya da ders kitaplarının değer vermede yetersiz kaldığını göstermektedir.

Aşağıda ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KEP'nin ifadeleri:

4. “Küresel sorunlara karşı duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?
Suyu az kullanmalıyız israf etmemeliyiz

EBA'nın ifadeleri:

3. —
4. Asya Susuzluk draması için suyu boş yere harcamamalıyız
... ..

Savda da belirtildiği gibi bu değere yönelik yapılan etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 10. Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

“Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık” Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Susuzluk	4	4	8	İnsan kaynaklı sorunlar	24
	Açlık	4	3	7		
	Küresel ısınma	2	1	3		
	Doğa ve çevre sorunları	1	-	1		
	Buzulların erimesi	1	-	1		
	İklim değişikliği	1	-	1		
	Suların kirlenmesi	1	-	1		
	Terör	1	-	1		
	Yangınlar	1	-	1		
	Suyu idareli kullanmak	3	4	7	Çözüm önerileri	25
	Tasarruf yapmak	4	2	6		
	Binaları sağlam yapmak	3	3	6		
	Elektriği boşa harcamamak	3	1	4		
	Bacalara filtre takmak	1	-	1		
	Havayı kirletmemek	-	1	1		
	Seller	-	1	1	Doğal Afetler	3
	Depremler	1	1	2		
Heyelan	1	2	3	-	4	
Hırsızlık	1	-	1			

Son görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında öğrencilerin *çözüm önerileri*, *insan kaynaklı sorunlar* ve *doğal afetler* temalarına ait 17 söylem belirttiklerini görmekteyiz. Bu da ön görüşme sonuçlarına nazaran 4 kattan daha fazla bir gelişim olduğunu göstermektedir. *Çözüm önerileri* temasına ait 6 söylemin 25 defa belirtilmiş olması, ön görüşme sonuçlarındaki bu temaya ilişkin mevcut durumun değiştiğini göstermektedir. Yine öğrencilerin sorunları *insan kaynaklı* ve *doğal afetler* diye ayırarak söylem geliştirmiş olmaları sorunların tanımlanmaya çalışıldığını göstermesi açısından önemlidir. Ayrıca elde edilen bütün bu söylemlerin toplam 17 öğrenci tarafından belirtilmiş olması sınıf genelinin farkındalık düzeyindeki değişimi göstermektedir. Son görüşme sonuçlarında görülen söylem sayılarındaki artış, tema sayısının artması ve söylem belirten öğrenci sayısının artışı etkinlik odaklı ders işlenişine ile ders kitaplarına bağlı işlenen derslerden daha etkili bir değer eğitimi verilebileceğinin göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KBK'nin ifadeleri:

4. küresel sorunlar Doğa ve çevrenin sorunları, bazılarının erimesi
Susuzluk açlık, çöl, sıcaklık, Mevsim ikliminin değişikliği,
Suların zehirli maddelerin bulunması.

KBD'nin ifadeleri:

4. "Küresel sorunlara karşı duyarlılık" sizin için ne ifade ediyor?

Küresel sorunlarla ilgilenme sorunları
hal etmek

5. Alt Boyut: Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık

Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine karşı duyarlılık değerine ilişkin geliştirilen etkinlik uygulanmadan önce ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmenin ardından etkinlik uygulanıp son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 11. Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

"Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık" Ön Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Saygılı olmak	5	2	7	Görev ve sorumluluk	16
	Onlara sahip çıkmak	2	3	5		
	Dürüst olmak	1	1	2		
	Tarihe ilgi duymak	1	-	1		
	Onlara laf söylememek	-	1	1		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında görev ve sorumluluk temasına ait 5 söylemin toplamda 16 defa ifade edildiğini görmekteyiz. Bu söylemlerin 13 öğrenci tarafından geliştirilmiş olması sınıfın çoğunluğunun konu ile ilgili herhangi bir söyleme katıldıklarını göstermektedir. Ancak 13 öğrencinin sadece 5 söylem üretebilmiş olması da pek olumlu gözükmemektedir. Ön görüşme sonuçlarına bakıldığında sadece 5 söylemin geliştirilmiş olması bu değer için önceki

sınıf düzeyinde yeterince ele alınmadığını ya da ders kitaplarının değer vermede yetersiz kaldığını göstermektedir.

Aşağıda ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

EBA'nın ifadeleri:

4. Asya Süsüzlük olmaması için...
5. Atatürk'e kobra eden veya onun resminin üstüne kobra tapan
kafar insanı vyanınım ve olmaması ve askerleri olmaması
Suanda Senburda olmazdınırım

KGP'nin ifadeleri:

5. "Türk Tarihine ve Türk büyüklerine karşı duyarlılık" sizin için ne ifade ediyor?

Türk Tarihine ve Türk büyüklerine saygılı ve dürüst olmamız gerekir.

Ön görüşmenin ardından yapılan etkinlik uygulaması ile bu değere yönelik farkındalığın geliştiği görülmektedir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 12. Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

"Türk Tarihine ve Türk Büyüklerine Karşı Duyarlılık" Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Saygılı olmak	7	5	12	Görev ve sorumluluk	44
	Tanımak	4	6	10		
	Korumak, sahip çıkmak	7	1	8		
	Türk büyüklerini sevmek	5	4	9		
	Bilmek	1	1	2		
	Tarihimizi öğrenmek	-	1	1		
	Dediklerini yapmak	-	1	1		
	Öğretmek	-	1	1		
-	Yaşatmak	1	2	3	Günümüze taşımak	7
	Anmak	1	-	1		
	İzlerinden gitmek	-	1	1		
	Onlara ihanet etmemek	1	-	1		
	Sözlerini dinlemek	-	1	1		
	Yardımcı olmak	1	-	1		

Son görüşme sonuçlarına bakıldığında *görev ve sorumluluk* teması ile *günümüze taşımak* teması altında toplanmış 13 ilgili söylem görmektedir. Bu da ön görüşme sonuçlarına kıyasla 2 kattan daha fazla bir gelişimin göstergesidir. Öğrencilerin *görev ve sorumluluk* temasına ait 8 söylemi toplamda 44 defa ifade etmeleri öğrencilerin farkındalık düzeyindeki gelişimini ortaya koymaktadır. *Günümüze taşımak* temasındaki 5 söylem ise toplamda 7 kez tekrarlanmıştır. Bu temaya ait söylemlere ön görüşmede değinilmemiştir. Her iki görüşmede de daha çok *görev ve sorumluluk* temasına ait söylemlere değinildiği görülmektedir. Son görüşmede elde edilen verilerin 18 öğrenci tarafından üretilmiş olması sınıf genelinin farkındalık düzeyindeki artışı göstermesi açısından önemlidir. Son görüşme sonuçlarında görülen söylem sayılarındaki artış, tema sayısının artması ve söylem belirten öğrenci sayısının artışı etkinlik odaklı ders işlenişi ile ders kitaplarına bağlı işlenen derslerden daha etkili bir değer eğitimi verilebileceğinin göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadeler yer verilmiştir:

EEK'nin ifadeleri:

5) Mustafa Kemal ve onun gibilerinin arkasından gitmek türk büyüklerine karşı saygımıza ve sevgimize belidir.

KBD'nin ifadeleri:

5) Türk geçmişine Türk toplumuna kattığı olan kişilere sahip
Gılnat Mesela Mustafa Kemal ATATÜRK İbn-i Sina, İbrahim
Müteferrika, Ali Kuşçu, Farabi

4.2. SORUMLULUK DEĞERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Sorumluluk, bireyin uyum sağlaması, üzerine düşen görevleri yerine getirmesi ve kendine ait bir olayın başkaları üzerindeki etkilerinin sonuçlarını üstlenmesi,

başkalarının haklarına saygı göstermesi ve kendi davranışının sonuçlarına sahip çıkabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Özgürlükten ayrı düşünülmemeyecek bir kavram olan sorumluluk, yapılan işin sonuçlarından doğacak etkileri kabullenme bilincidir. Bu bilincin kazandırılması ve geliştirilmesi önemlidir. Bu önemden dolayı sorumluluk değerine ilişkin farkındalığın geliştirilmesi gerekmektedir. Bu gerekliliği yerine getirmek için bu değere ve daha önce bahsedilen bu değer alt boyutlarına yönelik geliştirilen ve uygulanan etkinliklerden aşağıdaki sava varılmıştır.

Sav 2: Sorumluluk değeri ile ilgili yapılan sınıf içi etkinlikleri, öğrencilerin bu değere ilişkin farkındalığını arttırmaktadır.

Aşağıda bu savı oluşturan her bir alt boyutla ilgili açıklamalara ve bulgular ile bu bulgulara ulaşma yolları açık bir şekilde gösterilmiştir.

1. Alt Boyut: Kendimize Karşı Sorumluluklarımız

Kendimize karşı sorumluluk değerine ilişkin etkinlik uygulanmadan önce ön görüşme yapılmış ardından etkinlik uygulanıp son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 13. Kendimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

“Kendimize Karşı Sorumluluklarımız” Ön Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Giyinmek	1	4	5	Düzenli/ tertipli olmak	12
	Temiz olmak	2	2	4		
	Odamı toplamak	2	1	3		
	Beslenmek	1	5	6	Görevimi/ işimi yapmak	18
	Ders çalışmak	2	1	3		
	Okula gitmek	-	3	3		
	Ödev yapmak	1	1	2		
	Sağlığıma dikkat etmek	1	1	2		
	Kendimi korumak	1	-	1		
	Dürüst olmak	-	1	1		
İlgisiz (!)	Verilen şeyleri yapmak	2	1	3	-	8
	Saygılı olmak	1	1	2		
	Büyüklerle saygılı olmak	-	2	2		
	Barınmak	1	-	1		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında *düzenli/tertipli olmak ve görevimi/işimi yapmak* temalarına ait ilgili 10 söylem görülmektedir. Ayrıca 4 adet de ilgisiz söylem tabloda yer almaktadır. Tabloda yer alan bu söylemleri toplam 16 öğrencinin geliştirdiği, 5 öğrencinin ise herhangi bir söyleme yer vermedikleri tespit edilmiştir.

Aşağıda ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

EEK'nin ifadeleri:

1. Sağlık, beslenme, giyim ve kuşam.

KBD'nin ifadeleri:

1. Kendimize karşı sorumluluklarımız sizce nelerdir?
Kendi iyiliğimiz için yaptığımız işlerdir
Yatağımızı toplamak, Ders çalışmak

Savda da belirtildiği gibi bu değere yönelik yapılan etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 14. Kendimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

"Kendimize Karşı Sorumluluklarımız" Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Odamı toplamak	9	5	14	Düzenli/ tertipli olmak	50
	Özgüvenli olmak	6	4	10		
	Temiz olmak	6	4	10		
	Düzenli olmak	6	2	8		
	Öz bakım/Bakımlı olmak	4	3	7		
	Üstümüzü pisletmemek	-	1	1		
İlgili (*)	Okula gitmek	5	6	11	Görevimi/ işimi yapmak	25
	Ödev yapmak/Ders çalışmak	8	4	12		
	Dürüst olmak	-	1	1		
	Görevlerimizi yapmak	1	-	1		
İlgili (*)	Ailenin dediğini yapmak	-	1	1	-	3
	Oyun oynamak	-	1	1		
	Her denileni yapmak	1	-	1		

Son görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında *düzenli/tertipli olmak* ve *görevimi/işimi yapmak* temalarına ait 10 ilgili söylemle birlikte 3 de ilgisiz söylemin yer aldığı görülmektedir. Tabloda yer alan bu ilgili söylemlerin toplam 19 öğrenci tarafından geliştirilmiş olması öğrencilerin bu değer boyutuna ilişkin farkındalıklarının arttığı şeklinde yorumlanabilir. Son görüşme sonuçlarında öğrencilerin belirttiikleri söylem sayısı, ön görüşmede belirtilen söylem sayısı ile aynı olsa da, söylemlerin toplam ifade ediliş sayılarındaki dikkat çekici artış önem arz etmektedir. Hem ön görüşmede hem de son görüşmede öğrencilerin 10 ilgili söylemden bahsettikleri görülmektedir. Ancak son görüşmede ilgili 10 söylemin toplam 75 defa dile getirilmiş olması ön görüşme sonuçlarına kıyasla 2 kattan daha fazla bir gelişimin olduğunu göstermektedir. Bu durum etkinlik odaklı derslerle, ders kitabına bağlı derslerden daha nitelikli değer eğitimi verileceğinin göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KHA'nın ifadeleri:

(1) Temizlik, düzenli olmak, özgüven, bakım, oda toplamak.

KSD'nin ifadeleri:

1. Odamızı toplamak ödev yapmak okula gitmek
Temizlik Bakım özgüven

2. Alt Boyut: Ailemize Karşı Sorumluklarımız

Ailemize karşı sorumluluk değerine ilişkin etkinlik uygulanmadan önce öğrencilerle ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmenin ardından etkinlik uygulanmış ve son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 15. Ailemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

“Ailemize karşı Sorumluluklarımız” Ön Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Saygılı olmak	3	2	5	Aileye bağlılık	15
	Dürüst olmak	2	1	3		
	İyi davranmak	-	3	3		
	Terbiyeli olmak	1	-	1		
	Bağırılmamak	-	1	1		
	Küfür etmemek	-	1	1		
	Ailemizi utandırmamak	1	-	1		
!	Sözlerini, dediklerini yapmak	3	5	8	Yardımcı olmak	11
	Onlara yardım etmek	2	1	3		
!	Büyüklerin işine karışmamak	-	1	1	-	2
	Düzenli ve ahlaklı olmak	1	-	1		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında *aileye bağlılık* ve *yardımcı olmak* temalarına ait 9 ilgili söylemle birlikte, 2 de ilgisiz söylemin bulunduğu görülmektedir. Elde edilen bu söylemleri toplam 19 öğrenci geliştirmiştir.

Aşağıda ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KSD'nin ifadeleri:

2. Ailemize karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Ailemin dediklerimi yerine getirmem
Aileme yardım etmem

EMŞ'nin ifadeleri:

2. Ailemize karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Saygılı olmak Dürüst olmak Sevgi göstermek Dediklerini yapmak

Bu değere yönelik yapılan etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 16. Ailemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

“Ailemize Karşı Sorumluluklarımız” Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Saygı	8	8	16	Aileye bağlılık	34
	Sevmek	7	7	14		
	Ahlaklı olmak	-	1	1		
	Dürüst olmak	1	-	1		
	Paylaşmak	1	-	1		
	Yalnız bırakmamak	1	-	1	Yardımcı olmak	27
	Yardım etmek	8	5	13		
	Dediklerini yapmak	7	5	12		
	Sözlerinden çıkmamak	-	1	1		
	Yatağını toplamak	1	-	1		
--	Selam vermek	1	-	1	-	1

Son görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında *aileye bağlılık* ve *yardımcı olmak* temalarına ait 10 ilgili söylemin yanında, 1 de ilgisiz söylem görülmektedir. Elde edilen bu söylemler 19 öğrenci tarafından geliştirilmiştir.

Son görüşme sonuçlarında elde edilen ilgili söylem sayısının ön görüşmede elde edilen ilgili söylemlerden bir fazla olduğu görülmektedir. Ancak her iki görüşmede de 19 öğrenci tarafından geliştirilen bu söylemlere, ön görüşmede toplam 26 defa, son görüşmede ise toplam 62 defa değinilmiş olması, öğrencilerin değer farkındalık düzeylerinde 2 kattan daha fazla olumlu bir değişimin olduğu göstermektedir. Bu durum etkinlik odaklı derslerle, ders kitabına bağlı derslerden daha etkili değer eğitimi verileceğinin göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

EBA'nın ifadeleri:

2. Saygılı, Sevgili olmak, Dediyi görevleri yerine getirmek

EAD'nın ifadeleri:

2. ahlaksız olmamak, yardımcı olmak, saygılı ve sevgili olmak

3. Alt Boyut:Devletimize Karşı Sorumluluklarımız

Devletimize karşı sorumluluk değerine ilişkin etkinlik uygulanmadan önce öğrencilerle ön görüşme yapılmıştır. Ön görüşmenin ardından etkinlik uygulanmış ve son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 17. Devletimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

“Devlete Karşı Sorumluluklarımız” Ön Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Kanunlara saygılı olmak	2	1	3	Kanunlar uymak	12
	Vergi vermek	1	1	2		
	Devleti korumak	1	1	2		
	Devletin kurallarına uymak	2	-	2		
	Korsan mal almamak	-	1	1		
	Bayrağı korumak	-	1	1		
	Devletin malını korumak	1	-	1		
İlgisiz	Yerleri kirletmemek	-	2	2	-	4
	İzinsiz iş yapmamak	-	1	1		
	İyi yönlerini anlatmak	-	1	1		

Ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında *kanunlara uymak* temasına ait 7 ilgili söylemin yanında, 3 de ilgisiz söylem görülmektedir. Elde edilen bu söylemler 10 öğrenci tarafından geliştirilmiş, 11 öğrenci herhangi bir söylem ifade etmemiştir. Devletimize karşı sorumluluk değerine ilişkin söylem sayılarının ve söylem belirten öğrenci sayısının az olması önceki sınıf düzeyinde bu değer yeterince ele alınmadığını ya da ders kitaplarına bağlı derslerin değer vermede yetersiz olduğunu göstermektedir.

Aşağıda ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KGP'nin ifadeleri:

3. Devletimize karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Devletin koyduğu kurallara uymak.

Devletimize karşı sorumluluk değerine yönelik yapılan etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 18. Devletimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

“Devletimize Karşı Sorumluluklarımız” Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Vergi vermek	9	7	16	Kanunlara uymak	40
	Askere gitmek	5	6	11		
	Borç bırakmamak	5	5	10		
	Kaçak elektrik kullanmamak	1	1	2		
	İhanet etmemek	-	1	1		
	Saygı duymak	6	4	10	Barışık olmak	22
	Sevmek	5	5	10		
	Barışık olmak	1	-	1		
	Dürüst olmak	-	1	1		
Çevreyi temiz tutmak	1	-	1	-	1	

Son görüşme sonuçlarının yer aldığı yukarıdaki tabloya bakıldığında, *kanunlara uymak* ve *barışık olmak* temalarına ait 9 ilgili söylem ve 1 de ilgisiz söylem görülmektedir. Bütün bu söylemler 18 öğrenci tarafından üretilmiştir.

Ön görüşme sonuçlarıyla kıyaslandığında, son görüşmede ilgili söylem sayısının 2 arttığı ve söylemlerin dağılımının 2 ayrı tema altında olduğu görülmektedir. Yine bu söylemlerin ön görüşmede toplam 12 defa, son görüşmede ise toplam 62 defa ifade edilmesi, 5 kattan daha fazla bir gelişimi ortaya koymaktadır. Ayrıca ön görüşmede ilgisiz 3 söylem varken son görüşmede ilgisiz söylem sayısı 1 olarak kalmıştır. Ön görüşmede söylemler 10 öğrenci tarafından geliştirilirken, son görüşmede söylemler 18 öğrenci tarafından geliştirilmiştir. Bütün bu verilerden hareketle, sınıf genelinde devletimize karşı sorumluluk alt değeri boyutunda farkındalık düzeyinin arttığı söylenebilir. Ayrıca son görüşme sonuçlarında görülen söylem sayılarındaki artış, tema sayısının artması ve söylem belirten öğrenci sayısının artışı etkinlik odaklı ders işlenişi ile ders kitaplarına bağlı işlenen derslerden daha etkili bir değer eğitimi verilebileceğinin göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

EMŞ'nin ifadeleri:

3- Vergi vermek, Askere gitmek, Borç bırakmamak, saygı
Saygı

KBK'nın ifadeleri:

3. Devlete karşı görevlerimiz yapmamız genckencey.
Vergi vermek boş bırakmamak kaçak elektrik kullanmamak
Askere gitmek, Saygı

4. Alt Boyut: Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız

Ülkemize karşı sorumluluk değerine ilişkin öncelikle ön görüşme yapılmış, ardından etkinlik uygulanmış ve son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 19. Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

“Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız” Ön Görüşme						
Söylemler		K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	İyi bir insan olmak	1	-	1	Bağlılık	2
	Çalışmak	-	1	1		
	Sahip çıkmak	-	1	1	Korumak	3
	Korumak	-	1	1		
	Düşmanla mücadele etmek	-	1	1		
İlgisiz (!)	Çevreyi kirletmemek	2	2	4	-	9
	Okumak	-	1	1		
	Temiz tutmak	1	-	1		
	Askere gitmek	-	1	1		
	İnsanlara zarar vermemek	1	-	1		
Çevremizdekilere saygılı olmak	-	1	1			

Ülkemize karşı sorumluluklarımız değerine ait ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında *bağlılık* ve *korumak* temalarına ait 5 ilgili söylem

görülmektedir. Bunun yanında tabloda 6 adet ilgisiz söylemin olduğu ve bu söylemlerin toplamda ilgili söylemlerden daha fazla ifade edilmiş olması öğrencilerin değere ilişkin yanlış bir farkındalığa sahip olduklarını göstermesi açısından önemlidir. Yine ilgili söylemlerin sadece 4 öğrenci tarafından belirtilmiş olması sınıf genelinin konuyla ilgili farkındalık düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ülkemize karşı sorumluluk değerine ilişkin söylem sayılarının ve söylem belirten öğrenci sayısının az olması, ilgisiz söylemlerin ilgili söylemlerden daha çok olması önceki sınıf düzeyinde bu değer yeterince ele alınmadığını ya da ders kitaplarına bağlı derslerin değer vermede yetersiz kaldığını göstermektedir.

Aşağıda ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

EMŞ'nin ifadeleri:

4. Ülkemize karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Ülkemize sahip çıkmak

KEP'nin ifadeleri:

4. Ülkemize karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Yene çöp atmamalıyız insanlara zarar vermemeliyiz

Ülkemize karşı sorumluluk değerine yönelik yapılan etkinlikte öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 20. Ülkemize Karşı Sorumluluklarımızın Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

“Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız” Son Görüşme						
Söylemler		K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Tanımak	8	6	14	Bağlılık	24
	Sevmek	3	3	6		
	Bilmek	-	1	1		
	Saygılı olmak	2	1	3		
	İhanet etmemek	9	6	15	Korumak	40
	Sahip çıkmak	8	5	13		
	Savunmak	3	4	7		
	Korumak	2	1	3		
	Savaşmak	1	-	1		
	Ülkeyi terk etmemek	-	1	1		
!	Kirletmemek	1	-	1	-	2
	Hoşgörülü olmak	1	-	1	-	

Son görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya bakıldığında, *bağlılık* ve *korumak* temalarına ait 10 söylemin olduğu görülmektedir. Ön görüşme sonuçları ile kıyaslandığında, ilgili söylem sayılarının 5'ten 10'a çıkarak 2 kat arttığı, yine söylemlerin toplam ifade edilişlerinin 5'ten 64'e çıkarak 12 kattan daha fazla arttığı görülmektedir. Ayrıca ön görüşme sonuçlarında yer alan ilgisiz söylem sayıları ve toplam ifade edilişlerindeki olumsuz durumun son görüşmede büyük ölçüde azaldığı ortadadır. Son görüşme sonuçlarında elde edilen söylemlerin toplam 20 öğrenci tarafından üretilmiş olması sınıfın hemen hemen tamamında ülkemize karşı sorumluluk değerine yönelik farkındalığın oluştuğunu göstermektedir. Bütün bu verilerden hareketle, sınıf genelinde ülkemize karşı sorumluluk alt değeri boyutunda farkındalık düzeyinin arttığı söylenebilir. Ayrıca son görüşme sonuçlarında görülen söylem sayılarındaki artış, ilgisiz söylemlerin azalması ve söylem belirten öğrenci sayısının artışı etkinlik odaklı ders işlenişini ile ders kitaplarına bağlı işlenen derslerden daha etkili bir değer eğitimi verilebileceğinin göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KMÖ'nün ifadeleri:

4: İhanet etmemek Sahip çıkmak
5: ilgi göstermek Selam vermek

EBA'nın ifadeleri:

4 Saygılı, Sevgili olmak, ölükeyi terk etmemek ve ihanet
anmamak

5. Alt Boyut: Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız

Çevremizdeki büyüklere ve akrabalara karşı sorumluluk değerine ilişkin öncelikle ön görüşme yapılmış, ardından etkinlik uygulanmış ve son görüşme yapılmıştır.

Aşağıda ön görüşme ile ilgili öğrencilerin bu değere yönelik söylemlerine ve bunlarla ilgili tema ve kodlara yer verilmiştir.

Tablo 21. Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Ön Görüşme Sonuçları

"Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız" Ön Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Saygılı olmak	8	6	14	Değer vermek	23
	Dürüst olmak	2	2	4		
	Yalan söylememek	1	-	1		
	Bağırılmamak	-	1	1		
	Onlara laf söylememek	-	1	1		
	Değer vermek	1	-	1		
	Onlara karşı gelmemek	-	1	1		
Dediklerini yapmak	-	2	2	Yardımcı olmak	3	
Yaşlılara yardım etmek	1	-	1			

Ön görüşme sonuçlarına bakıldığında *değer vermek* ve *yardımcı olmak* temalarına ait 9 ilgili söylemin, toplamda 26 defa ifade edilmiş olduğu görülmektedir. Bu söylemleri toplam 18 öğrencinin belirttiği, 3 öğrencinin ise herhangi bir söylem ifade etmedikleri tespit edilmiştir.

Aşağıda ön görüşme sonuçlarının yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KSY'nin ifadeleri:

5. Çevremizde bulunan büyüklerimize ve akrabalarımıza karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Yalan söylememek, dürüst olmak, saygılı ve ilgili olmak, vs.

KEP'nin ifadeleri:

5. Çevremizde bulunan büyüklerimize ve akrabalarımıza karşı sorumluluklarımız nelerdir?

yaşlılara yardım etmeliyiz

Savda da belirtildiği üzere bu değere yönelik yapılan etkinliklerle öğrencilerin farkındalık düzeyleri gelişmiştir. Aşağıdaki tabloda yer alan ve etkinliklerden sonra yapılan son görüşme formlarından elde edilen verilerin kod ve temaları bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Tablo 22. Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız Değerine Yönelik Son Görüşme Sonuçları

Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız”Son Görüşme						
	Söylemler	K	E	T	Temalar	GT
İlgili (*)	Saygı	10	5	15	Değer vermek	55
	Sevgi	8	6	14		
	Selam vermek	6	5	11		
	Hoşgörülü olmak	7	3	10		
	Küçümsememek	-	1	1		
	Kötü gözle bakmamak	-	1	1		
	Onları korumak	1	-	1		
	Dürüst olmak	1	-	1		
	Ziyaret etmek	1	-	1		
	İlgilenmek	8	5	13		
Yardım etmek	7	6	13			
Otobüste yer vermek	1	-	1			
Dediklerini yapmak	-	1	1			
Paralarını yatırmak	-	1	1			

Son görüşme sonuçlarına bakıldığında *değer vermek* ve *yardımcı olmak* temalarına ait 14 söylemin toplamda 84 defa ifade edildiğini görmekteyiz. Bütün bu söylemleri

toplam 20 öğrencinin ürettiği görülmektedir. Son görüşme sonuçlarında görülen söylem sayılarındaki ve söylemlerin toplam ifade edilişlerindeki artış etkinlik odaklı ders işlenişi ile ders kitaplarına bağlı işlenen derslerden daha etkili bir değer eğitimi verilebileceğinin göstergesidir.

Aşağıda son görüşme verilerinin yer aldığı tabloya örnek teşkil eden ifadelere yer verilmiştir:

KMÇ'nin ifadeleri:

5- Hoşgörülü olmak, yardım etmek, Saygılı olmak, Sevmek, ilgi olmak
Sebam vermek, onları korumak, onları ziyaret etmek

KBD'nin ifadeleri:

5. Sevgi saygı göstermek, Hoşgörü yardım, ilgi, otobüste yaşlılara yer vermek.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlar verilmiş ve literatürdeki bazı çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılarak tartışılmıştır. Sonrasında ise elde edilen sonuçlardan hareketle bir takım öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyledir:

1. Etkinlikler uygulanmadan önce yapılan ön görüşme sonuçlarında *sorumluluk* ve *duyarlılık* değerlerine ilişkin çok sınırlı miktarda veri alınabilmiş, öğrencilerin farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğu görülmüştür.
2. Etkinlikler öncesi elde edilen verilere katkı yapan öğrenci sayısının ve ilgili söylemlerin çok az olması, buna karşın ilgisiz söylem sayılarının fazlalığı konuya ilişkin eksik ve yanlış bir farkındalık düzeyinin olduğunu göstermiştir.
3. Ön görüşme sonuçlarından elde edilen eksik ve yanlış bilgiler değerler eğitimine yönelik mevcut uygulamaların yetersiz kaldığını göstermektedir. Şöyle ki, 6. sınıf düzeyindeki öğrencilerin duyarlılık ve sorumluluk değerlerine ilişkin çok sınırlı bir bilgi birikimine sahip oldukları anlaşılmıştır. Oysa bu öğrencilerin bir önceki eğitim-öğretim yılında, ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi 5. sınıf programında yer alan sorumluluk (1. Ünite), doğal çevreye duyarlılık (3. Ünite) ve tarihsel mirasa duyarlılık (8. Ünite) değerlerini kazanmış olmaları gerekirdi. Yapılan ön görüşme sonuçları bu değerlere yönelik eğitimin uygulamadaki yetersizliğini göstermektedir.
4. Etkinliklerin hazırlanması aşamasında ders kitaplarından çok az yararlanılabildiği olması ve etkinliklerin hazırlanmasında daha çok ders kitabı dışındaki kaynaklardan yararlanılması ders kitaplarının değerler eğitimi için çok da elverişli olmadığını göstermektedir.

5. Etkinliklerin hazırlanması aşamasında programda yer alan etkinlik örneklerinden istifade edilememiştir. Çünkü programdaki etkinlik örneklerinin tamamı kazanımlara yöneliktir. Dolayısıyla programdaki etkinlik örneklerinden değerler eğitimi için yararlanılamayacağı görülmüştür.
6. Etkinliklerin uygulanması aşamasında öğrencilerin genelinde derse katkı yapmaya çalışmaları ve elde edilen verilere sınıf genelinden ulaşılmış olması öğrencilerin etkinlikler yoluyla ders işleniş biçimini benimsediklerini göstermiştir.
7. Etkinliklerin uygulanmasının ardından yapılan son görüşme sonuçlarından elde edilen veriler, değerler eğitimine yönelik yapılan etkinliklerin öğrencilerin farkındalık düzeylerini olumlu etkilediğini göstermiştir. Elde edilen verilere katkı yapan öğrenci sayısı, ilgili söylem sayısı ve ilgili söylemlerin toplam ifade ediliş sayısının yüksek olması olumlu gelişimin bütün sınıfı kapsadığını göstermiştir.
8. Uygulamaların ardından elde edilen olumlu sonuçların yanında, uygulanan etkinliklerin programda yer alan kazanımları da içerecek şekilde hazırlanmış olması, değerler eğitimi için fazladan bir zamana ihtiyaç duymadan olumlu sonuç alınabileceğini göstermiştir.

Araştırmanın neticesinde elde edilen sonuçlar, savlarda da belirtildiği üzere, değerler eğitimine yönelik yapılan etkinliklerin öğrencilerin farkındalık düzeylerini geliştirdiğini göstermektedir.

Uygulamaya konu olan *duyarlılık* değerine ilişkin elde edilen verilere bakıldığında ön görüşme ile son görüşme sonuçlarında belirtilen söylem sayıları arasındaki büyük fark göze çarpmaktadır. Bu farkların duyarlılık değerine ilişkin bütün alt boyutlarda ortaya çıktığı görülmüştür.

Toplumsal sorunlara karşı duyarlılık değeri alt boyutuna bakıldığında, ön görüşme sonuçlarından elde edilen kısıtlı miktardaki verilerle öğrencilerin farkındalık düzeyinin çok düşük olduğu görülmüştür. Oysaki dünya genelinde insanlığın geleceğini tehdit eden toplumsal sorunların başında sahip olunan değerlerin fark edilememesi ve bu değerlerin hayata geçirilememesi gerçeği yatmaktadır (Akbaş, 2008). Dolayısıyla toplumsal sorunlara karşı duyarlılıkla ilgili farkındalığın geliştirilmesi gerekmektedir. Bu gerekliliğe binaen geliştirilen etkinliğin uygulanmasının ardından yapılan son görüşmeden elde edilen veriler farkındalık

düzeyindeki gelişmeyi ortaya koymuştur. Ön görüşme sonuçlarındaki düşük farkındalık düzeyine bakarak ders kitaplarının ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı söylenebilir. Buna karşın etkinliklere dayalı işlenen derslerin neticesinde elde edilen olumlu sonuçlara bakarak etkinliklere dayalı ders işlenişinin değer kazandırmada etkili olduğu söylenebilir.

Doğal çevreye karşı duyarlılık değeri alt boyutuna yönelik yapılan ön görüşme sonuçları öğrencilerin farkındalık düzeylerinin çok düşük olduğunu göstermiştir. Oysaki bu değere yönelik farkındalığın bir önceki sınıf düzeyinde (5. sınıf), 3. ünite kapsamında kazandırılmış olması gerekmektedir elde edilen ön görüşme sonuçları bunun gerçekleşmediğini göstermektedir. Dolayısıyla mevcut uygulamalarla değer kazandırmada olumlu sonuç alınamamıştır. Ancak etkinlik uygulamasının ardından yapılan son görüşme verileri değer kazandırmada uygulanan yeni yöntemin etkili olduğunu göstermiştir.

Kültürel mirasa karşı duyarlılık değeri alt boyutuna yönelik yapılan ön görüşme sonuçları değer farkındalık düzeyinin düşük olduğunu göstermiştir. Oysaki bu değere yönelik farkındalığın bir önceki sınıf düzeyinde (5. sınıf), 8. ünite kapsamında kazandırılmış olması gerekmektedir elde edilen ön görüşme sonuçları bunun gerçekleşmediğini göstermektedir. Değer farkındalığını geliştirmek için yapılan etkinlik uygulamasının ardından elde edilen son görüşme verileri uygulanan etkinliğin farkındalığı geliştirmede etkili olduğunu göstermiştir. Zira yapılan son görüşmeden elde edilen söylem sayıları ön görüşmeye nazaran oldukça artmıştır. Ön görüşme sonuçlarındaki düşük farkındalık düzeyine bakarak ders kitaplarının ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı söylenebilir. Buna karşın etkinliklere dayalı işlenen derslerin neticesinde elde edilen olumlu sonuçlara bakarak etkinliklere dayalı ders işlenişinin değer kazandırmada etkili olduğu söylenebilir.

Küresel sorunlara karşı duyarlılık değeri alt boyutuna yönelik yapılan ön görüşme sonuçlarından elde edilen veriler bu değere yönelik farkındalığın düşük olduğunu göstermiştir. Ancak uygulanan etkinliğin ardından yapılan son görüşme verileri değer farkındalığındaki gelişimi ortaya koymuştur. Çünkü son görüşme verilerinden elde edilen söylem sayısı ön görüşmedekilere nazaran oldukça fazladır. Bu bilgilerden hareketle ders kitaplarının ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı, buna karşın etkinliklere dayalı işlenen derslerin değer kazandırmada etkili olduğu söylenebilir.

Türk tarihine ve Türk büyüklerine karşı duyarlılık değeri alt boyutuna ilişkin yapılan ön görüşme verileri değer farkındalık düzeyinin düşük olduğunu göstermiştir. Bu veriler ışığında ders kitaplarının ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı söylenebilir. Ancak uygulanan etkinliğin ardından yapılan son görüşme verilerinden elde edilen söylemlerin sayısındaki artış, etkinliklere dayalı ders işlenişinin değer kazandırmada etkili olduğunu göstermiştir.

Duyarlılık değeri alt boyutlarına yönelik yapılan ön görüşmelerin tamamında değer farkındalıklarının düşük olduğu saptanmıştır. Değer farkındalık düzeylerinin düşük olmasına bakılarak değer kazandırmada ders kitaplarına bağlı ders işlenişinin yeterli olmadığı ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada etkili olmadığı söylenebilir. Alanla ilgili yapılan diğer bazı araştırmalar da göstermiştir ki, ilköğretim 5. sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler dersinde verilen değerler eğitimi yetersiz ve ders kitaplarında yer alan etkinlikler değerler eğitimi açısından elverişli değildir (Çengelci, 2010). Ayıca ilköğretim 6. sınıf ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerler eğitimi açısından yetersiz olduğu ortaya konulmuştur (Sezer, 2008).

Ayrıca bütün alt boyutlara yönelik yapılan etkinliklerin ardından elde edilen son görüşme verileri ve artan söylem sayıları etkinliklere dayalı ders işlenişinin değer farkındalığının gelişiminde etkili olduğunu göstermiştir. Yine alanla ilgili araştırmalar göstermiştir ki değerler eğitimine yönelik geliştirilen program ve etkinlikler (İşcan, 2007; Keskinoglu, 2008) öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir.

Uygulamaya konu olan *sorumluluk* değerine yönelik farkındalığın bir önceki sınıf düzeyinde (5. sınıf) 1. ünite kapsamında kazandırılmış olması gerekirken elde edilen ön görüşme verileri farkındalığın düşük olduğunu göstermiştir. Sorumluluk değerine ilişkin elde edilen verilere bakıldığında ön görüşme ile son görüşme sonuçlarında belirtilen söylem sayılarının toplam ifade edilişleri arasındaki büyük fark göze çarpmaktadır. Söylemsayılarının toplam ifade edilişleri arasındaki farkların sorumluluk değerine ilişkin bütün alt boyutlarda ortaya çıktığı görülmüştür.

Kendimize karşı sorumluluklarımız değeri alt boyutuna yönelik yapılan ön görüşme verilerinden ulaşılan sonuçlar bu değere yönelik farkındalığın düşük olduğunu göstermiştir. Ancak uygulanan etkinliğin ardından yapılan son görüşme sonuçları bu değere yönelik farkındalığın arttığını göstermiştir. Çünkü son görüşmede belirtilen

söylemlerin toplam ifade edilişlerinde büyük bir artışın olduğu görülmüştür. Ön görüşme ve son görüşme verilerinden elde edilen söylemlere bakıldığında ders kitaplarının ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı, buna karşın etkinliklere dayalı işlenen derslerin değer kazandırmada etkili olduğu söylenebilir.

Ailemize karşı sorumluluklarımız değeri alt boyutuna yönelik yapılan ön görüşme sonuçları bu değere yönelik farkındalığın düşük olduğunu göstermiştir. Ailenin; neslin devamı, bireylerin bakım, beslenme, sevgi, aidiyet ve sosyal çevre gibi ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumsal, kültürel, dini ve geleneksel değerlerin aktarılması ve korunması gibi önemli görevleri olduğundan (Sula, 2008) bu değere yönelik farkındalığın artırılması için yapılan son görüşme verileri farkındalığın arttığını göstermiştir. Çünkü son görüşme sonuçları belirtilen söylemlerin ön görüşmeye nazaran toplamda çok daha fazla ifade edildiğini göstermiştir. Bu veriler ışığında ders kitaplarının ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı, etkinliklere dayalı ders işlenişinin ise değer kazandırmada etkili olduğu söylenebilir.

Devletimize karşı sorumluluklarımız değeri alt boyutu kapsamında gerçekleştirilen ön görüşme verileri farkındalığın düşük olduğunu göstermiştir. Düşük olan farkındalığın geliştirilmesi için uygulanan etkinliğin ardından yapılan son görüşme verileri farkındalığın arttığını göstermiştir. Ön görüşme sonuçlarında ortaya çıkan düşük farkındalığa bakılarak ders kitaplarına bağlı işlenen derslerin ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı söylenebilir. Uygulanan etkinliğin ardından gelişen farkındalık düzeyi, etkinlikler dayalı ders işlenişinin değer kazandırmada etkili olduğunu göstermektedir.

Ülkemize karşı sorumluluklarımız değeri alt boyutuna ilişkin yapılan ön görüşme verileri farkındalığın düşük olduğunu göstermiştir. Düşük farkındalığabakılarak ders kitaplarına bağlı işlenen derslerin ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı söylenebilir. Uygulanan etkinliğin ardından elde edilen sonuçlar bu değere yönelik farkındalığın arttığını göstermiştir. Dolayısıyla etkinliklere dayalı ders işlenişinin değer kazandırmada etkili olduğunu söylenebilir.

Çevremizdeki büyüklere ve akrabalara karşı sorumluluklarımız değeri alt boyutu doğrultusunda yapılan ön görüşme verilerinin sonuçlarına bakıldığında, bu değere

yönelik farkındalığın düşük olduğu söylenebilir. Farkındalığı geliştirmeye yönelik uygulanan etkinliğin ardından gerçekleştirilen son görüşme verileri olumlu bir gelişimin olduğunu göstermiştir. Zira son görüşme verileri belirtilen söylemlerin toplam ifade edilişlerindeki artışı ortaya koymuştur. Bu bilgilere bakarak ders kitaplarına bağlı işlenen derslerin ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada yeterli olmadığı, etkinliklere dayalı ders işlenişinin ise değer kazandırmada etkili olduğunu söylenebilir.

Sorumluluk değeri alt boyutlarına yönelik yapılan ön görüşmelerin tamamında değer farkındalıklarının düşük olduğu saptanmıştır. Değer farkındalık düzeylerinin düşük olmasına bakılarak değer kazandırmada ders kitaplarına bağlı ders işlenişinin yeterli olmadığı ve mevcut uygulamaların değer kazandırmada etkili olmadığı söylenebilir. Araştırmanın sonucunda ulaşılan bu sonuç alanda yapılan diğer bazı araştırmaların sonuçları ile de örtüşmektedir. Çengelci (2010) ilköğretim 5. sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler dersinde verilen değerler eğitiminin yetersiz olduğu ve ders kitaplarında yer alan etkinliklerin değerler eğitimi açısından elverişli olmadığı, Sezer (2008) ise, ilköğretim 6. sınıf ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerler eğitimi açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşımıştır.

Sorumluluk değeri alt boyutlara yönelik yapılan etkinliklerin ardından elde edilen son görüşme verileri ve söylem sayılarının toplam ifade edilişlerindeki artış, etkinliklere dayalı ders işlenişinin değer farkındalığının gelişiminde etkili olduğunu göstermiştir. Araştırma kapsamında varılan bu sonuç da alanda yapılan diğer bazı araştırmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. İşcan(2007) ve Keskinoglu (2008) araştırmaları neticesinde değerler eğitime yönelik geliştirilen program ve etkinliklerin öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna varmışlardır.

5.2. ÖNERİLER

Bu başlık altında araştırma sonuçlarından hareketle birtakım öneriler getirilmiştir.

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak şu önerileri getirmek mümkündür:

1. Değerler eğitimini gerçekleştirmede büyük rol oynayan öğretmenler, değer öğretimine yönelik bilgilendirilmelidir. Bunun için öğretmenler gerekli hizmet içi kurslara tabi tutulabilir.
2. Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları değerler eğitimine önem veren nitelikte, uygulamalı örneklerle materyal geliştirebilecek seviyede, konunun ciddiyetini kavramış rol model olabilecek düzeyde yetiştirilmeye çalışılmalıdır.
3. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında değerler eğitimine daha fazla yer verilebilir.
4. Sosyal Bilgiler ders programlarında yer alan etkinlik örnekleri değerler eğitimini de içine alacak şekilde düzenlenebilir.
5. Değerler eğitimine yönelik olarak Sosyal Bilgiler derslerinde etkinlik ağırlıklı uygulamalara daha çok yer verilebilir.
6. Değerler eğitimine yönelik olumlu sonuç alınabilmesi için sadece okulu kapsayan çalışmalara bel bağlanmamalıdır. Okulu, aileyi kapsayan, örtük programa etkin müdahale etmeye çalışan uygulamalar geliştirilmelidir.
7. Değerler eğitimi uygulamaları ardından çeşitli veri toplama yöntemleri ile değer eğitiminin ne düzeyde gerçekleştiğini görmek için dönütler alınması, elde edilen dönütler ışığında uygulamalara yön verilmesi faydalı olabilir.

5.2.2. İleride Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırma 6. sınıf düzeyinde Sosyal Bilgiler dersi programı çerçevesinde *duyarlılık* ve *sorumluluk* değerlerine ilişkindir. Değerler eğitimine yönelik diğer sınıf düzeylerinde, başka ders programlarını ve başka değerleri kapsayan çalışmalar yapılabilir.
2. Araştırmada sınıf içi etkinliklerin etkisi görülmeye çalışılmıştır. Yapılacak yeni çalışmalarla sınıf dışı etkenlerin de etkisi ortaya konmaya çalışılabilir.
3. Değerler eğitimine yönelik yapılan çalışmalarda uygulamalı çalışmalara ağırlık verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Abak, A. (2008). *Çevre Bilinci*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Akbaş, B. (2008). *Sahtecilik*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Altun, A., Doğan, Y., Uzun, E. (2010). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı 6*. Ankara: Altın Kitaplar.
- Aslan, M. (2009). *Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Tokat.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Coşkun Keskin, S. (2007). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Empati Becerilerine Dayalı Öğretim Tekniklerinin Kullanılması*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi Ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Doğanay, A. (2007). Değerler Eğitimi. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*. C.Öztürk (Editör). s. 256-286. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ekşi, H. ve Katılmış A. (2011). Değerler Eğitimi Yaklaşımları. *Diyanet Aylık Dergi*, 245, s. 11-13.
- Ergezen, S.S. (2007). İlköğretimde Çevre Eğitimi. *İlköğretimde Alan Öğretimi*. A. Oktay, Ö. P. Unutkan (Editörler). s. 269-275. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.

- Gündoğan, A. O. (2009). Çokkültürlülük ve Değer Sorunu. *Eğitim Felsefesi Konferansları – I. Küreselleşen Dünyada Eğitime Bir Bakış*. Bahçeşehir Üniversitesi ve Columbia University.
- Güngör, E. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar* (2. Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Halstead, J. M. ve Taylor, M. J. (2000). Learning and Teaching about Values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*. Vol. 30, No. 2: 169–202.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2007). Üstün Yetenekli Çocukların Değer Yönelimleri ve Eğitimleri. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*. R. Kaymakcan ve diğerleri (Editörler). s. 371-396. İstanbul: DEM Yayınları.
- Hunt, B. S. (1981). *Effects of Values Activities on Content Retention and Attitudes of Students in Junior High Social Studies Classes*. Arizona: A Dissertation in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Philosophy, Arizona State University.
- İşcan, C.D. (2007). *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keskinoğlu, M.Ş. (2008). *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Mesnevi Temelli Değerler Eğitimi Programının Ahlaki Olgunluğa ve Saldırganlık Eğilimine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Köylü, M. (2006). “Küresel Bağlamda Değerler Eğitimine Duyulan İhtiyaç”. *“Değerler ve Eğitimi” Uluslararası Sempozyumu*. Edt. R. Kaymakcan ve diğerleri. İstanbul: DEM Yayınları; 287–312.
- MEB (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. URL: <http://programlar.meb.gov.tr>

- Naylor, D. T. & Diem, R. A. (1987). *Elementary and Middle School Social Studies*. New York: Random House.
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik Bir Olguyu Olarak Değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*. İstanbul: EDAM. C. 1; 3 (217-239).
- Öztürk, C. (2007). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım*. C. Öztürk (Editör). s. 21-50. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Çev. D. Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: Free Press.
- Savage, T. V. & Armstrong, D. G. (1996). *Effective Teaching in Elementary Social Studies*. Third Edition. New Jersey: Prentice Hall.
- Sezer, T. (2008). *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Sılay, N. (2010). *Yüksek Öğretimde Karakter Eğitiminin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Sönmez, V. (1998). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2001). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevinç, M. (2006). Evrensel ve Yerel Değerlerin Eğitime Yansımaları. *Küreselleşme Ahlak ve Değerler*. Y. Mehmedoğlu ve A.U. Mehmedoğlu (Editörler) İstanbul: Litera Yayıncılık; s.205-240
- Sula, H. (2008). *Toplum Yetimleri: Sokak Çocukları*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Tozlu, N. (1991). *Ekonomik Gelişme, Sorumluluk ve Eğitim*. Türk Dünyası Araştırmaları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, G. (2007). *İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitimi Programı Model Önerisi ve Uygulanabilirliği*.Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara

EKLER

Ek 1: Toplumsal Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: TOPLUMSAL SORUNLARA KARŞI DUYARLILIK

DERS : SOSYAL BİLGİLER

SINIF : 6

YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATİ

ÖĞRENME ALANI : BİREY VE TOPLUM

ÜNİTE : SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENİYORUM

KAZANIMLAR: Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Toplumsal sorunlara karşı duyarlılık.

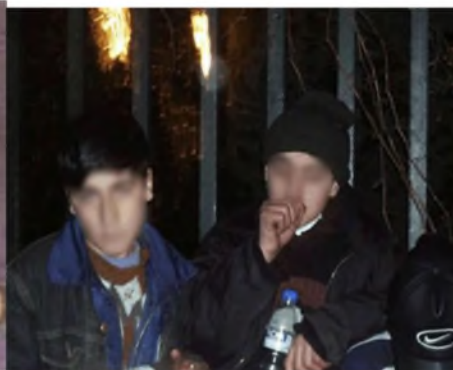
SÜREC

Etkinliğin hazırlanmasında güncel haberlerden, öğrencilerin dikkatini çekecek çeşitli slaytlardan ve çalışma yapraklarından yararlanılmıştır.

Etkinliğin uygulanmasına başlarken, beyin fırtınası yöntemi ile öğrencilerden toplumsal sorunları bulması istenmiştir. Daha sonra toplumsal sorunların yol açtığı zararları göstermek amacıyla öğrencilere hazırlanmış olan slaytlar izlettirilmiş, öğrencilerden gördükleri görüntüleri yorumlamaları istenmiştir. Öğrencilerden seçilen bazı resimlere baktıklarında hissettiklerini anlatmaları istenmiştir. Aynı zamanda yazılı basında yer alan haberlerden konu ile alakalı bazı haberler öğrencilerle birlikte yorumlanmıştır.

Bu sorunlar öğrencilere tanıtıldıktan sonra onlardan çeşitli çözüm önerileri istenmiş, ancak önerilerin hak, sorumluluk ve özgürlükler çerçevesinde olup olmadığı da tartışılmıştır.

Dersin son aşamasında ise öğrencilere çalışma yaprakları verilip dersin değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Yazılı Basında Yer Alan Bazı Haberler:

Terör

Hakkâri'nin Çukurca İlçesinde Mayın Patlaması Sonucu, Bir Asker Şehit Oldu.

HakkâriÇukurca'da mayına basan 1 asker şehit oldu. Alınan bilgiye göre, güvenlik güçlerinin Kavuşak bölgesi dağlık arazi kesiminde terör örgütü PKK'ya yönelik yürüttüğü arazi arama tarama faaliyeti sırasında, bir asker mayına bastı. (Anadolu Ajansı-30.04.2010).

Trafik Kazası

Fenerbahçeli futbolcu Colin Kazım, bu sabah antrenmana giderken trafik kazasıgeçirdi. Sağ el bileğinde kırık tespit edilen milli futbolcu, ameliyat edildi. Sağlık durumu iyi olan futbolcu, 2-3 hafta sahalardan uzak kalacak (www.cnnturk.com).

Sokak Çocukları

Dilencilik yapmadığı için işkence yapılarak Haliç Köprüsü üzerinde ölüme terk edilen 5 yaşındaki Bedrettin'in başına gelenler gözleri yeniden sokakta çalışan çocuklara çevirdi. Sokak çocuklarını koruma dernekleri başkanları ve uzmanlar 'sokaktaki rant' bitmeden çalıştırılan çocukların dramının hiç bitmeyeceğini söylüyor. Umut Çocukları Derneği Başkanı Yusuf Kulca, "Devlet ailelere yardım ediyor. Ancak sokakta kazanılan para devlet yardımından çok fazla. Böyle olunca sokaklar çocuklar için kazanç kapısı oluyor" dedi (www.bugun.com).

Zararlı Alışkanlıklar

Adana'nın Ceyhan ilçesinde ikamet ettiği öğrenilen Y. K.,Hatay'da beline bağladığı uyuşturucu ile yakalandı. Alınan bilgiye göre, polis yürüttüğü yol uygulamasında bir firmaya ait şehirlerarası yolcu otobüsünü durdurdu. Otobüsün bagajlarında ve şahısların üzerinde arama yaptı. Bu sırada aynı otobüste bulunan Adana-Ceyhan nüfusuna kayıtlı Y. K.'nin giysilerinin altına karın kısmına sardığı uyuşturucuyu bulan polis şaşkına döndü. Y. K.'nin üzerinde yaklaşık 1,5 kilo uyuşturucu bulan polis şahsı gözaltına aldı (www.haberler.com).

Adı- Soyadı:

Merhaba çocuklar.
Aşağıdaki soruları
cevaplamada bana
yardımcı olur
musunuz? Haydi
başlayalım.

Yandaki resimde sizce
anlatılmak istenen nedir?

Eğer bu fotoğraf patlamadan
önce çekilseydisizce nasıl bir
görüntü oluşurdu?

İzlemiş olduğunuz slâytlardan sonra neler hissettiğinizi birkaç cümle ile ifade eder misiniz?

.....
.....
.....
.....

Görmüş olduğunuz bu sorunların çözümünde sizce yetkili kişiler kimlerdir? Sizce bu kişiler görevlerini yerine getirmekteler mi?

.....
.....
.....
.....

Eğer siz bu sorunları çözme imkanına sahip olsaydınız ilk önce hangi sorunu çözmek isterdiniz? Neden?

.....
.....
.....
.....

Eğer ben sorunları çözme imkanına sahip olsaydım, sorunların çözümlerinin hak ve özgürlükler çerçevesinde olması için

.....
.....
.....
..... yapardım.

Sizce bütün bu sorunları çözme sorumluluğunu üzerimize almaktan kaçınıp sorunları görmezden gelerek yaşayabilir miyiz?

.....
.....
.....
.....

Ek 2: Doğal Çevreye Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: DOĞAL ÇEVREYE KARŞI DUYARLILIK

DERS : SOSYAL BİLGİLER

SINIF : 6

YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATI

ÖĞRENME ALANI : ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

ÜNİTE : ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI

KAZANIMLAR: Doğal kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin insan yaşamına etkilerini tartışır.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Doğal çevreye karşıduyarlılık.

SÜREC

Etkinlik hazırlanırken bir hikâyeden ve bir video filminden yararlanılmıştır.

Etkinliğe başlarken öğrencilerindoğal çevrenin karşı karşıya olduğu sorunlara ilişkin görüşleri alınmıştır. Daha sonra öğrencilerle hikâye paylaşılmış,hikâyede yer alan olaylar, karakterler ve bu karakterlerin doğruları ve yanlışları tartışılmıştır.Öğrencilere verilen hikâyenin sonu yarım bırakılmış ve öğrencilerden hikâyenin sonunu tamamlamaları istenmiştir.

Hikâye üzerine tartışmalar bittikten sonra öğrencilere çalışma yaprağı verilmiş,çalışma yaprağında yer alan sorular çözülmüştür. Öğrencilerin bir kaçınahikâyenin sonuna ilişkin yazdıkları okutulmuştur.

Daha sonra “Yarın hava nasıl olacak” adlı reklam filmi izletilerek hikâyenin sonu öğrencilerle paylaşılmıştır.

Çok uzak bir ülkede, yemyeşil bir orman kenarındaki küçük bir köyde mutlu bir aile yaşarmış. Çadırda yaşayan bu aile kendisine gerekli her şeyi yine kendisi yetiştirir; kimselere muhtaç olmadan gül gibi geçinip gidermiş.

Baba ava çıkar; hızla sürdüğü atıyla bizon avlar; büyük ateşler yakar, kurtları kovarmış. **Anne** bostanda sebzeler yetiştirir, ateşte asılı kazanda güzel yemekler pişirmiş. Ev halkının deriden elbiselerini de büyük bir ustalıkla yine o dikermiş. **Büyük oğlan** bahçe sular, tavuk yakalar, kuyudan su taşır, atları tımar edermiş. **Küçük oğlan** da küçük olmasa rağmen pek çalışkanmış. Küçük testilerle bazen pınardan su taşır, bazen de ateşi canlandırmak için ormanın kıyısından çalı çırpı toplarmış. Onun en sevdiği şey taylarla yarışmak, yeşil dereden parlak ve iri balıklar tutmaktır.

Onlar böyle mutlu bir şekilde yaşarlarken yaşadıkları yere bir sürü aile gelmiş. **Gelenler** büyük heyecan içerisinde her yeri incelemiş. **Acele acele konuşuyor ve hep telaşla hareket ediyormuş.** Misafir olarak geldikleri bu yeri o kadar beğenmişler ki ayrılmak istememişler. Güzel gözlü ceylanları, renkli kuşları, beyaz kelekleri bile kovalamış, ihtiyaçları olmadığı halde yavru sığırları avlamış, genç ağaçları kesmişler. Çocuklar sırf oyun olsun diye baygın kokulu iri çiçekleri yolup kuyulara atmışlar.

Her şeye rağmen yeni gelenlere yardımcı olmak isteyen aile onlara et, süt, post, çanak, çömlek vermiş ve yaptıkları yanlışlardan vazgeçmeleri için onları uyarmaya çalışmış ama nafiye.

Gel zaman git zaman gelenlerin sayısında hayli artış olmuş. Yeni gelenler tabiata, hayvanlara ve insanlara karşı çok saygısızmış. Su içilen kaynaklarda çamaşır yıkıyor, henüz olgunlaşmamış meyveleri dallarıyla beraber kırıp alıyor, çöplerini komşu evlerin bahçelerine gizlice döküyorlarmış. Kendilerine yeni alanlar açmak için ormanı bile ortadan kaldırmaya, suları sürekli kendi tarlalarına akıtmaya başlamışlar.

Bütün bunlara karşı çıkmaya çalışan büyük oğlanı da sürekli tehdit ediyorlarmış. Çok cesur olan genç, sayılarının çok fazla olmasına aldırmadan yeni gelenlere karşı mücadeleye başlamış. Yanında da kardeşi ve onlara katılan birkaç kişi daha varmış.

.....
.....

Adı- Soyadı:

Haydi, arkadaşlar,
aşağıdaki soruları hep
beraber cevaplayalım.

Yukarıdaki hikâyeye uygun bir başlık yazınız.

.....

Sizece hikayenin sonu nasıl bitecek? Hikayeyi tamamlayın.

.....
.....
.....

Bu hikayede yer alan karakterlerden biri olsaydınız, kim olurdunuz? Neden?

.....
.....
.....

Hikayede geçen davranışların hangileri doğal kaynakların bilinçsizce tüketildiğini bize gösterir?

.....
.....
.....

Ek 3: Kültürel Mirasa Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: KÜLTÜREL MİRASA KARŞI DUYARLILIK

DERS : SOSYAL BİLGİLER

SINIF : 6

YAKLAŞIK SÜRE : 2 DERS SAATI

ÖĞRENME ALANI : KÜLTÜR VE MİRAS

ÜNİTE : İPEK YOLUNDA TÜRKLER

KAZANIMLAR: Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarına kanıtlar gösterir.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Kültürel mirasa karşı duyarlılık.

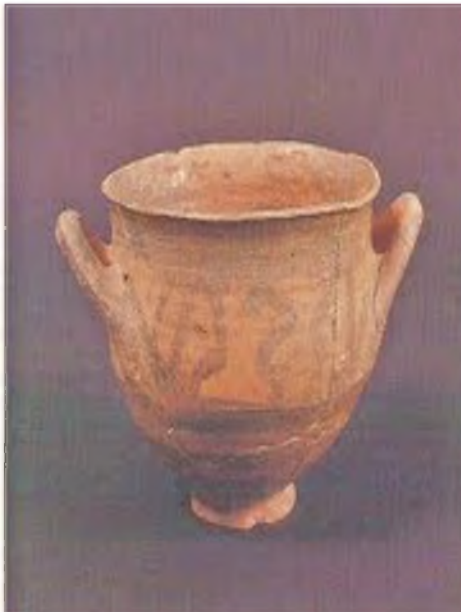
SÜREC

Etkinlik hazırlanırken konuya ilişkin slaytlardan ve video filmlerden faydalanılmıştır.

Etkinliğin sunumuna, öğrencilerle kültürel miras kavramı üzerinde tartışarak başlanmıştır. Tartışma esnasında, hazırlanan sunu eşliğinde kavramlar ve tanımlar üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

Kültürel miras tanımına giren ve Türk Tarihine geçmiş bir takım eserler öğrencilere gösterilmiş, daha sonra kültürümüzde yer alan mesir macunu şenlikleri ile ilgili bir video öğrencilere izlettirilmiş ve öğrencilerin kültürel miras tanımını anlamaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Dersin son aşamasında hazırlanan çalışma yaprakları ile pekiştirme yapılmaya çalışılmıştır.

Adı-Soyadı:

İzlediğiniz video ve görsellerden sonra kültürel miras kavramının içine nelerin girdiğine örnek verebilir misiniz?

.....
.....
.....

Mesir macunu şenlikleri gibi çevremizde kutlanan bir etkinlik var mı?

.....
.....
.....

Kültürel mirasımızın korunmasında bize ne gibi görevler düşmektedir?

.....
.....
.....

“Dünyanın neresinde olursa olsun, bir dönemin siyasal, kültürel ve sanatsal izlerini taşıyan eserlerin yok edilmesi, tarihin yok edilmesiyle eş anlamlıdır.”

Cümlesine katılıyor musunuz? Neden?

.....
.....
.....

Ek4: Küresel Sorunlara Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: KÜRESEL SORUNLARA KARŞI DUYARLILIK

DERS : SOSYAL BİLGİLER
SINIF : 6
YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATİ
ÖĞRENME ALANI : KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÜNİTE : ÜLKEMİZ VE DÜNYA
KAZANIMLAR : Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Küresel sorunlara karşı duyarlılık.

SÜRECİ

Etkinlik hazırlanırken karikatürlerden ve slaytlardan faydalanılmıştır.

Dersin giriş bölümünde küresel sorunların ne olduğu hakkında tartışma başlatılmış, öğrencilerden bu sorunların zararları hakkında görüş bildirmeleri istenmiştir.

Önceden hazırlanan karikatürler ile küresel sorunlarla ilgili sunum yapılmış, sunulan karikatürlerde ne anlatılmaya çalışıldığı öğrenciler tarafından yorumlanmıştır. Öğrencilerden en sevdikleri karikatürü seçmeleri istenmiştir.

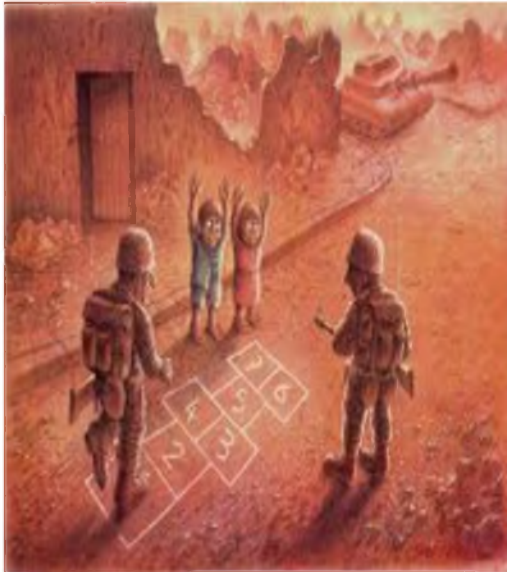
Daha sonra ortaya konulan sorunların çözümünde izlenecek yollarla ilgili öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Sorunların çözümünde ülkeler arası işbirliğinin önemi tartışıldıktan sonra, uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin rolü üzerinde durulmuştur.

Ders sonunda çalışma yaprakları dağıtılıp öğrencilerden soruları cevaplamaları istenmiştir.

search ID: phae0213

© Original Artist
Reproduction rights obtainable from
www.CartoonStock.com

Adı-Soyadı:

Aşağıdaki resimde verilmek istenen mesaj nedir? Resmin yanına fikirlerinizi yazınız.

Sizce aşağıdaki resimde yer alanlar niçin böyle düşünüyorlar? Siz bu görüşe katılıyor musunuz?

Sizce Dünyamızı ilgilendiren sorunların çözümünde nasıl bir yol izlenmelidir?

.....

Uluslar arası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin küresel sorunların çözümünde bir etkisi olabilir mi?

.....

“ 1998 Dünya Kupası’ndan birbirlerine iki düşman ülke ABD ve İran karşı karşıya gelmişlerdi. Maçı 2-1 İran kazanmıştı. ” Birbirlerine rakip bu iki ülkenin hemen hemen hiçbir alanda yan yana gelememesine rağmen futbol sahalılarında bir araya gelmesini nasıl yorumlamalıyız?

.....

Ek 5: Türk Tarihi'ne ve Türk Büyükleri 'ne Karşı Duyarlılık Değerine İlişkin

Uygulanan Etkinlik

ADI: TÜRK TARİHİ'NE ve TÜRK BÜYÜKLERİ'NE KARŞI DUYARLILIK

DERS : SOSYAL BİLGİLER

SINIF : 6

YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATİ

ÖĞRENME ALANI : KÜLTÜR VE MİRAS

ÜNİTE : İPEK YOLUNDA TÜRKLER

KAZANIMLAR: Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk- İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Türk Tarihi'ne ve Türk Büyükleri' ne karşı duyarlılık.

SÜREC

Etkinlik hazırlanırken Mehmet Akif Ersoy'u tanıtan bir video ve bazı Türk büyüklerini gösteren resimlerden yararlanılmıştır.

Etkinliğin uygulamasına M. Akif Ersoy'u tanıtan videonun izlenmesi ile başlanmış ardından öğrencilerle Türk Tarihi ve bu tarihe yön vermiş büyükler hakkında konuşulmuştur. Büyük isimlerin kim olduğu ile ilgili öğrenci görüşleri alınmış ve bu kişilerin nasıl bu konuma geldikleri hakkında öğrencilerden yorum yapmaları istenmiştir.

M. Akif Ersoy'un "Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırtmasın." sözünün öğrenciler tarafından yorumlanması istenmiştir. Bu sözden yola çıkarak Türk tarihine ilişkin öğrencilerden çeşitli yorumlar alınmıştır.

Daha sonra çalışma yaprakları öğrencilere verilmiş ve ders tamamlanmıştır.

Adı-Soyadı:

Türk Tarihi'nde yer alan Türk Büyükleri denince aklınıza kimler geliyor? Sizce bu şahısları büyük yapan özellikleri nelerdir?

Mehmet Akif Ersoy "Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmazın." sözü ile ne demek istemiş olabilir?

Kaşgarlı Mahmut

Gazneli Mahmut

Tuğrul Bey

Alparslan

Yukarıdaki resimlerde Türk Tarihine geçmiş önemli devlet adamları yer almaktadır. Bugün hem maddi hem de manevi olarak onların miraslarını kullandığımızı düşünürsek onlara karşı görevlerimizin ne olduğunu açıklar mısınız?

Ek 6: Kendimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: KENDİMİZE KARŞI SORUMLULUKLARIMIZ

DERS : SOSYAL BİLGİLER
SINIF : 6
YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATİ
ÖĞRENME ALANI : ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE : ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
KAZANIMLAR : Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişmesindeki rolünü değerlendirir.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Kendimize karşı sorumluluklarımız.

SÜRECİ

Etkinlik hazırlanırken 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan bir örnek olaydan yararlanılmıştır.

Derse geçildiğinde öğrencilerden kendimize karşı sorumluluklarımız hakkında görüş bildirmeleri istenmiştir. Ardından örnek olay bir öğrenci tarafından sınıfa okunmuştur. Olayda geçen bazı kelimeler ve çeşitli sayısal veriler öğrencilerce yorumlanmış, olayda geçen kişilerin başarı öyküleri ile sorumluluk bilinci arasında bir bağ kurulmaya çalışılmıştır.

Çalışma yaprakları öğrencilere dağıtılarak konuya ilişkin soruları cevaplamaları istenmiştir.

Almanlara Fabrika Kapattıran Beşli

Adapazarı'nda beş gencin 1998'de açtıkları 25 metre karelik alüminyum filtre atölyesi Almanlara fabrika kapattırıp 500 kişilik bir tesise dönüştü.

Adapazarı'nda beş gencin 1998'de başlayan alüminyum filtre öyküsünden bir mucize çıktı. Büyük bir firmanın 13 Alman markına ithal ettiği alüminyum filtreyi 5 marka üretip Almanları dize getiren beş ortak, 2003'te üç fabrika ve 18,5 milyon TL'lik ihracata ulaştı. Dördüncü fabrika da yolda. Üstelik bu başarı öyküsünde fabrika sayısı, çalışan işçi sayısı, ciro, ihracat sürekli artmaya devam ediyor.

Akgün Altuğ ve arkadaşlarının ürettikleri çelik filtre bu alanda sadece Türkiye'deki değil dünyadaki bütün dengeleri değiştirir. Çünkü ürün fiyatı çok büyük oranda düşer. “Ürünümüzü önce yurt içinde satmaya başladık. Yurt içinde sattığımız o firma daha önce ürünü 13 marka Almanlardan satın alıyordu. Biz ürünü 5 marka satmaya başlayınca firma ürünü bizden almaya başladı ve Almanlar satış yapamadı.”(Bir gazete haberi, 4 Haziran 2005)

Adı-Soyadı:

Yukarıdaki olayda yer alan beş genç sizce hangi sorumluluklarını yerine getirmişlerdir?

“Hiç kimse başarı merdivenlerini elleri cebinde tırmanmamıştır.” (J. KethMoorhead)
sözü bize hangi sorumluluklarımızı hatırlatmaktadır.

Kendinize karşı olan sorumluluklarınızı sıralarsanız, ilk üçe neleri yazdınız?

- 1.
- 2.
- 3.

Kendinize eleştirel bir gözle bakarak aşağıdaki boşlukları doldurun

Dişlerimi haftadadefa fırçalarım

Ev ödevlerimiyaparım. (Her zaman-bazen-çok az)

Boş zamanımda ile meşgul olurum.

Zamanı verimli kullanmada kendime on üzerinden puan veririm.

Ek 7: Ailemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: AİLEMİZE KARŞI SORUMLULUKLARIMIZ

DERS : SOSYAL BİLGİLER
SINIF : 6
YAKLAŞIK SÜRE : 2 DERS SAATI
ÖĞRENME ALANI : ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE : ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
KAZANIMLAR : İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği eğitim, beceri ve kişilik özelliklerini araştırır.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Ailemize karşı sorumluluklarımız.

SÜRECİ

Uygulanacak etkinlik için bir hikaye hazırlanmış ve hikayede geçen olayın canlandırılması için drama tekniğinden yararlanılmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerle ailemize karşı sorumluluklarımız üzerine tartıştıktan sonra, “Biri Onu Durdursun” adlı hikaye sınıfa okunmuş ve hikaye üzerinde yorumlar yapılmıştır.

Daha sonra hikayede adı geçen kişilerin canlandırılacağı bir drama sahnesi için sınıf temsili olarak mahkeme salonuna çevrilmiş ve öğrencilere çeşitli roller verilerek hikaye canlandırılmaya çalışılmıştır.

Ders sonunda dağıtılan çalışma yaprakları ile öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

BİRİ ONU DURDURSUN

6. sınıf öğrencisi Ahmet, ailesine karşı sorumluluklarını yerine getirmede pek de gayretli değildi. Anne ve babasının ondan istediği şeyleri hemen hemen hiç yerine getirmiyordu. Yatağını düzelterek oyuncaklarıyla oynuyor, bilgisayarla meşgul oluyor, odasını iyice dağıtıyordu. Çöpü dışarı getireceğine, televizyon seyrediyordu. Kirli çamaşırlarını sepete atacağına, çoraplarını sağa sola atıyordu. Üstelik babasının uyarılarını da pek dinliyor gibi gözüküyordu.

Ahmet okulda da pek düzenli sayılmazdı. Genelde evden hazırlıksız çıktığı için ya kalemini unuturdu, ya da defterini. Ödevlerini soran öğretmenine de her zaman “unuttum öğretmenim.” diye cevap verirdi. Bu durumun sık sık tekrarlanması üzerine öğretmen Ahmet’in babasına haber vermiş, babası da Ahmet’le konuşmuştu. Bunun üzerine Ahmet babasına “bir daha olmayacak” diye söz vermişti. Ancak verdiği sözün üzerinden daha iki gün geçmiş olmasına rağmen Ahmet yine ödevini unutmuştu.

Arkadaşları da Ahmet’in davranışlarından pek memnun değillerdi. Sınıf arkadaşları Ceren ve Onur, Ahmet’in sorumsuz tavırlarından şikâyetçiydiler. Beraber yapmaları gereken performans ödeviyle Ahmet hiç ilgilenmemiş, onun yüzünden zayıf not almışlardı.

Ahmet’in bu sorumsuz tavırlarının farkında olan babası onunla sık sık konuşur, kırıcı olmadan uyarılarda bulunurdu:

- Daha düzenli ol.
- Derslerine çalış.
- Arkadaşlarınla iyi geçin.
- Zamanını iyi kullan.
- İlgi duyduğun bir meslek üzerine düşün.

...

Adı-Soyadı:

Hikâyede geçen Ahmet'in davranışlarından, sizin de yaptıklarınız var mı?

Eğer siz Ahmet'in yerinde olsaydınız çözüm için ne yapardınız?

Ahmet'in öğretmeni olsaydınız ona, ailesine karşı sorumluluklarını öğretmek için ne yapardınız?

Ahmet sizin arkadaşınız olsaydı bu duruma nasıl müdahale ederdiniz?

Davanın sonunda Ahmet'e nasıl bir ceza verilmeli?

Ahmet'in avukatı olsaydınız onu nasıl savunurdunuz?

**Ek 8: Devletimize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan
Etkinlik**

ADI: DEVLETİMİZE KARŞI SORUMLULUKLARIMIZ

DERS : SOSYAL BİLGİLER
SINIF : 6
YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATİ
ÖĞRENME ALANI : ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM
ÜNİTE : ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI
KAZANIMLAR : Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Devletimize karşı sorumluluklarımız.

SÜREC

Etkinlik hazırlanırken, konuyla ilgili bir hikayeden ve öğrencilerin dikkatini çekecek resimlerden yararlanılmıştır.

Etkinliğin uygulanmasına öğrencilerin devletimize karşı sorumluluklarımız hakkındaki görüşlerini sunmasıyla başlanmış, ardından konuya ilişkin hikaye bir öğrenci tarafından yüksek sesle okunmuştur. Hikayede geçen olay ve kişilerle bu kişilerin tutumları hakkında öğrenci yorumları alınmıştır.

Hikâyenin sonu tamamlanmamış ve dağıtılan çalışma yaprakları ile öğrencilerden hikayenin sonu hakkında görüş bildirmeleri ve diğer soruları da yanıtlamaları istenmiştir.

ÇÖZÜM

Vaktiyle ülkenin birinde adil bir hükümdar yaşamış. Bütün işlerini adaletle yapar, halkın istek ve ihtiyaçlarını hep gözetirmiş. O ülkenin halkı da hükümdarlarından çok memnunmuş.

Gel zaman git zaman, hükümdar bir hastalığa yakalanmış, bütün doktorlar seferber olup çareler aramaya başlamışlar hükümdar için. Sonuçta hükümdarın çok yorulduğuna ve dinlenmesi gerektiğine karar vermişler. Bunun üzerine hükümdar uzun bir tatile çıkmaya karar vermiş. Kendisi tatildeyken de ülkeyi yönetmesi için iki oğlunu görevlendirmiş. Büyük oğlu askeri işlerden, küçük oğlu da mali işlerden sorumlu olacakmış.

Ancak hükümdarın oğulları hiç de hükümdara benzemiyorlarmış. Küçük oğlan devletin paraları ile kendine bakımlı atlar, güzel süs eşyaları ve pahalı elbiseler almış. Halkın ihtiyaçlarını hiç önemsememiş. Büyük oğlan da devletin askeri işleriyle ilgileneceğine eğlencelerle, av partileriyle vaktini geçiriyormuş. Hükümdarın oğullarının bu sorumsuz halleri halkta ve askerlerde huzursuzluğa neden olmuş.

Bütün bu olanları haber alan hükümdar istirahatini yarıda kesip ülkesine dönmüş. Derhal oğullarını ve vezirlerini toplamış “hemen bana bir açıklamada bulunun neler oluyor burada?” demiş.

Büyük oğlan, babasına, “gezmek ve eğlenmek benim de hakkım ne var bunda?” demiş.

Küçük oğlan ise, “aldığım bütün eşyalar bana çok gerekliydi.” diyerek kendini savunmuş.

Vezirleri ise, ortaya çıkan durumu düzeltmenin çok kolay olduğunu anlatmışlar, hükümdara. Vezirlere göre halktan alınan vergilere zam yapıp, askerlik süresi de uzatılırsa ortada sorun falan kalmayacakmış.

Bunun üzerine hükümdar kararını bir gün sonra açıklayacağını söyleyip, düşünmek için odasına gitmiş.

Adı-Soyadı:

Resim 1: (.....)

Resim 2:(.....)

Resim 1'deki kişi sizce hikâyede yer alan kişilerden hangisidir?

Resim 2'de sizce hikâyede anlatılan hangi sahne yer almaktadır?

Sizce hükümdar nasıl bir karar verecek?

Hükümdarın oğullarının ve vezirlerinin davranışlarını nasıl buldunuz?

Eğer siz bu hikâyede anlatılan ülkenin bir vatandaşı olsaydınız ne yapardınız?

Sizce hikâyede geçen durumun en temel sebebi nedir?

Hükümdar kararını, “vergilere %100 zam yaptım, herkes vergisini ödeyecek.” şeklinde açıklasa, bunun üzerine halk da vergilerini ödemese. Bu halk için, devlete karşı olan sorumluluklarını yapmamışlardır, diyebilir miyiz?

Ek 9: Ülkemize Karşı Sorumluluklarımız Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: ÜLKEMİZE KARŞI SORUMLULUKLARIMIZ

DERS : SOSYAL BİLGİLER

SINIF : 6

YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATI

ÖĞRENME ALANI : ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

ÜNİTE : ÜLKEMİZİN KAYNAKLARI

KAZANIMLAR : Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirerek, bunların ülke ekonomisindeki yerini ve önemini değerlendirir.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Ülkemize karşı sorumluluklarımız.

SÜRECİ

Etkinlik hazırlanırken gazete haberlerinden ve çeşitli müzik eserlerinden faydalanılmıştır.

Ülkemize karşı sorumluluklarımızın neler olduğunu tartıştıktan sonra gazetelerde yer alan haberler yardımıyla, ülkemizin madenleri hakkında öğrencilerin fikirleri alınmış ve bunların ekonomimizdeki yeri tartışılmaya çalışılmıştır.

Daha sonra kültürel zenginliğimizden bahsetmek için öğrencilere Lazca, Çerkezce, Kürtçe şarkılar ve ardından Türkiye’ın şarkısı dinlettirilmiştir. Şarkıların ardından öğrencilerle sahip olduğumuz bu zenginliklere karşı sorumluluklarımız üzerine görüş bildirmeleri istenmiştir.

Dersin sonunda çalışma yaprakları öğrencilere verilmiş ve cevaplamaları istenmiştir.

Gazete Haberleri

5 Bin yıl yetecek bor madeni bulundu

Kütahya'nın Emet ve Hisarcık ilçelerinde, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün yaptığı sondaj çalışmalarına göre yaklaşık 1 milyar ton bor madeni rezervi bulunduğu tahmin ediliyor. Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü (BOREN) Başkanı Erk İnger, dünyada çıkarılan borun yüzde 40'ını ABD'nin tükettiğini belirterek, dünya bor rezervinin yüzde 70'inin bulunduğu Türkiye'de ise bu oranın yüzde 1'de kaldığını söyledi (Star Gazetesi, 16 Nisan 2009 Perşembe).

Türkiye maden zengini

Türkiye maden çeşitliliğinde dünyada 10'ncu, maden kaynakları açısından ise 132 ülke arasında üretimde 28'inci sırada yer alıyor... Ülkemizde en çok rezerve sahip olan maden ise cam ve seramik sanayinde kullanılan dolomit... (TGRT Haber, 19 Şubat 2008).

Türkiye maden kaynaklarını kendi kullanmalı

Maden Mühendisleri Odası Başkanı Mehmet Torun, "Türkiye, maden kaynaklarını hammadde olarak dışarı satmak yerine kendi sanayisinde kullanmalı" dedi. Madenleri 'yerine tekrar konulamayan varlık' olarak değerlendiren Torun, Türkiye'nin ciddi anlamda maden rezervleri olduğunu belirterek, "Bir ülkenin maden kaynaklarının olması çok önemli. Daha da önemlisi o kaynakların ülke sanayisinde girdi olarak kullanılmalıdır" diye konuştu (Birgün Gazetesi, 23 Kasım 2009).

Adı-Soyadı:

Haydi,
arkadaşlar
şimdi sıra
sorularda...

Bana göre bir vatandaşın ülkesine karşı en önemli sorumluluğu

..... Çünkü

Bu ülke için sorumluluklarını yerine getirmiş bir kişiyi örnek verecek olsak kimi seçmemiz gerekir?

Düşmanları tarafından kuşatılmış veya çok büyük sıkıntılara düşmüş bir ülkenin vatandaşlarının o ülkeyi terk etme hakkı var mıdır?

Dinlediğiniz şarkılardan en çok hangisini beğendiniz?

Eğer Türkiye’de, Düzce dışında bir yerde yaşama imkanım olsa

.....yaşamak isterim. Çünkü:

Ek 10: Çevremizdeki Büyüklere ve Akrabalara Karşı Sorumluluklarımız

Değerine İlişkin Uygulanan Etkinlik

ADI: ÇEVREMİZDEKİ BÜYÜKLERE ve AKRABALARA KARŞI SORUMLULUKLARIMIZ

DERS : SOSYAL BİLGİLER
SINIF : 6
YAKLAŞIK SÜRE : 1 DERS SAATİ
ÖĞRENME ALANI : BİREY ve TOPLUM
ÜNİTE : SOSYAL BİLGİLER ÖĞRENIYORUM
KAZANIMLAR : Yakın çevresindeki bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu fark eder.

KAZANDIRILACAK DEĞER: Çevremizdeki büyüklere ve akrabalara karşı sorumluluk.

SÜRECİ

Etkinlik hazırlanırken konuyla ilgili bir hikâyeden ve “Eski Dostlar” adlı Türk Sanat Müziği eserinden faydalanılmıştır.

Eski Dostlar adlı hikaye sınıfa okunmuş ve çevremizdeki büyüklere ve akrabalara ilişkin sorumluluklarımız hakkında öğrencilerin yorumları alınmıştır. Bu sırada müzik de hafif bir sesle öğrencilere dinletilmiştir. Hikayede geçen kişiler ve hikayenin belli bölümleri öğrenciler tarafından yorumlanmıştır.

Dersin sonunda verilen çalışma yaprakları ile uygulama tamamlanmıştır.

ESKİ DOSTLAR

Kasım ayının son haftasıydı. Dışarıda yazdan kalma bir gün olduğu için, ıhlamur ağaçlarının altındaki masalar neredeyse doluydu. Galip Bey’de bu havanın tadını çıkarmak için üzerine bir hırka alıp kendini bahçeye atmıştı. Bahçede Hasan Bey’in ve Şükran Hanım’ın da bir masada oturduklarını görüp onlara doğru yönelmiş, tam “merhaba” diyecekken, Hasan Bey’in elini ağzına götürüp “şişşt” demesi üzere hiç sesini çıkarmadan masaya oturmuştu. Hasan Bey şişşt demişti, zira radyoda en çok sevdiği şarkı “eski dostlar” çalmaktaydı.

Üçü birden aynı masanın etrafında, kulaklarında aynı şarkı dalıp gitmişlerdi, ayrı ayrı hülyalara... Galip Bey emekli bir banka müdürüydü. O eski koşuşturmalı günlerinden pek de eser yoktu burada. Üstelik bütün çalışma hayatı boyunca emekliliğini hayal ederek gitmişti her sabah işine. Önce emekli olacak, sonra oğlu ve çok sevdiği torunlarıyla günlerini geçirecekti. Oysa en son bayramda görmüştü oğlunu. Torunları ise epeydir uğramamışlardı. Malum; okul, dersler, dersane ve bitmek bilmeyen sınavları vardı, **yoksa kesin uğrarlardı torunları çok sevdikleri Galip dedelerine.**

Şükran Hanım ise emekli bir öğretmendi. Bütün ömrünü çocuklara adanmış, onların eğitimi için köy demeden kasaba demeden çabalamıştı hiç durmadan. Oysa hepsi “hayal meyal düşler gibiydi.” şimdi. O da Galip Bey gibi, gözü kapıda, **gelecek bir ziyaretçisini** beklemekteydi.

Hasan Bey ise emekli bir esnaftı. Yaşlanıp işleri idare edemez hale gelince, yıllarca emek verip uğraştığı o büyük manav dükkânını, oğluna bırakmıştı. Oğlu da Hasan Bey’i “**daha rahat edeceksin baba.**” diyerek buraya bırakmıştı. Arada bir uğrardı oğlu buraya, elinde bir torba taze meyveyle. Ama nedense hiç tat alamazdı Hasan Bey o güzelim meyvelerden.

“Hayal meyal düşler gibi

Uçup giden kuşlar gibi

Yosun tutan taşlar gibi

Eski dostlar eski dostlar.”

Şarkı bitmek üzereydi artık. Hasan Bey, Galip Bey ve Şükran Hanım yemek saatleri yaklaştığı için hiçbir şey demeden yavaşça kalktılar masalarından. Boşlukta yürür gibi, ağır ağır ve dalgın bir şekilde girdiler içeri...

Adı-Soyadı:

Sizce okumuş olduğumuz hikâye nerede geçiyor?

Hikâyedeki kişiler neden orada? Bunun sorumlusu/sorumluları kim?

Aşağıdaki fotoğraftaki kişinin durumunu anlatır mısınız? Sizce neler düşünüyor?

Hepimiz bir gün yaşlanacağımıza göre, siz kendinize nasıl bir yaşlılık hayatı uygun görürsünüz? Kendinize uygun gördüğünüz hayatın ne kadarını biz kendi yaşlılarımıza verebiliyoruz?

Ek 11: Öğrenci Görüşme Formu

Adı :

Soyadı :

Sınıfı :

Cinsiyeti :

SORUMLULUK

Bireyin uyum sağlaması, üzerine düşen görevleri yerine getirmesi ve kendine ait bir olayın başkaları üzerindeki etkilerinin sonuçlarını üstlenmesi, başkalarının haklarına saygı göstermesi ve kendi davranışının sonuçlarına sahip çıkabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Özgürlükten ayrı düşünilemeyecek bir kavram olan sorumluluk, yapılan işin sonuçlarından doğacak etkileri kabullenme bilincidir.

Sevgili öğrenciler yukarıda yer alan kısa açıklama doğrultusunda aşağıda yer alan soruları cevaplandırınız.

1. Kendimize karşı sorumluluklarımız sizce nelerdir?
2. Ailemize karşı sorumluluklarımız nelerdir?
3. Devletimize karşı sorumluluklarımız nelerdir?
4. Ülkemize karşı sorumluluklarımız nelerdir?
5. Çevremizde bulunan büyüklerimize ve akrabalarımıza karşı sorumluluklarımız nelerdir?

Adı :
Soyadı :
Sınıfı :
Cinsiyeti :

DUYARLILIK

Duyarlılık yaşadığımız dünyayla ve yaşadığımız olaylarla ilişki kurmak ve bu konuda sorumluluk almaktır. Bir birey olarak yaşadığımız çevre ve dünya ile sürekli bir temasımızın olduğu gerçektir. Birey olmamızın yanında toplumsal hayatın da içinde olduğumuz gerçeği, bizi yaşadığımız çevreden ayıramaz bir bütün haline getirmektedir. Bu da beraberinde o çevreyle ilişki kurmamızı ve çevremizdeki olaylara duyarlı olmamızı zorunlu kılar.

Sevgili öğrenciler yukarıda yer alan kısa açıklama doğrultusunda aşağıda yer alan soruları cevaplandırınız.

1. “Toplumsal sorunlara karşı duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?
2. “Doğal çevreye karşı duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?
3. “Kültürel mirasa karşı duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?
4. “Küresel sorunlara karşı duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?
5. “Türk Tarihine ve Türk büyüklerine karşı duyarlılık” sizin için ne ifade ediyor?

Ek 12: İzin Yazıları

T.C.
GÜMÜŞOVA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

05-11-2010

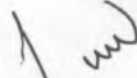
Sayı : B.08.4.MEM.4.81.05.01-230/2667
Konu : Bekir ÖĞRETİCİ

SAKARYA ÜNİVERSİTESİNE
(Hendek İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı)

İlgi : 02.11.2010 tarihli yazınız.

İlgi yazınız gereği, Üniversitede Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında öğrenimini sürdüren yüksek lisans öğrencisi Bekir ÖĞRETİCİ'nin; "6.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Etkinlikler Yoluyla Öğretiminin Değer Farkındalık Düzeyine Etkisi" başlıklı tez çalışması yürüttüğü, bu çalışmayı müdürlüğümüze bağlı Fatih İlköğretim Okulunda gerçekleştirilebilmesi, uygulamanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi ve uygulamaların kamera ile kayıt edebilmesi talebi ile ilgili alınan Kaymakamlık makam onayı ekte gönderilmiştir.

İlgiliye tebliğini ve gereğini arz ederim.

Sabih YILDIZ
Müdür

E K L E R :
1-Kaymakamlık Onayı (1 Sayfa)

Hükümet Konağı P.K.: 81850 Gümüşova / DÜZCE
Ayrıntılı bilgi için irtibat : İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Tel: (0380) 731 31 82 / 731 36 3 7 Fax: (0380) 731 31 82
E-Posta : gumusovaRI@mcb.gov.tr

EĞİTİMDE REFORM
Bütün aydınlar
gelecek!

T.C.
GÜMÜŞOVA KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.81.05.01-230/ 2666
Konu : Bekir ÖĞRETİCİ

04 KAS 2010

KAYMAKAMLIK MAKAMINA

Sakarya Üniversitesinin 02.11.2010 tarihli, Üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalında öğrenimini sürdüren yüksek lisans öğrencisi Bekir ÖĞRETİCİ'nin; "6.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Etkinlikler Yoluyla Öğretiminin Değer Farkındalık Düzeyine Etkisi" başlıklı tez çalışması yürüttüğü, bu çalışmayı Müdürlüğümüze bağlı Fatih İlköğretim Okulunda gerçekleştirilebilmesi, uygulamaların kamera kayıtlarının sağlanması ve uygulamanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi talebi ile ilgili üniversitenin yazısı ekte sunulmuştur.

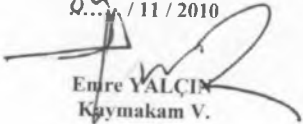
Yukarıda açıklamalar doğrultusunda ilgilinin müdürlüğümüze bağlı Fatih İlköğretim Okulunda "6.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlerin Etkinlikler Yoluyla Öğretiminin Değer Farkındalık Düzeyine Etkisi" başlıklı tez çalışmasını yapması ve yapılan çalışmaları kamera kaydına alması müdürlüğümüze de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Sabih YILDIZ
Müdür

EKLER :
I-Yazı (1 Sayfa)

OLUR
0... / 11 / 2010

Emre YALÇIN
Kaymakam V.

Hükümet Konagi P.K.: 81850 Gümüşova / DÜZCE
Ayrıntılı bilgi için irtibat : İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Tel: (0380) 731 31 82 / 731 36 3 7 Fax: (0380) 731 31 82
E-Posta : gumusova81@meh.gov.tr

EĞİTİMDE REFORM
Daha sistematik
gelecekt!

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi: 01/01/1986

Doğum Yeri: Araç/Katamonu

Eğitim:

Lise: 2000-2004 Araç İmam Hatip Lisesi

Lisans: 2004-2008 Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans: 2009-2011 Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü

İletişim:

E-Posta: ogreticibekir@hotmail.com